

UTCAJOGÁSZ

Büntető önkormányzatok

Fővárosi körkép a szabályozó hatalom természetéről

Utcajogász Egyesület

www.utcajogasz.hu

Szerkesztette: Szatmári Andrea, Tóth Fruzsina

Szerzők: Molnár Noémi, Szatmári Andrea, Tóth Fruzsina, Vági Renátó

A kiadvány elkészítésében közreműködtek az Utcajogász Egyesület önkéntes jogászhai:

Bognár Eszter

Kalota Ágnes

Kerese Virág

Kiripolszky Michaela

Komoróczy Tünde

Mekler Kinga

Molnár Noémi

Szatmári Andrea

Takács Ádám

Tomcsik Dóra

Tóth Fruzsina

Ujfalusi Bettina

Vági Renátó

Szakmai lektorok:

Dr. Hoffman István egyetemi tanár, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Közigazgatási Jogi Tanszék

Dr. Kiss Valéria tanársegéd, ELTE Állam- és Jogtudományi Kar, Jog- és Társadalomelméleti Tanszék

A borító Ván Janka rajzának felhasználásával készült.

Kiadó: Utcajogász Egyesület

www.utcajogasz.hu

ISBN 978-615-00-6399-7

Büntető önkormányzatok

Fővárosi körkép a szabályozó hatalom természetéről

Tartalomjegyzék

Bevezető	1
I. A projekt célja (Tóth Fruzsina)	3
1. Az önkormányzati választások tétje.....	4
2. A főváros és a kerületek.....	4
II. A projekt módszertana (Tóth Fruzsina)	5
1. A vizsgált önkormányzati jogszabályok köre	5
2. A vizsgálat menete	6
3. A vizsgálat szempontrendszere	7
3.1. Átláthatóság, hozzáférhetőség.....	7
3.2. Normavilágosság.....	7
3.3. Felhatalmazás (hiánya), magasabb szintű jogszabályba ütköző rendelkezések 7	
3.4. Alapjogok sérelme	8
3.5. Szegényellenes szabályok.....	8
III. A szabályozás megismerhetősége (Szatmári Andrea).....	9
IV. Lakásrendeletek és lakhatás (Molnár Noémi, Tóth Fruzsina).....	12
1. Miért fontos ez?	12
1.1. A lakhatáshoz való jog.....	13
1.2. Lakhatási válság.....	14
2. Normavilágosság – a lakásrendeletek közérthetősége.....	17
3. A rendeletek alapvető hibái.....	18
3.1. Hatásköri problémák.....	18
3.2. Méltányosság és mérlegelés.....	19
3.3. A bérleti jogviszony létrejötte	20
3.4. Bérbeadás jogcímei	23
3.5. Bérleti jogviszony megszűnése – bérbeadói rendkívüli felmondás	24
4. Szegényeket büntető rendelkezések és a szociális bérlet	25

4.1. A szociális bérleti jogviszony feltételei.....	25
4.2. Kizáró okok.....	28
5. Alkotmányosan aggályos rendelkezések	30
5.1. Józsefváros.....	30
5.2. Ferencváros.....	30
V. A fővárosi kerületi önkormányzatok jogi viszonyulása a rövid távú szálláshely- szolgáltatáshoz (Molnár Noémi)	32
1. A rövid távú szálláshely-szolgáltatásra vonatkozó központi szabályozás jellemzői	33
2. A fővárosi önkormányzatok által alkotott kapcsolódó szabályok.....	33
3. A kerületi önkormányzatok tulajdonosi joggyakorlása a rövidtávú szálláshely- szolgáltatással összefüggésben.....	35
VI. Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások (Szatmári Andrea).....	38
1. Miért fontos ez?	38
1.1. Az önkormányzatok szerepe a segélyezésben	39
1.2. A fővárosban élők önkormányzati forrásból származó szociális ellátásai közötti számszerű eltérések.....	39
1.3. A lakcím alapján történő megkülönböztetés a kerületeken belül (lakóhely, tartózkodási hely)	42
2. Hajléktalan emberek juttatásai Budapesten	44
2.1. Bonyolult illetékességi szabályok	44
2.2. A Fővárosi Önkormányzat által biztosított pénzbeli ellátások hajléktalan emberek számára	46
3. Jogosultság vagy könyöradomány?	49
4. Normavilágosság.....	49
5. A hozzáférés bürokratikus akadályai	50
6. Jövedelmi feltételek	52
7. Érdemességi feltételek	55
8. Támogatások típusai	59
8.1. Lakhatás, lakásfenntartás	59
8.2. Gyógyszertámogatás, gyógyászati segédeszköz-támogatás, ingyenes vagy kedvezményes oltások, egyéb egészségügyi kiadások támogatása	59
8.3. Adósságkezelés, hátralékkezelés.....	60
8.4. Helyi ápolási díj	60

8.5. Rendkívüli települési támogatások.....	60
9. Szegényeket büntető rendelkezések.....	61
VII. A közösségi együttélés kerületi szabályozása (Szatmári Andrea, Vági Renátó)	63
1. Miért fontos ez?	63
2. Milyen magatartásokat büntetnek a kerületi önkormányzatok?.....	63
2.1. A közterület használatával kapcsolatos előírások	65
2.2. Zöldterületek, zöldfelületek, növényzet védelme	67
2.3. Köztisztaság, hulladékkezelés.....	68
2.4. Állattartás	71
2.5. Információ, hirdetés	71
2.6. Zajvédelmi szabályok.....	74
2.7. Egyéb tényállások – a teljesség igénye nélkül	75
3. A szankciók mértéke	78
3.1. Közigazgatási bírság	78
3.2. Helyszíni bírság	80
4. Eljárási szabályok - a kiskorúak jogképességének kérdései.....	81
Függelék	83
I. Az elemzett rendeletek listája.....	83
II. Felhasznált jogszabályok jegyzéke	98

„A modern közigazgatási szellemiség legfőbb ellensége - eltekintve az öncélú közigazgatási rutintól és a kóros akta-, betű- és paragrafusimádtól, mely mindennemű jó közigazgatás örök ellensége - az a szellem, mely a közigazgatási funkciókat hatalmi pozícióknak tekinti, mely a közigazgatás által érintett emberek felé uralmi viszonylatokat akar fenntartani, mely hajlik a demonstratív és presztízsszempontrú igazgatási cselekedetekre, s amely a közjóléti feladatait is bizonyos atyáskodó, hálát és tiszteletet elváró jóakarattal látja el.”¹

Bibó István, 1944

Bevezető

Az Utcajogász Egyesület 2019 nyarán áttekintette a fővárosi kerületek rendeleteit, amelyek az önkormányzati lakások bérbeadására, a helyben biztosított szociális támogatásokra, valamint a közösségi együttélés szabályozására vonatkoznak. A rendeletek összehasonlító elemzésének eredménye ez a jelentés, melyben bemutatjuk, hogy milyen szabályozási anomáliákhoz, területi egyenlőtlenségekhez és diszkriminatív gyakorlatokhoz vezet az, hogy a törvényhozás nem határozza meg a helyi szabályozás pontos kereteit. A fővárosban a kerületi önkormányzatok széleskörű felhatalmazással rendelkeznek a lakáspolitikára, a rászorulóknak támogatásának feltételrendszere és a helyi közösségek együttélésének szabályozása tekintetében, ami egyaránt lehetőséget biztosít helyes és helytelen, jogszerű és jogszerűtlen megoldások alkalmazására is.

Az önkormányzati döntéshozók a gyakorlatban még ezeket a gyenge törvényi korlátokat is szinte következmények nélkül megkerülhetik. A helyi rendeletek feletti normakontroll eljárás kezdeményezése kevesek privilégiuma, ha egyáltalán sor kerül rá, az hosszú időt vesz igénybe, és a döntés hatálya kizárólag a megtámadott jogszabály konkrét rendelkezésére terjed ki, érintetlenül hagyva akár több száz hasonló vagy azonos helyi rendelkezést. A törvénybe ütköző rendelkezéseket a jövőre nézve semmisíti meg a Kúria Önkormányzati Tanácsa, így még az érintett településen sem nyújt érdemi jogorvoslatot azok számára, akik elszenvedői voltak a jogsértő szabályok alkalmazásának.

Számos esetben a rendeletek hatályos szövegéhez való hozzáférés is nehézségekbe ütközik. Szinte minden vizsgált rendeletben találtunk kisebb vagy nagyobb súlyú normavilágossági problémát: több kerületben áttekinthetetlen a szöveg felépítése, a rendeletek megfogalmazása nehezen értelmezhető, olykor ellentmondásos vagy a törvényi meghatározástól eltérő fogalmakat használnak. Gyakori a normativitás hiánya, ami alapot adhat önkényes döntésekre.

Mivel a kerületek szabályozása egymástól nagy mértékben eltér, nyilvánvaló és jelentős különbségek alakultak ki a lakosok által elérhető támogatások, juttatások között. A törvények által biztosított széleskörű jogalkotási hatáskör a polgárok lakóhely szerinti megkülönböztetéséhez vezet. A kialakult szabályozási környezetben hátrányos helyzetbe kerülnek mindazok a Magyarország területén élő polgárok, akiknek a lakcíme eltér a tényleges tartózkodás helyétől, de különösen azok, akiknek nincs érvényes bejelentett lakóhelye, vagy csak települési szintű lakcímmel rendelkeznek. A lakcím nélküli és a fedél nélküli emberek a fővárosban kizárólag a fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatásait igényelhetik.

A szegénység önmagában nem jogosít segélyre vagy szociális bérlakásra a kerületek túlnyomó többségében. Számos kerületi önkormányzat alkalmaz érdemességi feltételeket, melyek törvényessége a Kúria gyakorlata alapján megkérdőjelezhető. A legtöbb kerületben a közhiteles nyilvántartásokból lekérdezhető információkról is igazolásokat kérnek, melyek beszerzése elsősorban a rászorulókat érinti hátrányosan, a bürokratikus ügyintézés időigénye és költségvonzata miatt. Mind a kerületi lakásrendeletek, mind a szociális támogatásokra vonatkozó szabályozás esetében megállapítható, hogy a kerületek nagy részében egyszerre teszik lehetővé a közös vagyon és az adóbevételek közérdekkel nem indokolható pazarló felhasználását és a rászorulók kiszorítását a szociális alapú bérlet vagy a segélyezés lehetőségéből. Bizonyos kerületekben a szociálisan rászorulók pénzügyi és természetbeni ellátásainak szabályozása körében oda nem illő, jutalom, illetve ajándék jellegű, a közérdekkel semmilyen módon össze nem kapcsolható juttatásokat is meghatároznak. Előfordul, hogy átláthatatlan döntéshozatal útján, mélyen a piaci ár alatt lehet önkormányzati bérlakáshoz jutni, miközben a rászorulók széles rétegeit kizárják a szigorú jogosultsági feltételek.

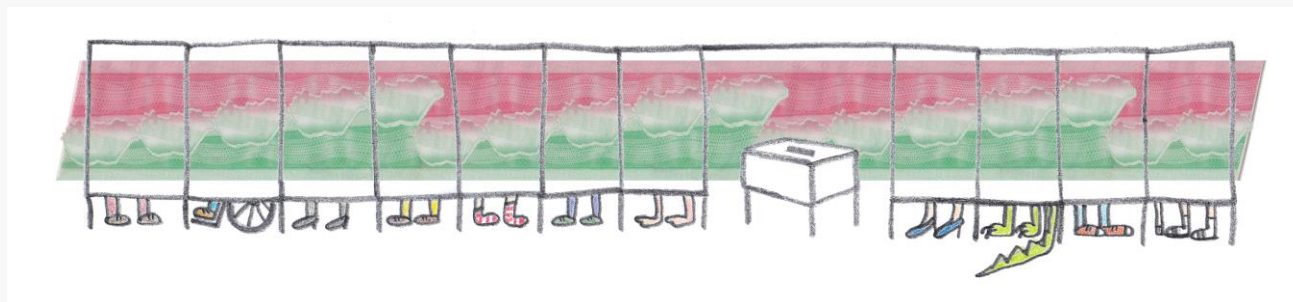
Kerületenként eltér, hogy a közösségi együttélés szabályaira hivatkozva mely magatartások és mulasztások szankcionálандók, és különbözik a kiszabható bírságok mértéke is. A helyi szabályok túlnyomó többsége párhuzamosan, magasabb szintű jogszabályokban már szabályozott tényállásokat kíván szankcionálni, ezért jogforrási hierarchiát sértve, törvénytörő módon többszintű szabályozást valósít meg. Bagatell szabályszegéseket fenyegetnek milliós bírságokkal, esetenként egészen abszurd elvárásokat támasztva a kerületben élőkkel és az ott csak átmenetileg tartózkodókkal szemben is.

A kiadvány az Utcajogász Egyesület önkéntes jogászai közös, hónapokig tartó munkájának, a kiválasztott fővárosi kerületi önkormányzati rendeletek szisztematikus átvilágításának eredménye. Bízunk abban, hogy az általunk felvázolt helyzetkép segítséget nyújt a helyi döntéshozók számára ahhoz, hogy jogszerűen éljenek a választóik bizalmából nyert felhatalmazással. A választópolgárokat pedig arra biztatjuk, hogy olyan helyi képviselőkre szavazzanak, akik pozíciójukat szolgálatnak és nem a hatalomgyakorlás lehetőségének tekintik.

Utcajogász Egyesület, 2019

I. A projekt célja

(Ván Janka rajza)

Hajléktalan és lakásszegénységben élő emberek számára nyújtott ingyenes jogsegélyszolgálati munkánk során gyakran találkozunk olyan ügyfelekkel, akiknek az országos hatályú jogszabályokon kívül a helyi szabályozás is alapvetően befolyásolja a helyzetét. A konkrét szabályok visszásságain túl szembesültünk azzal is, hogy a fővárosban mennyire eltérő szabályokat alkotnak a kerületi képviselő-testületek a helyi lakáspolitikára, a helyi szociálpolitika és a közösségi együttélésre vonatkozó előírások területén. Ezért, tekintettel a helyi önkormányzati választások közelgő időpontjára is, elhatároztuk, hogy összehasonlító elemzésnek vetjük alá azokat a helyi rendeleteket, amelyek leginkább érintik a fővárosi lakosság mindennapi életét. Mivel az önkormányzatok nemcsak jogalkotóként és hatóságként, hanem tulajdonosként is megjelennek a lakáspiacon, arra is választ kerestünk, hogy ebben a minőségükben hogyan viszonyulnak a rövidtávú lakáskiadás kerületi és társasházi szintű szabályozási kérdéseire.

Projektünk célja kettős. Egyrészt szeretnénk segítséget nyújtani a budapesti választópolgároknak ahhoz, hogy a megfelelő információk birtokában megalapozott döntést hozzanak a 2019-es önkormányzati választásokon, hiszen fontos, hogy mindannyian tisztában legyünk azzal, milyen hatáskörök vannak azoknak a választott képviselőknek a kezében, akiket a szavazólapon döntésünkkel támogatunk. Ugyanilyen fontos az is, hogy figyelemmel kísérjük és ellenőrizzük, hogy választott képviselőink hogyan élnek ezekkel a hatáskörökkel. Emellett az is célunk volt, hogy a helyi döntéshozók figyelmét felhívjuk arra, milyen minőségű a jogalkotás, melyek egy-egy kerület erősségei, hol észleltünk visszásságot, min érdemes változtatni.

A fővárosi kerületekben élő választópolgárok joggal várják el a helyi képviselőktől, hogy a magasabb szintű jogszabályokkal összhangban álló, igazságos, méltányos, a közérdeket szem előtt tartó jogszabályokat alkossanak. Ezért kiadványunkkal ahhoz is segítséget kívánunk nyújtani, hogy ezeknek az elvárásoknak – szerintünk – hogyan lehetne megfelelni.

A fenti célok érdekében törekedtünk arra, hogy az egyébként jogi megfontolásból (is) kifogásolható rendelkezések hibáit úgy mutassuk be, hogy az minél szélesebb körben segítse a tájékozódást. Ezért a jogszabályi hivatkozásokat, ahol csak lehetett, a kiadvány végén, végjegyzet formájában helyeztük el azok számára, akik a kötetben kifejtett jogi érvek pontos szakmai alátámasztását is szeretnék megismerni.

1. Az önkormányzati választások tétje

Az önkormányzati választásoknak mindig nagy a tétje, hiszen szűkebb közösségeink, a hozzánk legközelebb álló intézmények öt éves sorsáról is döntünk ezzel. Az önkormányzati döntések hatással vannak többek között a települési egészségügyi ellátás, a közvilágítás, az óvodai ellátás vagy a gyermekjóléti szolgáltatások alakulására.

Kiemelt tétje van a választásoknak a hajléktalan, az alacsony jövedelmű és a lakhatási szegénységben élő emberek számára. Az önkormányzati politika jelentős mértékben befolyásolja ugyanis a lakhatás feltételeit, amivel segítheti vagy nehezítheti a lakáshoz jutást, katalizálhatja vagy épp megelőzheti a lakásvesztést. Az önkormányzat határozza meg a helyben elérhető szociális ellátásokat, azt, hogy a rászorulóknak milyen feltételekkel, milyen mértékű célzott támogatást nyújt, például ad-e lakásfenntartási támogatást vagy segíti-e az adósságkezelést. Ugyanígy, az általunk választott képviselő-testület szabályozhatja azt is, hogyan használhatjuk a közösségi tereket és hogyan éljünk együtt szomszédainkkal.

2. A főváros és a kerületek

Budapesten huszonhárom kerületi képviselő-testület és – törvények által szabályozott feladatmegosztás szerint – a fővárosi közgyűlés alkothat helyi jogszabályokat. Ezért, amellet, hogy országos hatályú törvények, kormányrendeletek, miniszteri rendeletek szabályai határozzák meg az életünk szinte minden területét, a fővárosban élőknek a fővárosi és a kerületi önkormányzati rendeleteket is ismerniük kell. Alaptörvénybe foglalt rendelkezés, hogy az önkormányzati rendeletek nem lehetnek ellentétesek a magasabb szintű jogszabályokkal,² ennek az előírásnak azonban a szerteágazó és gyakran változó jogi szabályozás miatt nem annyira egyszerű megfelelni.

Az alkotmányos előírásnak megfelelő szabályozás is alapos megfontolást igényel, a fővárosban azonban a kerületek közötti koordinációra is szükség lenne, ha ugyanis a kerületi szabályok között nincs megfelelő összhang, akkor a huszonnégy különböző szabályozás miatt a rendszer ellentmondásossá és átláthatatlanná válhat. Például szociális lakáspályázatok esetében az egyik önkormányzat dönthet úgy, hogy csak a kerületi lakcímmel rendelkezők pályázhatnak, a másik pedig úgy, hogy bárki. Így az utóbbi önkormányzat sokkal nagyobb terhet vállal, mint az előbbi, annak ellenére, hogy ezt nem feltétlenül segíti az állam központi költségvetési forrásokkal. A kerületi szabályozási autonómia miatt Budapest szinte különálló kis városokra esik szét. Jelentős különbségek alakultak ki az egyes kerületekben élők helyzete között, és ezeket az egyenlőtlenségeket a jelenlegi szabályozási környezet még tovább növeli.

II. A projekt módszertana

1. A vizsgált önkormányzati jogszabályok köre

A projekt fókuszában a szegénységben élő, közösségi támogatásra szoruló, sérülékeny csoportokat kiemelten érintő szabályok álltak. Nemcsak a szűk értelemben vett szociális rendelkezéseket, hanem az összes, az adott csoportot érintő szabályt vizsgáltuk a következők szerint.

A **lakásrendeletek** szabályozzák, hogy hogyan lehet önkormányzati bérlakáshoz jutni az adott területben, milyen feltételei vannak a szociális helyzet alapján történő bérbeadásnak, meghatározzák továbbá, hogy milyen kötelezettségei vannak az ott lakóknak, és azt is, hogy milyen esetekben mondható fel a lakásbérleti szerződés, tehát mikor kerülhet sor végső soron a kilakoltatásra. A lakásrendeletek tartalmazzák a költségelven kiadott és piaci alapú bérletre vonatkozó szabályokat is, melyek szintén érintik a szegény embereket is. A különböző feltételekkel bérbe adott lakások számából látható, hogy az önkormányzatok a társadalom mely rétegeit célozzák meg ténylegesen lakáspolitikai eszközeikkel.

A **szociális segélyezési rendeletek** meghatározzák, hogy milyen települési, rendkívüli települési és egyéb pénzbeli és természetbeni ellátásokat nyújt az önkormányzat a területén élőknak vagy ott lakcímmel rendelkezőknek. Nem szorul különösebb indoklásra, hogy ezek a

rendeletek milyen fontos szerepet játszanak azok életében, akik különböző okok miatt rászorulnak a közösség támogatására.

A **közösségi együttélés szabályairól szóló rendeletek** elsősorban a másik két szabályozási téma fényében fontosak, mivel bizonyos pontokon a szabályozások összekapcsolódnak. Előfordul, hogy amennyiben megbüntetik valakit e szabályok megszegése miatt, további következményként kizárják a lakáspályázatokból vagy a települési támogatások igényléséből. Emellett ezeknek a szabályoknak van olyan csoportja is, amely a nehezebb körülmények között élő embereket aránytalanul hátrányosan érintheti, és ezzel közvetett diszkriminációt valósít meg, miközben a kilátásba helyezett irreálisan magas összegű bírságok ellehetleníthetik a megélhetésüket.

A vizsgálatba bevont rendeletek listáját és a kiadvány szerkesztésének időpontjában érvényes elektronikus elérhetőségét a **Függelék** tartalmazza.

2. A vizsgálat menete

Először megkerestük a Nemzeti Jogszabálytárban³ a huszonhárom budapesti kerület és a Fővárosi Közgyűlés vizsgálni kívánt három jogterületet szabályozó rendeleteit.⁴

Egy előzetesen kiválasztott fővárosi kerület, Józsefváros példáján összeállítottunk egy általános szempontrendszert, amely a további kerületek tekintetében az átvilágítás alapját képezte.

Ezt követően a rendeleteket az Utcajogász Egyesület tíz önkéntes jogásza az előre meghatározott szempontok alapján vizsgálta meg és gyűjtötte ki a releváns információkat. Vizsgálódásunk azonban túlmutatott a lakás-, szociális és közösségi rendeleteken, hiszen a jogszabályok számos, más jogszabályra utaló hivatkozást tartalmaznak. Így néhány esetben további kiegészítő információkat kellett keresni más helyi rendeletekben. Így összesen hozzávetőleg nyolcvan helyi jogszabályt vontunk vizsgálatunk körébe, amelyeket egy adatbázisban rögzítettünk. Az adatfeldolgozás során további, egyes részterületekre összpontosító összehasonlító adattáblázatok is készültek.

Ez a folyamat 2019 július végéig tartott, ezért a rendeletek esetleges, ezen időpontot követő módosításaira jelen kiadványban már nem tudtunk figyelemmel lenni.

A közös munkával összeállított adatbázisban összegyűjtött, összehasonlíthatóvá tett információk alapján négy, a folyamatban végig résztvevő önkéntes jogász fogalmazta meg a kiadvány szövegét.

A rövidtávú szálláshely-szolgáltatással összefüggésben a közvagyon átlátható és tisztességes felhasználásáért küzdő K-Monitor Közhasznú Egyesülettel együttműködésben közérdekű adatigényléssel fordultunk a Fővárosi és a kerületi önkormányzatokhoz. A közérdekű adatigénylés kiterjedt a tulajdonosi joggyakorlás szabályozására és tényleges módjára is.

3. A vizsgálat szempontrendszere

Az alábbiakban röviden bemutatjuk, milyen szempontokat vettünk figyelembe az átvilágítás során, melyek között többségben vannak a tisztán jogi, dogmatikai szempontok, emellett azonban helyet kaptak más megközelítések is.

3.1. Átláthatóság, hozzáférhetőség

Az önkormányzatok minden elfogadott rendelet hatályos változatát kötelesek feltölteni a Nemzeti Jogszabálytárba és azt helyben szokásos módon is ki kell hirdetniük,⁵ valamint a saját honlappal rendelkező önkormányzatoknak a honlapjukon is közzé kell tenniük.⁶

Arra voltunk kíváncsiak, hogy mennyire könnyen hozzáférhetők a jogszabályok a Nemzeti Jogszabálytárban, valamint az önkormányzat honlapján. A fellelhetőségen túl arra is figyelemmel voltunk, hogy a jogszabályok kereshető helyen és formában állnak-e rendelkezésre. A vizsgálódás során értékeltük azt is, hogy a rendeleteket csak a számuk megjelölésével vagy teljes címmel együtt teszik elérhetővé, esetleg tartalmaz-e a jogszabály közzétételi módja valamilyen közérthető tájékoztatást a jogszabály tartalmáról.

Ellenőriztük azt is, hogy a különböző közzétételi felületeken a módosításokkal egységes szerkezetben elérhető-e a normák, illetve azt is, hogy a legutolsó hatályos változat szerepel-e a felületen.

Kutatásunk során világossá vált, hogy ez a vizsgálati szempont jellemzően azonos eredményre vezet egy adott kerület esetében, függetlenül attól, hogy éppen melyik rendelet elérhetőségét ellenőrizzük, ezért ezt a témát külön fejezetben, a szabályozási területtől függetlenül mutatjuk be.

3.2. Normavilágosság

Amennyiben a rendelet elérhető, megismerhető volt, azt vizsgáltuk, hogy mennyiben felel meg a normavilágosság követelményének, azaz mennyire érthető. Megmagyarázza-e a fogalmakat, világos-e a szerkezete vagy strukturálatlan, logikus felépítést nélkülöző. Alkotnak-e szabályokat arra vonatkozóan, amit kötelező szabályozni, illetve mennyiben szabályozzák azt, amit nem kötelező, azaz nem alul- vagy túlszabályozott-e az adott terület. A kellően világos, érthető rendeletek nem tartalmazhatnak ellentmondó rendelkezéseket és homályos, bizonytalan fogalmakat.

Annak megvizsgálására is figyelmet szenteltünk, hogy általában a magyar helyesírás szabályainak és nyelvhelyességi szempontoknak eleget tesz-e a szöveg, illetve nem indokolatlanul bonyolult-e a fogalmazás módja.

3.3. Felhatalmazás (hiánya), magasabb szintű jogszabályba ütköző rendelkezések

Vizsgáltuk, hogy a kerületi jogalkotók nem terjeszkedtek-e túl a törvényi felhatalmazás keretein. Ehhez alaposan áttanulmányoztuk a hatályos joganyagot és kiválasztottuk azokat a magasabb szintű jogszabályokat, amelyek az adott helyi szabályozás törvényi alapját képezik. A

törvényi felhatalmazás mellett számos esetben figyelembe kellett venni azokat a más, magasabb szintű jogszabályokat is, amelyek az adott szabályozási tárgyban születtek, hogy meg lehessen ítélni, van-e olyan rendelkezés, amelyet az önkormányzati szabályozás során tekintetbe kell venni. Ennek során támaszkodtunk a Kúria gyakorlatára, amely a felülvizsgált önkormányzati rendeletek esetében már több olyan elvi éllel megfogalmazott döntést hozott, amelyek útmutatást jelentenek a hatályos rendeletek ilyen szempontból történő átvizsgálásához.

3.4. Alapjogok sérelme

A vizsgált rendeletekkel összefüggésben az általános jogállami normákon felül (hozzáférhetőség, normavilágosság, jogalkotási hatáskör) elsősorban az emberi méltósághoz való jog és az abból eredő további jogok (szociális biztonsághoz, egészséges környezethez, magánszférához, személyi autonómiához való jog) sérelme merülhet fel. A normatív szabályoknál alapvető követelmény az egyenlő bánásmód követelményének betartása, azaz a diszkrimináció tilalma is. A rendeletek vizsgálata során kiemelt figyelmet fordítottunk arra, hogy vannak-e hatályban olyan szabályok, amelyekhez hasonló rendelkezéseket korábban az Alkotmánybíróság alapjogsértőnek vagy a Kúria Önkormányzati Tanácsa jogszabálysértőnek minősített.

3.5. Szegényellenes szabályok

Végül külön kiemelten vizsgáltuk, hogy mennyire szegényellenes egy szabályozás, azaz tartalmaz-e bármelyik rendelet olyan előírásokat, amelyek közvetlenül vagy közvetve a nélkülözők helyzetét tovább nehezítik. Szegényellenesnek tekintettük azokat a rendelkezéseket például, amelyek olyan feltételeket határoznak meg a szociális támogatások vagy a bérlakások igényléséhez, amelyeket az alacsony jövedelmű emberek kevésbé tudnak teljesíteni (pl. foglalkoztatási helyzet, adminisztratív akadályok, rendezett lakókörnyezet előírása). A közösségi együttélés szabályai között pedig szegényellenesek azok a rendelkezések, amelyek a nehéz helyzetben lévő emberek körében gyakrabban előforduló magatartásokat fenyegetnek szankcióval (pl. kéregetés, guberálás, közterület „rendeltetésellenes” használata, közutak igénybevétele) vagy olyan kötelezettségeket határoznak meg, amelyek teljesítése a szegényebb emberek számára nehezebben valósítható meg (pl. udvar, telek, lakóépület rendben tartása).

III. A szabályozás megismerhetősége

Ügyfélfogadás a Blaha Lujza téren, 2017 (Fotó: Utcajogász)

A jogi norma érvényességének feltétele a kihirdetés és a törvényben meghatározott módon történő közzététel. Az önkormányzati rendeleteket a képviselő-testület hivatalos lapjában vagy a helyben szokásos módon kell kihirdetni, melynek módját a szervezeti és működési szabályzat határozza meg. A saját honlappal rendelkező önkormányzatoknak a rendeleteket a honlapon is közzé kell tenni.⁷ A Nemzeti Jogszabálytárban (a továbbiakban: NJT) való közzétételi kötelezettséget kormányrendelet szabályozza.⁸ Módosítás esetén az NJT-ben a kihirdetést követő öt napon belül közzé kell tenni a jogszabály egységes szerkezetű szövegét.

A hatályos jogszabályok nyilvánossá tétele nemcsak azért szükséges, mert azt a jogszabályok előírják, hanem azért is, hogy a norma címzettjei (az érintett polgárok) tisztában legyenek a jogaikkal és a kötelezettségeikkel, hogy megvalósulhasson a jogszabály által elérni kívánt cél. Ezért ez hatékonysági kérdés is. A helyi önkormányzati rendeletek egyszerű hozzáféréseinek biztosítása egyértelmű fokmérője annak is, hogy egy önkormányzat mennyire működik átláthatóan.

Ahogy arról fentebb már esett szó, a jogszabályokhoz való hozzáférés értékelésére összefoglalóan kerül sor, mivel azt tapasztaltuk, hogy amelyik önkormányzat valamely rendeletét nem megfelelően tette közzé, ott általában a többi rendelet megismerhetőségével is probléma adódott.

Az NJT-ben többnyire elérhető volt a rendeletek valamelyik állapota, legtöbbször a hatályos, a módosításokkal egységes szerkezetbe foglalt változat is. Esetenként azonban előfordult, hogy az utolsó hatályos változat nem volt megtalálható. Természetesen nem volt módunk arra, hogy a helyszínen győződjünk meg arról, hogy milyen rendeletmódosítások születtek, az összehasonlítási alap így csak az önkormányzatok saját hivatalos honlapján közzétett szöveg lehetett.

A legzavaróbb eltérések az **I., III., V., XX. kerületben** voltak tapasztalhatók, ahol hosszas kutatás és szöveg-összehasonlítás volt szükséges a hatályos szabályozás szövegének azonosításához. Kevés kerületi önkormányzat készített közérthető tájékoztatót az egyes rendeletek tartalmáról, az ügyintézés menetéről (vagy ezeket nem sikerült megtalálnunk), ahol viszont készült ilyen, azt nem mindig hozták összhangba a rendelet-módosításokkal.

Több kerületi önkormányzat (és a Fővárosi Önkormányzat is) azt a megoldást választotta, hogy saját honlapján az NJT, vagy piaci jogtár-szolgáltató oldalára mutató linkkel teszi elérhetővé a hatályos rendeleteit. Az NJT-re mutató link előnye, hogy nem lesz két eltérő változat nyilvánosan elérhető (XV., XXII., XXIII. kerület). A jogtár szolgáltatás ezt az előnyt nem biztosítja, azonban a szöveg különböző időpontban hatályos változatai könnyebben követhetők (XIII., XVI. kerület, Fővárosi Önkormányzat).

Számos kerületi önkormányzat honlapjáról elmondható, hogy nem egyszerű feladat a hatályos jogszabályok megtalálása. Sokszor témára, kulcsszóra keresve egyáltalán nem, csak a rendelet számának ismeretében lehet megtalálni az információkat (II., VIII., XVII., XVIII., XIX., XX. kerület). A kerületi önkormányzatok honlapjainak felépítése nem egységes, ezért nem mindig egyértelmű, hogy melyik menüpont alatt lehet megtalálni a hatályos rendeleteket. Vannak olyan kerületi önkormányzatok, ahol a közérdekű adatok egyik almenüjéből érhetők el az elfogadott rendeletek, és van olyan is, ahol a szervezeti struktúrának megfelelően az „önkormányzat” vagy a „képviselő-testület” aloldaláról.

Az **I. kerületi** önkormányzat esetében az NJT-ben a szociális rendelet 2018. január 1-jén hatályos változatát találtuk, miközben az önkormányzat honlapján már fellelhető a 2019. június 1-jén hatályba lépett módosított szöveg. A tájékozódást rendkívüli módon megnehezíti, hogy az NJT-be oly módon került feltöltésre a rendelet, hogy annak négy teljes változata található egymás után, melyek közül az utolsó a 22/2017. (XII. 15.) önkormányzati rendelettel módosított változat. Ugyanakkor az önkormányzat hivatalos honlapján a rendeletek almenüre kattintva egy Word-dokumentumot lehet megnyitni, melyben a hatályos rendeletek találhatók. A lista szerint a szociális rendelet hatályos változata az lenne, amelyet utoljára a 4/2019. (III. 1.) önkormányzati rendelettel módosítottak. A honlapon hozzáférhető változat még ehhez képest is további három esetben módosításra került, utoljára a 10/2019. (V. 31.) önkormányzati rendelettel. Ugyanígy folytatódólagosan négy különböző változatot tartalmaz az NJT a kerület lakásrendeletéből, amelyből az utolsó 2018. január 1-jei időállapotú, míg a honlapon 2019. január 1-jétől hatályos a legfrissebb változat. Hasonló a helyzet a közösségi együttélést szabályozó rendelettel is.

A **III. kerületben** a szociális rendelet és a lakásrendelet egy régebbi változata érhető el az önkormányzati honlapon.

Az **V. kerületben** eltérő verziók találhatók az NJT-ben és a honlapon.

A **VI. kerület** közösségi együttélés szabályairól szóló rendelete a honlapon (a többi rendelethez hasonlóan) könnyen megtalálható. Azonban az NJT szerint a 25/2013. (VI.27.) számú önkormányzati rendelet nincs hatályban (egyetlen napig, 2013. augusztus 1-jén volt hatályban). A jelenleg hatályos, többször módosított változat az NJT-ben nem elérhető, egyes beépült módosító rendelkezések még mindig hatályban vannak, másokat pedig hatályon kívül helyeztek.

A **VIII. kerületi** szociális támogatások esetében elérhető az Ügyintézés menüpont alatt a Családtámogatási Iroda, ahová nyomtatványokat és tájékoztatókat tölthettek fel. A tájékoztatóban foglaltak azonban eltérnek a hatályos rendelettől.⁹

A **X. kerület** hatályos szociális rendelete megtalálható az NJT-ben, a honlapon viszont az elemzés idején az utolsó, 2019. március 1-jétől hatályos módosítással még nem volt egységes szerkezetbe foglalva. A lakásrendelet a honlapon nehezen található meg.

XX. kerület az NJT-be csak a módosításokat tölthette fel, egységes szerkezetben nem elérhetők a rendeletek. A teljes szövegű változat nem a legutolsó hatályos változat. Az önkormányzat honlapján elérhetők a hatályos változatok, de nagyon nehezen kereshető módon. A közösségi együttélést szabályozó rendelet egységes szerkezetbe foglalt hatályos változata sem az NJT-ben, sem az önkormányzat honlapján nem volt elérhető, így a rendelet hatályos szövege nem állapítható meg egyértelműen.

A **XXI. kerület** az NJT-ben úgy tette közzé a közösségi együttélést szabályozó rendeletét, hogy annak három változata található folytatólagosan egymás alatt.

IV. Lakásrendeletek és lakhatás

1960 Budapest, I. Markovits Iván u. 4. (Fotó: Fortepan/Kotnyek Antal)

1. Miért fontos ez?

A szociális jogok és ezen belül a lakhatáshoz való jog alapjogi vetületeinek kérdése korunk legnagyobb kihívásai közé tartozik. Egyre több érv szól amellett, hogy nem elegendő, ha mindenki egyenlő polgári és politikai jogokat élvez. Ahhoz, hogy mindenki egyenlő módon tudjon részt venni a politikai közösségben, nemcsak a polgári és politikai jogok elismerésére és érvényesíthetőségére, hanem elosztási kérdésekkel kapcsolatban álló, szociális, gazdasági és kulturális jogok biztosítására is szükség van.

Az emberi jogok oszthatatlanságát és kölcsönös összefüggését az Egyesült Nemzetek Szervezete is számos esetben elismerte és mára alapvető elvként alkalmazza.¹⁰ A Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya a 11. cikk 1. bekezdése szerint “[a]z Egyezségokmányban részes államok elismerik mindenkinek a jogát ön maga és családja megfelelő életszínvonalára, ideértve a kellő táplálkozást, ruházzkodást és lakást, valamint az életkörülmények állandó javulását. A részes államok megfelelő intézkedéseket hoznak e jog megvalósítása érdekében[...].”¹¹ Ez a kötelezettség azt követeli meg a részes államoktól, hogy olyan jogszabályokat, szakpolitikákat és programokat hozzanak létre, amelyek biztosítják, hogy a lakhatással összefüggő kiadások arányban álljanak a jövedelmekkel és ezek a kiadások ne veszélyeztessék más alapvető szükségletek kielégítését.¹²

Ugyanakkor a gazdasági, szociális és kulturális jogok alanyi jogként való elismerése a világ országaiban változatos képet mutat, és ebben a kérdésben folyamatos filozófiai, politikai és egyben jogi természetű vita folyik.¹³

Az Utcajogász Egyesület kiindulópontja az az alapvetés, hogy a méltó lakhatás és megélhetés, a garantált életszínvonalat biztosító vagy elősegítő lakás- és szociálpolitika elengedhetetlen feltételei annak, hogy tartalmi értelemben demokratikus rendszerben éljünk.

1.1. A lakhatáshoz való jog

A lakhatáshoz való jog egy úgynevezett második generációs, a szociális jogok körébe tartozó alapjog. Az első generációs, polgári és politikai jogoktól, – mint például a választáshoz, véleménynyilvánításhoz való jog – nem csak az különbözteti meg, hogy alapjogként való elismerésük időben később zajlott le, hanem az is, hogy kikényszeríthetőségük nem tisztázott.

Annak ellenére, hogy több nemzetközi és uniós dokumentum is foglalkozik már ezzel a kérdéssel, a lakhatáshoz való jog konkrét tartalmi elemei dogmatikai értelemben tisztázatlanok. Magába foglalhatja a lakásszerzés és megtartás jogát, a lakhatás biztonságának követelményét, olyan állami kötelezettségeket, melyek a legszegényebbek lakhatását segítik stb.

A magyar jogban az Alaptörvény tesz említést a lakhatáshoz való jogról, a XXII. cikk szerint:

„(1) Az állam jogi védelemben részesíti az otthont. Magyarország törekszik arra, hogy az emberhez méltó lakhatás feltételeit és a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést mindenki számára biztosítsa.

(2) Az emberhez méltó lakhatás feltételeinek a megteremtését, továbbá a közterület közcélú használatának védelmét az állam és a helyi önkormányzatok azzal is segítik, hogy törekszenek valamennyi hajlék nélkül élő személy számára szállást biztosítani.

(3) Tilos az életvitelszerű közterületen tartózkodás.”

Az Alaptörvény értelmében a Magyar Államnak – és a mindenkori magyar kormányzatnak – nem kötelessége a lakhatás és a szállás biztosítása, csupán az erre való „törekvés”, ami egy jogilag nehezen értelmezhető kategória, a jog kikényszeríthetőségével nem

jár. Sajátos megoldás, hogy ugyanabban az alaptörvényi cikkben szerepel, hogy az államnak csak törekednie kell az emberhez méltó lakhatás biztosítására, de a közterületen való életvitelszerű tartózkodás alkotmányosan is tilos.

Az Alaptörvény szerint nemcsak az állam, de az önkormányzatok is kötelezettjei az emberhez méltó lakhatás biztosítására való törekvésnek. Az alkotmányos felhatalmazással összhangban az önkormányzati törvény a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatok példálózó felsorolásában említi az önkormányzati lakásgazdálkodást.¹⁴

Törvényi szinten a lakásbérletről a Polgári Törvénykönyv (a továbbiakban: Ptk.) és a lakások és helyiségek bérletére, valamint az elidegenítésükre vonatkozó egyes szabályokról szóló 1993. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Lakástörvény) rendelkezik. A Lakástörvény nem tesz különbséget magánszemély és önkormányzat által kiadott bérlemények között, de az önkormányzatoknak kevesebb mozgásteret biztosít a lakásbérleti szerződések terén, mint a piaci bérbeadóknak, például a cserelakás biztosítási kötelezettséggel. Az önkormányzatoknak nem csak lehetősége, de kötelessége is rendeletet alkotni a lakásgazdálkodás területén. A rendeletalkotási jog korlátozott, nem térhetnek el a Lakástörvény rendelkezéseitől és csak annak felhatalmazó rendelkezései körében alkothatnak rendeletet. A kereteken belül azonban az önkormányzatok szabadon határozhatják meg feltételeiket. Annak ellenére, hogy a Lakástörvénynek való megfelelés miatt az önkormányzatok kötelesek jogszabályokat alkotni, semmilyen jogszabály nem kényszeríti őket tényleges lakáskiadásra. A jogszabályalkotás csupán annak lehetőségét teremti meg, hogy kimondottan szociális alapú bérleményi rendszert is létre tudjon hozni egy önkormányzat, ugyanakkor ez nem kötelezettsége.

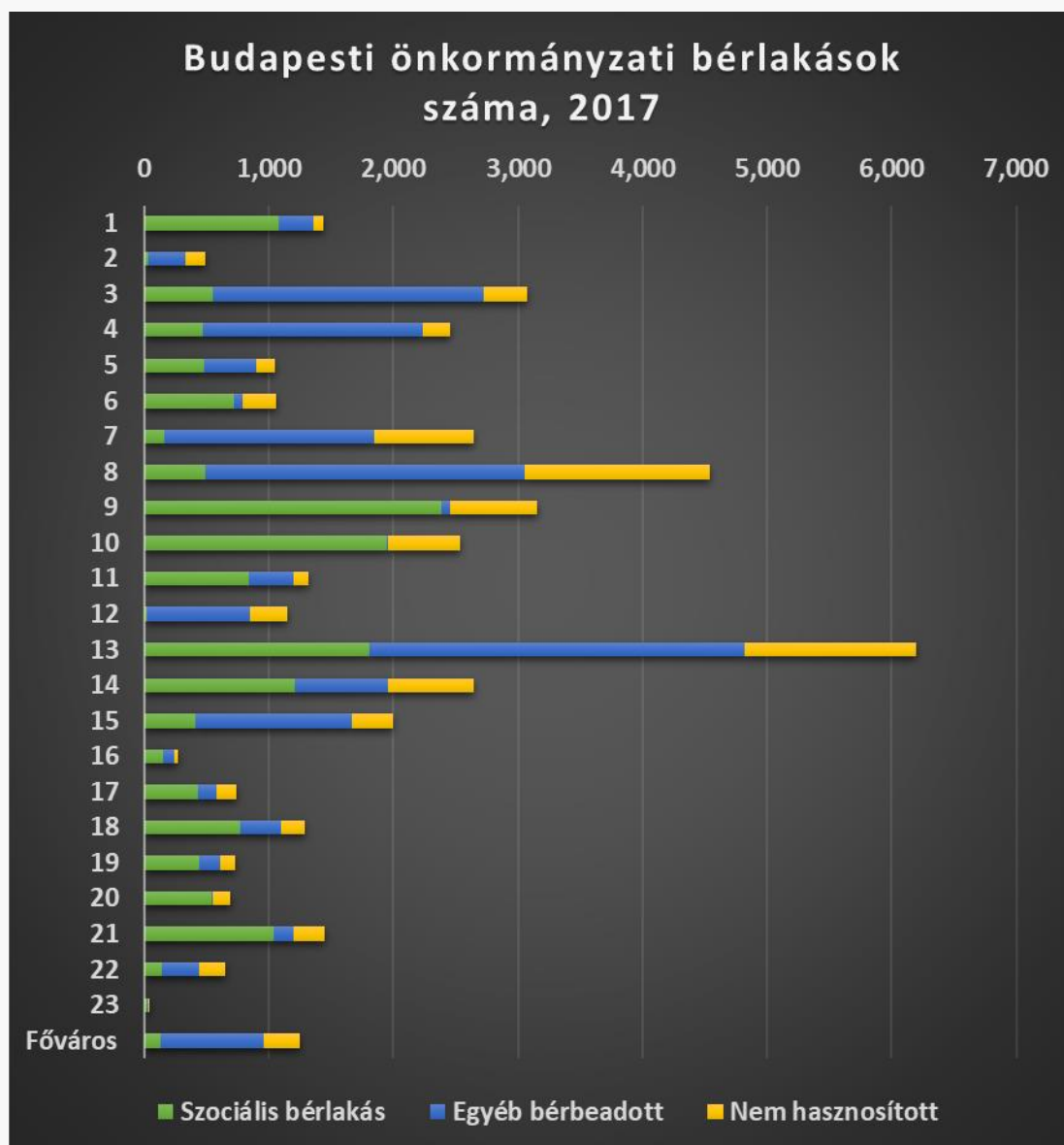
A Lakástörvény nem tartalmaz szociális alapú bérlemény esetén sem olyan általános, átfogó garanciális szabályokat, melyek a szegény bérlőket védenék, és bár szórványosan megtalálhatóak benne a szegény embereknek kedvező rendelkezések, ezek nem alakítják ki a szükséges biztonságos lakhatási feltételeket. Ezáltal egy aszimmetrikus jogviszony jön létre, amiben az önkormányzat sokkal erősebb helyzetben van, mint a bérlő, aki kevés eszközzel rendelkezik a bérleti jogviszonyban.

1.2. Lakhatási válság

Magyarországon számos elemzés szerint lakhatási válság van, ami több gazdasági és politikai folyamat találkozásának tartós eredménye. A válságot pedig leginkább a legszegényebb, legkiszolgáltatottabb csoport szenvedti meg. A hajléktalan emberek száma meghaladja 10.000 főt,¹⁵ emellett a Habitat for Humanity 2018-as jelentése alapján akár 2-3 millió ember is élhet lakásszegénységben.¹⁶

A lakhatási válság egyik legfőbb oka, hogy a rendszerváltás óta nincs átfogó, hosszútávú lakáspolitikai intézkedések nem a rászorulókat támogatják, hanem a közép- és felső osztálynak kedveznek. A szociális bérlakásállomány emellett folyamatosan csökken, a KSH adatai szerint 2011 és 2016 között a szociális bérlakásban élők száma 3%-ról 1%-ra csökkent.¹⁷

1. számú ábra. A Fővárosi Önkormányzat és a budapesti kerületi önkormányzatok tulajdonában lévő lakások száma a hasznosítás módja szerint, 2017. (Adatok forrása: KSH, szerző saját szerkesztése)

Európa más országaihoz képest Magyarországon nagyon jelentős arányú a magántulajdonban lévő lakásállomány, miközben a szociális állami, önkormányzati bérlakásszektor kimondottan gyenge.¹⁸

A magyar önkormányzati rendszerben az önkormányzatok saját bevétele viszonylag alacsony. A központi költségvetésen és a helyi adók szabályozásán keresztül nagyrészt a kormány jelöli ki az önkormányzati gazdálkodás pénzügyi kereteit. Így a legnagyobb, viszonylag szabadon felhasználható tőkét a rendelkezésükre bocsátott lakásállomány jelenti. Ez azt is jelenti, hogy amennyiben megszorulnak, vagy plusz bevételre szeretnének szert tenni, ehhez a tőkéhez tudnak hozzányúlni. A lakásállomány jelentős részét így a kilencvenes évek elején, a privatizáció során értékesítették és tipikusan a benne lakó bérlőknek adták el. Nyilvánvalóan leginkább a tehetősebb, középosztálybeli családok tudtak élni ezzel a lehetőséggel.¹⁹

A még meglévő szociális bérlakás állomány túlnyomó része az önkormányzatok tulajdonában van. Ezek tipikusan rossz állapotú ingatlanok, melyekben a legszegényebbek élnek. Egyúttal a piaci bérleti árak drasztikus megemelkedése miatt a szegények számára ezek jelentik az egyetlen elérhető lakhatási formát. A lakásépítések számát és a lakásviszonyokat jelentős mértékben befolyásolta a globális és természetesen ezen keresztül a magyar gazdasági helyzet, így a 2008-as gazdasági válság.²⁰

Ezeknek a folyamatoknak a következtében az önkormányzatok nem tudják fenntartani a szociális lakásszektor, és pusztán gazdasági szempontból nézve ez nem is éri meg nekik. Emiatt az ingatlanokat – főleg az értékeesebb telkeket – értékesítik, ami együtt jár a szociális bérlakásháló – azaz a szegény emberek utolsó lakhatási lehetőségének – szűkülésével.²¹

2. Normavilágosság – a lakásrendeletek közérthetősége

A normavilágosság és a közérthetőség értékelése során egyrészt azt vizsgáltuk, hogy mennyire logikusak a rendeletek, mennyire érthető azok felépítése. Másrészt azt is szemügyre vettük, hogy mennyire érthető, közérthető a szabályok tartalma és általánosságban megfelel-e a jogalkotási törvény által támasztott követelményeknek.²²

A rendeletek felépítése és egységes szerkezete különösen fontos vizsgálódási szempontok voltak. Alapvető követelmény az, hogy a norma pontos és érthető legyen annak érdekében, hogy az állampolgárok tisztában legyenek a rájuk vonatkozó szabályokkal. Álláspontunk szerint ilyen szempontból az egyik leginkább aggályos rendelet a józsefvárosi lakásrendelet,²³ melyet 2010-es hatálybalépése óta összesen huszonnégy alkalommal módosítottak.²⁴ Ugyanilyen nehezen érthető és átlátható a ferencvárosi lakásrendelet,²⁵ melyen 2006-os hatálybalépése óta összesen harmincnyolc alkalommal hajtott végre módosítást a képviselő-testület.²⁶

A rendkívül gyakran módosított rendeletek átláthatatlanná válnak, így például a ferencvárosi lakásrendeletben van olyan szabály, ami egy már hatályon kívül helyezett rendelkezésre utal vissza.

A józsefvárosi lakásrendelet huszonnégy módosítása azt jelenti, hogy körülbelül négyhavonta változtattak rajta az elmúlt kilenc évben. Ennek következtében a rendelet szerkezete szétesett, átláthatatlanná és álláspontunk szerint alkalmazhatatlanná vált. Ferencvárosban szintén négyhavonta történő változást jelent a 2006-os életbelépése óta történt harmincnyolc módosítás.

A módosítások magas száma miatt egy lakáspályázati cikluson belül is változik a mögöttes jogszabály, továbbá azoknak, akik önkormányzati bérlakásban élnek, egy éven belül akár háromszor kell alkalmazkodniuk a megváltozott szabályokhoz, ami nem elvárható követelmény, viszont elmulasztása rendkívül súlyos következményekkel, akár lakásvesztéssel is járhat.

A józsefvárosi lakásrendelet 11. § (3) bekezdésének második mondatában nincs állítmány: „Az (1)-(2) bekezdés esetén a megállapodás megkötéséről a tulajdonosi jogokat gyakorló bizottság dönt a bevételi/kiadási előirányzaton belül, a rendelkezésre álló keretösszeg határáig. Megfelelő másik lakás biztosítása során a kiürítendő lakás szobaszámát, alapterületét és komfortfokozatát.”

A monitorozás során fény derült arra is, hogy egyes rendeletek szövegei nemhogy a jogi szaknyelv, de a magyar helyesírás és nyelvhelyesség szabályainak sem felelnek meg. Számos rendelet emellett elmulasztja az egyes rendelkezésekben alkalmazott fogalmak meghatározását, mint például a XV. kerület lakásrendelete a „botrányos, tűrhetetlen magatartás”²⁷ esetében. Aki azonban ilyen magatartást tanúsít, az lakásvesztéssel is számolhat. Más rendeletekben ugyan

van magyarázat, de azt nem a normaalkotáshoz szükséges precizitással fogalmazták meg. Ilyen a XVIII. kerület rendelete,²⁸ amely a valótlan adatra a következő meghatározást adta.

2. § o) “valótlan adat: kérelmében hamis adatot közöl, hamis adatról valóban nyilatkozik, illetve a kérelemmel összefüggő valós adatot elhallgat vagy hamis adatot, tényt valósként állít.”²⁹

Ezek a szabályozási hibák nemcsak az érintett állampolgárok tájékozódását nehezítik meg, hanem a jogszabályokat alkalmazó ügyintézők, döntéshozók munkája során is bizonytalansághoz vezetnek, és ezzel teret engedhetnek a szubjektív értékelésnek. Így a rendszer működése nem kiszámítható, nem ellenőrizhető.

3. A rendeletek alapvető hibái

Monitorozásunk eredményeként megállapítható, hogy a budapesti bérlakás-szabályozást vizsgálva kaotikus, átláthatatlan rendszer képe rajzolódik ki. Ennek egyik meghatározó eleme az, hogy a törvényi felhatalmazás lehetőséget biztosít arra, hogy ahány kerület, annyiféle rendelet legyen hatályban.

Ezen túlmenően azonban a legtöbb rendeletben van valamilyen jogalkotási hiba is, és két rendelet esetében alkotmányos aggályok is megfogalmazhatók.

A következőkben az – elsősorban a szegényeket érintő – legfontosabb visszasságokat, illetve az előforduló jó gyakorlatokat emeljük ki.

3.1. Hatásköri problémák

A hatásköri szabályok rendelkeznek arról, hogy az adott önkormányzat tulajdonában álló ingatlanok tekintetében kinek van felhatalmazása gyakorolni a tulajdonost megillető jogokat. A törvényi szabályozás szerint a tulajdonost megillető jogok gyakorlásáról a képviselő-testület rendelkezik.³⁰ A képviselő-testület a vagyon hasznosításával összefüggésben hatáskörei egy részét átruházhatja a polgármesterre, bizottságokra, vagyonkezelőre vagy önkormányzati tulajdonban lévő vállalkozásra. A tulajdonosi jogokkal felruházott személy vagy testület dönt arról, hogy az önkormányzat milyen lakások tekintetében kikkel köt bérleti szerződést vagy bontja fel azt, nyilvánvalóan jogszabályi keretek között.

Nyolc kerület bérlakás rendszerének működtetésében vesz részt valamilyen szociális bizottság, a többi kerületben – legalábbis elnevezésük alapján – nem található olyan tulajdonosi jogkör gyakorlására kijelölt szervezet, amelynek deklarált célja lenne a szegény lakosok szempontjainak figyelembevétele. Önmagában a bizottság elnevezése természetesen semmire sem jelent garanciát, így könnyen lehet, hogy hiába működik egy kerületben szociális bizottság, az mégsem látja el feltétlenül azokat a feladatokat, amelyeket megnevezés alapján gondolnánk. Ugyanígy előfordulhat az is, hogy olyan bizottság foglalkozik szociális ügyekkel, amelynek a nevében erre utaló jelző nem szerepel. Ezekről a kérdésekről a képviselő-testület a szervezeti és működési szabályzatban jogosult rendelkezni,³¹ melyek áttekintése meghaladta volna a jelen kiadvány kereteit.

A hatáskör vizsgálatánál szembeötlő volt, hogy legalább három, de sok esetben négy-öt szereplő is közreműködhet gyakorlati szinten a kerületi lakásgazdálkodás alakításában, ami azt jelenti, hogy amennyiben a hatáskörök nincsenek rendesen lehatárolva, akkor azok ütközése révén nehezített, bonyolult rendszer alakulhat ki. A IX. kerületben például tulajdonosi jogkörök és értékhatárok szerint is megosztják a hatásköröket, összesen öt önkormányzati szervezeti egység között.

3.2. Méltányosság és mérlegelés

Több kerületi lakásrendeletben kiemelt szerepet játszik a polgármester vagy a képviselő-testület méltányossági jogkörben a szociális bérlakások tekintetében. Bár a méltányosság első ránézésre igazságos szabályozásnak tűnhet, valójában kétélű fegyver, ugyanis visszaélésekre adhat lehetőséget, ha nincsenek pontosan lefektetve a szempontjai és eljárási szabályai.

A túl tágra meghatározott méltányossági jogkör kizárólag egy személy döntésévé teheti a bérleti szerződés megkötését vagy meg nem kötését, ami önkényes döntésekhez, személyfüggő rendszer kialakításához teremt lehetőséget. A huszonnégy önkormányzat közül huszonegy lakásrendelete biztosít valamilyen méltányossági jogkört a polgármesternek vagy a képviselőtestületnek, de ennek mértéke és szabályozottsága különböző. A méltányosság gyakorlásával jellemzően a megszorult, nehéz helyzetben lévő lakók lakáshoz jutását próbálják segíteni.

Jó szabályozásnak tűnik, hogy az **újpesti önkormányzat**³² például a rendelet elején egy viszonylag pontos szempontrendszert határoz meg, ami kijelöli a mérlegelési jogkör objektív kereteit, így csökkenti az önkényes döntés lehetőségét.

„3. § Ahol e rendelet méltányossági döntési jogosultságot biztosít, a döntés meghozatala előtt különösen az alábbi szempontokat kell mérlegelni:

- a) az érintett és a vele egy háztartásban élő, vagy együtt költözni kívánó személy szociális, jövedelmi és vagyoni helyzetét, a háztartás egy főre jutó havi jövedelmének összegét,*
- b) az érintett és a vele együtt lakó személyek korát, egészségi állapotát, fogyatékosságát, egyéb személyi körülményeit,*
- c) az érintett lakásban az egy ott lakó személyre jutó lakásterület nagyságát,*
- d) az Önkormányzat rendelkezésre álló lakások számát és minőségét, az Önkormányzat rendelkezésre álló lakások számát és minőségét, az Önkormányzat jogszabály által kötelezően előírt és egyéb lakásgazdálkodási feladatainak megoldását (megoldhatóságát).”*

Az egyik legtagabb méltányossági jogkört a **pesterzsébeti önkormányzat** biztosítja a képviselő-testületnek. Rendeletük 4. § (1) bekezdésének k) pontja értelmében *„egyedi élethelyzetben, rendkívüli méltánylást érdemlő körülményekre tekintettel a Szociális Bizottság javaslata alapján, a Képviselő-testület minősített többségű döntésével történhet.”* Ezt követően nem részletezik sem a méltánylást érdemlő körülményeket, sem a vizsgálati szempontokat.

Ugyanígy aggodalomra adhat okot a **józsefvárosi** rendszer, ahol az egyik bérbeadási jogcím a *„méltányosságból létesített bérlet pályázaton kívül”*. A méltányossági jogkört a

tulajdonosi jogokat gyakorló bizottság gyakorolja legfeljebb 12 lakásra vonatkozóan. Ugyanakkor nincs megadva semmilyen normatív szempontrendszer azon kívül, hogy előzetesen környezettanulmányt kell végezni és vizsgálni kell a szociális, jövedelmi és vagyoni feltételeket.

3.3. A bérleti jogviszony létrejötte

A Lakástörvény 34. §-a szerint lakásbérleti jogviszony szociális helyzet alapján, költségelven vagy piaci alapon jöhet létre:

„(2) A szociális helyzet alapján bérbe adott, illetőleg az állami lakás lakbérének mértékét a lakás alapvető jellemzői, így különösen: a lakás komfortfokozata, alapterülete, minősége, a lakóépület állapota és településen, illetőleg a lakóépületen belüli fekvése, valamint a 10. § rendelkezéseinek megfelelően a bérbeadó által a szerződés keretében nyújtott szolgáltatás alapján, továbbá a 13. § (2) bekezdés rendelkezéseinek figyelembevételével kell meghatározni.

(3) A szociális helyzet alapján történő bérbeadással érintett bérlők részére az önkormányzati lakbértámogatás mértékét, a jogosultság feltételeit és eljárási szabályait az önkormányzat rendeletében kell megállapítani. A bérbeadó a jogosultság fennállását évente felülvizsgálja és a feltételek megszűnése esetén a lakbértámogatás nyújtását megszünteti.

(4) A költségelven bérbe adott lakás lakbérének mértékét a lakás (2) bekezdésben meghatározott alapvető jellemzői, továbbá a 10. § és a 13. § (1) bekezdésének rendelkezései alapján úgy kell megállapítani, hogy a bérbeadónak az épülettel, az épület központi berendezéseivel és a lakással, a lakásberendezésekkel kapcsolatos ráfordításai megtérüljenek.

(5) A piaci alapon bérbe adott lakás lakbérének mértékét a (4) bekezdésben foglaltak figyelembevételével úgy kell megállapítani, hogy az önkormányzat ebből származó bevételei nyereséget is tartalmazzanak.”³³

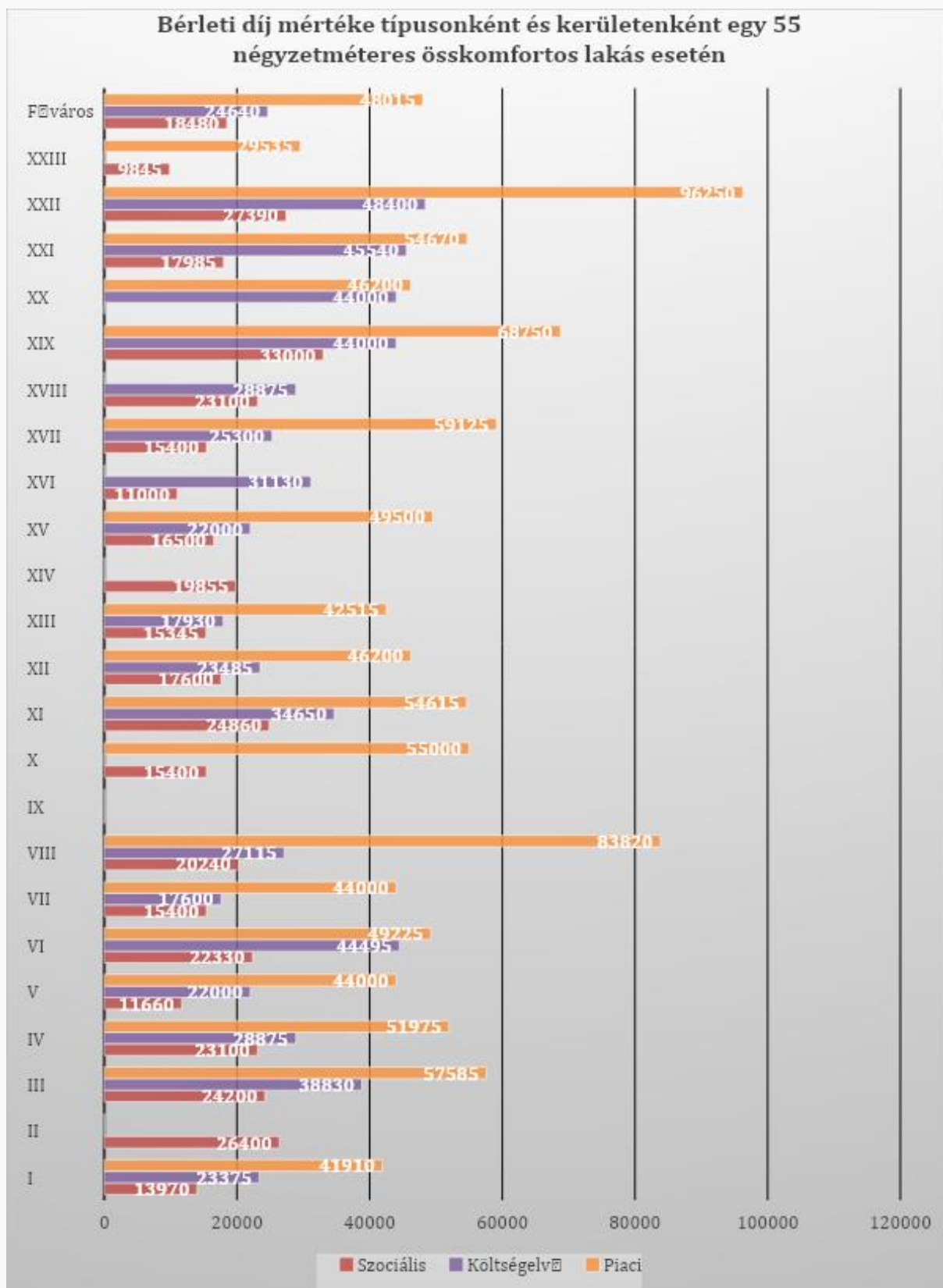
A Lakástörvény tehát egyértelműen szabályozza, hogy a szociális bérlet a rászorulóknak számára létrehozott lakhatási forma, mely akár veszteséget is termelhet az önkormányzat számára, mert a mögöttes politikai cél a legszegényebbek lakáshoz jutása. A költségelvi lakhatás lényege, hogy köztes megoldással szolgáljon azoknak, akik nem tekinthetők teljes mértékben rászorulóknak, azaz van annyi jövedelmük, hogy az önkormányzat ráfordításait fedezzék. A piaci alapú bérbeadás pedig - eltekintve a bérleményért fizetett bérleti díj összegétől - semmiben sem különbözik bármely piaci szereplő ingatlan-bérbeadásától, az önkormányzat ezzel nem a szegények megsegítését, hanem saját bevételeinek növelését célozhatja meg, ahogy a törvény fogalmaz, „nyereséget termel”.

Majd mindegyik önkormányzat megkülönböztet szociális, piaci alapon és költségelven kiadott bérleményeket. A rendeletek monitorozása során ezen a területen is számos különös jelenséget azonosítottunk.

A **Belváros** például a piaci alapú bérlemények tekintetében igen tág döntési teret ad a polgármesternek, aki pályázaton kívül is dönthet piaci alapú bérbeadásról bizonyos esetekben. Az V. kerületi önkormányzat lakásrendeletének 11.§ (3) bekezdése szerint *„kétszeri eredménytelen pályázat után a piaci alapú lakások bérbeadásáról a Tulajdonosi, Elidegenítési és Lakás Bizottság javaslatára a Polgármester dönt.”*³⁴

2. számú ábra. 55 négyzetméteres összkomfortos önkormányzati bérlakás havi bérleti díja a fővárosi önkormányzat és a kerületi önkormányzatok rendeleteiben meghatározott szociális, költségelvi és piaci alapú fajlagos bérleti díjak alapján (Forrás: rendeletek, szerző saját szerkesztése)

A fenti diagramon az látható, hogy egy összkomfortos 55 négyzetméteres lakás esetében mekkora bérleti díjat kell fizetni szociális helyzet alapján, költségelven, illetve piaci alapon egy-egy kerületben.³⁵

A Belvárosban egy piaci alapon kiadott 55 négyzetméteres összkomfortos önkormányzati bérlakás esetén 44.000 Ft/hó a bérleti díj. Ha tekintetbe vesszük azt is, hogy a piaci alapú bérléhez a polgármester döntése alapján lehet hozzájutni, akkor egy törvényes, ámde kétségekre okot adó rendszer rajzolódik ki előttünk.

A legtöbb önkormányzat egyébként nem él azzal a lehetőséggel, hogy a piaci alapon bérbeadott lakások bérleti díját a valós piaci árakhoz igazítsa. A bérleti díjak négyzetméterenként jelenleg 537 és 1.750 Ft között mozognak³⁶ a piaci alapon kiadott önkormányzati bérlakások esetében. Az önkormányzatok által meghatározott bérleti díjak nem csak a piaci árakra, de az ingatlanok területi elhelyezkedésére sem reagálnak. Például a Belváros vagy a II. kerület alacsonyabb négyzetméterárat állapít meg, mint számos külső kerület. Egy 55 négyzetméteres, összkomfortos lakásra átszámítva a piaci alapon bérbeadott önkormányzati lakások bérleti díja 29.535 és 96.250 Ft közé esik. A KSH adatai alapján eközben a pesti belső kerületekben a lakások átlagos bérleti díja 120.000 Ft.³⁷

A költségelví bérleti díjak összkomfortos lakás esetén négyzetméterenként 320 és 880 Ft között mozogtak,³⁸ ami azt jelenti, hogy bizonyos kerületek annyit kérnek az alacsonyabb költségkategóriába sorolt lakásokért, mint mások a piaciért. Szociális bérlakások esetén, amennyiben összkomfortos lakásról beszélünk, ez az összeg 179 és 655 Ft/négyzetméter között mozog.³⁹ Egy XXI. kerületi szociális bérlakás és egy V. kerületi piaci alapon kiadott bérlakás egy négyzetméterre jutó díja között mindössze 145 Ft különbség van.

3.4. Bérbeadás jogcímei

A bérbeadás jogcímei azok a lehetőségek, ami alapján lakásbérleti szerződést lehet kötni. Bérbeadás jogcíme lehet pályázat, lakáscsere vagy akár a bérlő halálát követően a lakásban visszamaradt jogcím nélküli lakáshasználó részére történő bérbeadás. Monitorozásunk eredményeképp elmondható, hogy a legtöbb önkormányzat esetében nem egyértelmű és átlátható a szabályozás.

Tizenhat önkormányzat legalább tíz jogcímet sorol fel, ami önmagában is problémás lehet, hiszen minél több jogcímet tartalmaz egy rendelet, annál több, párhuzamos szabályozás között kell a lakásra várakozóknak kiismerniük magukat. A jogcímek tartalmi szabályozása és az eljárási szabályok sok esetben hiányoznak.

Józsefvárosban például tizenhét jogcímen lehet lakásbérleti szerződést kötni, azonban ezek a jogcímek nincsenek egymástól pontosan elhatárolva, és sok esetben egyáltalán nincs kifejtve az sem, hogy egyes jogcímek alatt mit ért az önkormányzat. Például a rendelet 5-7. §-ai, melyek a pályázatok kiírására és értékelésére vonatkoznak, teljesen üresek.

A rendelet 3. § (4) bekezdésének j) pontja alapján a HVT (Helyi Városrehabilitációs Terület) területén feltétel bekövetkeztéig adható bérbe lakás. A HVT-t a képviselő-testület jogosult kijelölni, ugyanakkor nincs szabály arra nézve, hogy milyen feltételek és szempontok alapján, illetve a jogcímhez tartozó eljárási és tartalmi szabályok egyáltalán nincsenek kifejtve. Az erre fenntartott 17. § egy teljesen üres rendelkezés.

Ezekon a területeken lakásbérleti szerződést csak határozott időre vagy feltétel bekövetkeztéig lehet kötni, ami a bérlő számára hátrányos korlátozás. További korlátozást jelent, hogy nem lehet a lakásba befogadni olyan személyt, aki nem rendelkezik bérleti szerződéssel.

A szabály amellet, hogy kizárólag az önkormányzat gazdálkodási érdekeit szolgálja a bérlők kárára, ellentétes a Lakástörvénnyel is, azaz magasabb szintű jogszabályba ütközik. A Lakástörvény 21. § (2) bekezdése szerint ugyanis „önkormányzati lakásba a bérlő a bérbeadó írásbeli hozzájárulása nélkül is befogadhatja házastársát, gyermekét, befogadott gyermekének gyermekét, valamint szülőjét.”

Ugyanígy aggályos a **Belváros** rendeletének 4. § (1) bekezdés o) pontjában megjelölt „önkormányzati érdekből egyéb módon” elnevezésű jogcím. Ebben az esetben ugyanis még az alapvető fogalomtisztázás sem történik meg, hogy mit is jelent az önkormányzati érdek a lakásrendelet értelmében, de azt sem lehet tudni, hogy milyen jogkörben, milyen eljárás alapján, ki dönt a lakásbérleti jogról, mivel a rendelet további részletszabályokat egyáltalán nem tartalmaz.

Jó gyakorlat, hogy hét önkormányzat is alkalmazza valamilyen körben és formában a névjegyzéket. A névjegyzék valójában egy folyamatos pályázatnak felel meg és az a fő előnye, hogy nem kell figyelni a konkrét pályázati kiírásokat, hanem bármikor be lehet nyújtani az igénylést, és az önkormányzat az előre meghatározott szempontok szerint sorba rendezi az igénylőket. A névjegyzékekben a lakásigénylők egy kódszámmal felkerülnek egy listára, amelyen követhetik, hogy hány ponttal, hányadik helyen vannak a várakozó pályázók sorában. Ez nem csak átláthatóbb helyzetet teremt, hanem a lakásra várók is jobban fel tudják mérni a saját esélyeiket, esetleges további pályázataikat vagy piaci lakáskeresésüket tervezhetőbbé tudják tenni.

3.5. Bérleti jogviszony megszűnése – bérbeadói rendkívüli felmondás

Ugyan lakáshoz jutni általában csak egy nagyon bonyolult feltételrendszernek való megfeleléssel lehet, a lakhatás elvesztése már sokkal könnyebb. A Lakástörvény a rendkívüli, tehát a szerződésszegésre reagáló felmondás esetére nem határoz meg külön garanciákat szociális bérletnél sem, így a kerületi döntéshozókon múlik, hogy mennyire részletesen szabályozott rendszert vezetnek be, így például mekkora tartozás felhalmozása szükséges a bérleti szerződés felmondásához, vagy elérhető-e az önkormányzatnál adósságkezelési szolgáltatás.

Nem minden kerület alkotott erre vonatkozóan részletszabályokat. Van olyan rendelet, amely csak visszautal a háttérjogszabályra. Azok a kerületek, amelyek a Ptk. és a Lakástörvény által szabályozott eseteken túl külön szabályokat alkottak a rendkívüli felmondás körében,

majdnem minden esetben a közüzemi vagy lakbértartozás mértékére alkottak speciális szabályokat. A helyi önkormányzatok szabályozási szabadsága miatt azonban a felmondáshoz vezető tartozás mértéke kerületenként eltérő lehet. Így fordulhat elő, hogy amíg az egyik kerületben pár ezer forintos tartozás esetén megvalósul a szerződésszegés, ami miatt felmondásnak, majd a lakás kiürítésének van helye, addig a másik kerületben csak többhavi tartozásnak megfelelő összeg felhalmozása esetén.

A **IV. kerület** például már hatvan napos nemfizetés esetén, összeghatár megadása nélkül lehetőséget teremt a szerződés felmondására. Jó gyakorlatnak tűnik **Zugló** szabályozása, ahol 300.000 Ft-os tartozásnak kell összegyűlnie a bérbeadói felmondáshoz, ami szociális bérleti díj esetén - a lakás nagyságától és komfortfokozatától is függően - 6-10 havi elmaradás lehet.

Több önkormányzat a tartozás mellett más lehetőségeket is külön nevesít a bérbeadói felmondás okaként, így például, ha valaki az önkormányzat tudta nélkül albérletbe adja a lakást, vagy több hónapon keresztül nem lakik a lakásban.

Aggályosak lehetnek ugyanakkor azok a rendelkezések, amelyek a felmondás indokaként magatartási szabályokat állapítanak meg. Három kerület (I., V., IX.) lakásrendelete szerint a bérleti szerződés felmondható abban az esetben is, ha „botrányos, tűrhetetlen magatartást tanúsítanak” a lakásban élők. Mivel nincs részletezve az, hogy mi minősül ilyen magatartásnak, illetve ki jogosult eldönteni azt, hogy mikor valósul meg a fenti eset, a szabály a bérlők hátrányára jelentős visszaélési lehetőséget biztosít.

4. Szegényeket büntető rendelkezések és a szociális bérlet

A következő részekben kizárólag azokat a szabályokat emeljük ki, amelyek célzottan a szociális bérlakásban élő, szegény embereket érintik, azaz azokat, amelyek azt határozzák meg, hogy milyen feltételekkel létesíthet valaki szociális alapon bérleti jogviszonyt, illetve melyek ennek a kizáró okai. Ebben a fejezetben a szociális alapú bérleti jogviszony létesítésének jogszabályi feltételeit, nem pedig az önkormányzatok tényleges lakáskiadási gyakorlatát mutatjuk be.

4.1. A szociális bérleti jogviszony feltételei

Minden vizsgált önkormányzat rendelkezik a szociális alapú bérleményekről valamilyen formában, ami nem feltétlenül jelenti azt, hogy a lakhatás e formája reálisan is elérhető. Annak ellenére ugyanis, hogy a helyi önkormányzatok kötelesek rendeletet alkotni a nehéz szociális helyzetűek lakhatásának biztosítására vonatkozóan, a lakáskiadás gazdasági feltételeit, így az évente hasznosítandó lakások számát, minőségi jellemzőit nem írja elő magasabb rendű jogszabály.

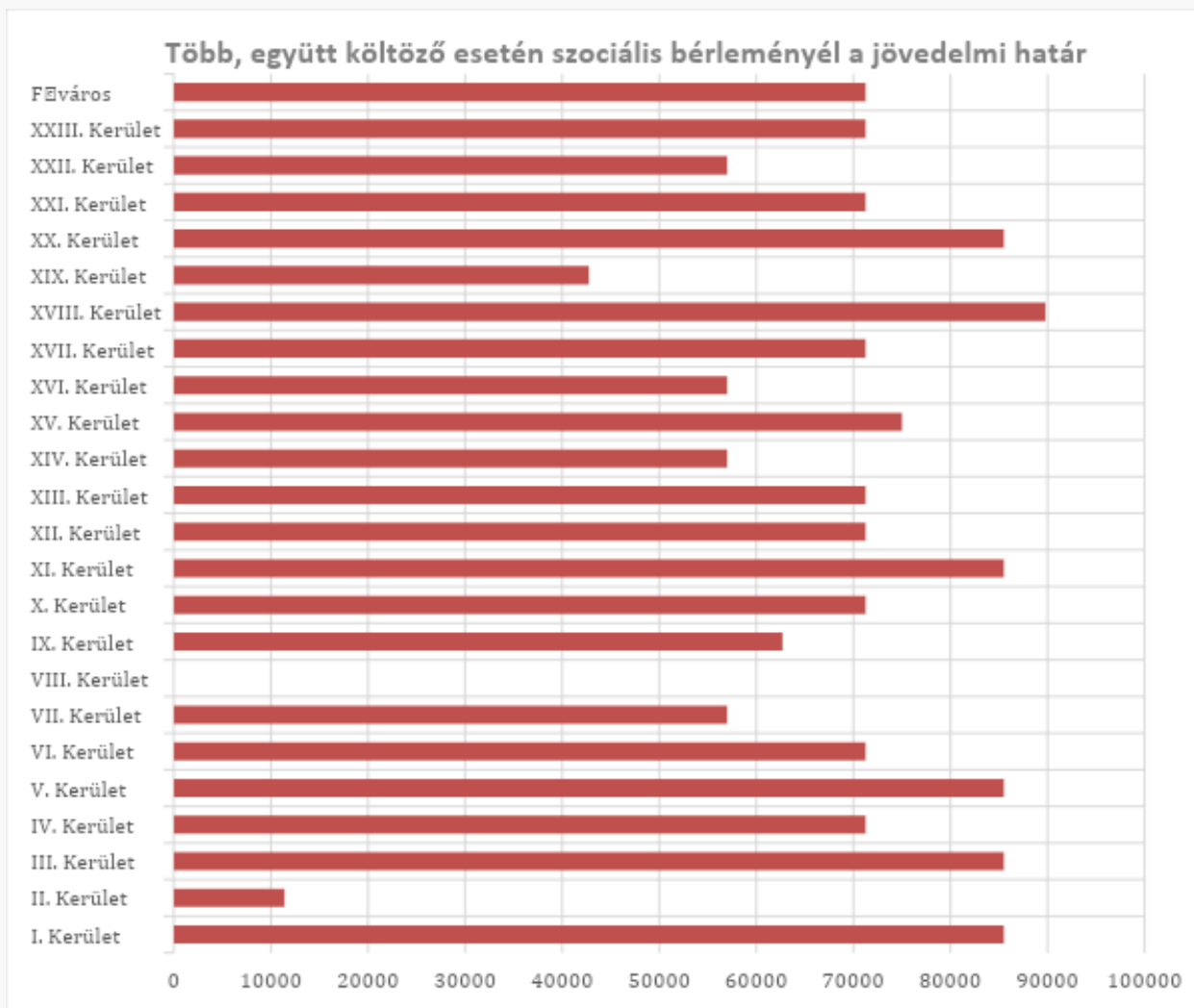
Ezen szabályok kidolgozottsága, így a hozzá kapcsolódó eljárási szabályok főváros szerte változatos képet mutatnak. Nincs olyan magasabb szintű jogszabályi fogalom, amely meghatározná, hogy ki tekinthető szociális bérletre jogosultnak. A Lakástörvény mindössze azt írja elő az önkormányzatok számára, hogy önkormányzati rendeletben határozzák meg a lakás

szociális helyzet alapján történő bérbeadásának a lakás bérbeadásakor fennálló jövedelmi és vagyoni körülményekhez igazodó feltételeit.⁴⁰ A helyi önkormányzati rendeletek alapján, bár eltérő jövedelmi és vagyoni szinteknél húzzák meg a jogosultság határát, összességében elmondható, hogy szociális bérletre az jogosult, akinek alacsony a jövedelme és nincs a tulajdonában más beköltözhető ingatlan.

Az alábbi grafikonon az látható, hogy egy-egy kerület milyen jövedelemszintet határozott meg a szociális helyzet alapján történő bérbeadás feltételeként, azaz hol húzza meg a határt, ami felett nincs lehetőség szociális alap bérletre. A legtöbb önkormányzat a mindenkori öregségi nyugdíjminimum arányában határozza meg ezt az összeget. Az öregségi nyugdíjminimum összege 28.500 Ft, ami tizenegy éve nem emelkedett.

3. számú ábra. A szociális helyzet alapján bérbeadott fővárosi és kerületi önkormányzati bérlakások jövedelmi feltétele, 2019 (Ft/fő/hó) (Adatok forrása: önkormányzati lakásrendeletek, szerző saját szerkesztése)

Egyedül a VIII. kerület nem határoz meg jövedelmi határt, illetve a XIV. kerület szabályozása atipikus, mivel az alacsonyabb jövedelem csak a névjegyzékben elérhető pontszámot és így a lakáshoz jutás esélyét növeli, a magasabb egy főre eső jövedelem nem kizáró ok. A ábrán látható, hogy egy négy fős, kétgyermekes család esetén például a XIX. kerület azt várja el, hogy a 171.000 Ft-ot ne haladja meg a család jövedelme, de a XXII. kerületben sem lehet főszabály szerint 228.000 Ft-nál magasabb.

A **XXII. kerület** ugyanakkor nem csupán azt írja elő, hogy a beköltöző ne rendelkezzen bizonyos összeget meghaladó jövedelemmel, - ami egyedülállóknak esetén 85.500 Ft - hanem azt is, hogy egyedülálló esetén a jövedelme a bérleti díj kétszeresét meghaladja, ami például egy 30 négyzetméteres összkomfortos lakás esetén 29.880 Ft/hó. Azaz, ha valaki egyedülállóként szeretne pályázni, annak a jövedelme valahol 29.880 Ft és 85.500 Ft között kell legyen.

Az önkormányzatok a jövedelmi előírások mellett vagyoni feltételeket is megállapítanak. A jogosultsági feltételek vagyoni viszonyokhoz való kötése alapvetően szinten igazolható, azonban

egy-egy vagyonelemhez kapcsolódó tulajdonjog nem feltétlenül oldja meg a lakhatást. Köszönhetően annak, hogy a Lakástörvény a jogosultsági feltételek meghatározása terén széles körű felhatalmazást ad a helyi önkormányzatok számára, az önkormányzatok által előírt feltételek nem ritkán nem állnak összhangban a szociális célú lakásgazdálkodás céljaival. A gyakorlatban számos olyan eset is előfordul, amikor ugyan valakinek van tulajdonjoga egy ingatlanra, az egyéb körülményei alapján összességében mégis rászorulónak lenne tekinthető. Például gyakori, hogy valaki egy kisebb méretű termőföldet örököl sok más leszármazóval közösen. Mivel a termőföld is ingatlan, ha a lakásrendelet nincs figyelemmel az ingatlan rendeltetésére vagy a tulajdoni hányad arányára, azzal rászorulókat is kizárhat egy esetleges szociális lakáspályázatból.

Hús önkormányzat kizárja a szociális lakás igénylésének lehetőségéből azokat, akiknek van beköltözhető ingatlan. A „beköltözhető ingatlan” kitétel első ránézésre érthető korlátozásnak tűnik, de nem reflektál számos további körülményre, így a lakás esetleges túlszűfoltóságára, vagy arra az esetre, ha valaki például nem Budapesten rendelkezik ingatlannal, de a munkája a fővároshoz köti.

Hús önkormányzat állapít meg vagyoni feltételként értékhatárt 855.000 és 8.550.000 Ft között, így tehát akár 855.000 Ft értékű vagyonnal – ami egy használt autó ára – is el lehet esni a szociális bérlakás lehetőségétől.

4.2. Kizáró okok

A fent részletezett feltételeken túl minden önkormányzat megállapít nem vagyoni kizáró okokat is a szociális alapú bérleményeknél. Így előfordulhat, hogy a vagyoni-jövedelmi feltételeknek megfelel valaki, de más okok miatt mégsem jogosult szociális bérletre.

A vagyoni és jövedelmi feltételek mellett hét önkormányzatnál jelenik meg követelményként, hogy a pályázó a pályázati eljárást megelőzően már lakjon az adott kerületben, harminc nap és öt év közötti kerületi ott-tartózkodást vagy az adott kerületbe bejelentett állandó lakcímet vár el a jelentkezőktől.⁴¹

Tizenöt önkormányzat zárja ki a pályázók köréből azokat, akiknek bizonyos jogcímen tartozásuk áll fenn.

Öt önkormányzat emellett kizárja azokat a lakosokat, akiket önkényes lakásfoglalónak minősítenek. Ezen kívül pedig a legkülönbözőbb kizárási feltételekkel találkoztunk a rendeletek között.⁴²

Az önkényes beköltözés szabálysértési fogalom.⁴³ A végrehajtási törvény a szabálysértési törvény önkényes beköltöző fogalmát használva külön szabályokat határoz meg az önkényesen elfoglalt lakás kiürítésére. Ilyen esetekben a lakás kiürítése gyorsított eljárásban zajlik. A bíróság nemperes úton, tehát nyilvános tárgyalás nélkül, a kérelem benyújtásától számított öt munkanapon belül, a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. A végrehajtó ezután gyorsított eljárásban, a végrehajtási költségek előlegezését követő három munkanapon belül foganatosítja a lakáskiürítést.⁴⁴ A végrehajtási törvény nem csak a szabálysértési törvény által így definiált

önkéntes beköltözők, de azon volt bérlők esetében is lehetővé teszi az ilyen gyorsított eljárás keretében történő kilakoltatást, akik jogszerűen laktak a lakásban. Abban az esetben ugyanis, ha egy bérlő határozott idejű szerződése lejár, a lejáratától számított 60 napon belül a bérbeadó kérheti, hogy a bíróság az önkényes lakásfoglalókra vonatkozó szabályok szerint rendelkezzen a lakás kiürítéséről. Az - akár az önkényes beköltözővel, akár a második csoportot képező, úgynevezett jogcím nélküli bérlővel szemben lefolytatott - eljárás során a lakáskiürítéssel érintett legtöbbször csak az eljárás legvégén, a bírósági végzés kézhezvételével értesül arról, hogy egyáltalán eljárás indult vele szemben. Így álláspontját semmilyen módon nem tudja kifejezni a bíróság előtt.

Az Utcajogász álláspontja ezzel kapcsolatban az, hogy ugyan indokolt lehet a gyorsított eljárás, de egy olyan nemperes eljárás, ahol még csak meg sem hallgatják azokat, akikkel szemben a végrehajtást kérik, számtalan alkotmányos aggályt is felvet. Egy, a strasbourgi bíróság előtt folyamatban lévő ügyünkben a kérelmező jogcím nélkül - azaz érvényes bérleti szerződés nélkül, - de az önkormányzat tudtával lakott a lakásban, mégis ebben a gyorsított eljárásban lakoltatták ki.⁴⁵

Tapasztalataink szerint a jogalkalmazók bizonytalanok annak kérdésében, hogy kik tekinthetők önkényes beköltözőknek. Így akár a szabálysértést elkövető önkényes beköltözőkről, akár olyan lakókról van szó, akiknek csak lejárt a bérleti szerződésük, vagy a tulajdonos hozzájárulása nélkül befogadta őket a bérlő, valamint olyan élettársak, akiknek a bérlő halála után nincs joguk folytatni a bérleti jogviszonyt, könnyen kizárhatók a pályázati eljárásokból, ha egy korábbi végrehajtási eljárásban már önkényes beköltözőnek tekintették őket.⁴⁶

Az önkényes lakásfoglalók jelentős része egy speciálisan deprivált és sérülékeny csoporthoz tartozik, akik semmilyen más módon nem tudják megoldani a lakhatásukat. Így egyszerre kriminalizálni, magánjogi szankciókat is alkalmazni és mellette az egyetlen olyan lakhatási lehetőségből is kizárni őket, ami egyáltalán reálisan elérhető számukra, túlzott szankció az Utcajogász álláspontja szerint.

A **IX. kerület** a jövedelmi és vagyoni cenzusok, valamint a tartozásmentesség mellett elvárja, hogy az igénylők erkölcsi bizonyítványt nyújtsanak be. Emellett az is követelmény, hogy az igénylőnek legalább két éve, maximum 15 napos megszakítással munkaviszonya legyen - ezzel elméleti szinten kizárva például a nyugdíjasokat a pályázók köréből -, valamint további feltétel, hogy az önkormányzat ne álljon perben azzal, aki szociális alapú lakásra pályázik. A **XIX. kerület** pedig a gyermekek taníttatásához köti a lakáshoz jutás lehetőségét.

A **VIII. kerület** ebben a témakörben is nagyon sokszínű feltételrendszert dolgozott ki. Nem kaphat lakást az, aki *„állami foglalkoztatási szervvel nem működik együtt, közfoglalkoztatási jogviszonyt jogellenesen megszüntette, vagy a munkáltató azonnali hatályú felmondással szüntette meg.”* Ez azért aggályos, mert akár az állami foglalkoztatási szerv is követhet el jogsértést, szüntetheti meg jogsértő módon a foglalkoztatást. Az Utcajogász egyik ügyében éppen ezzel kapcsolatban mondta ki jogerősen a bíróság, hogy

állami foglalkoztatási szerv jogsértő módon nem adott munkát ügyfelünknek, amiért a bíróság sérelemdíjat is megítélt. Kimondja továbbá a rendelet, hogy nem kaphat lakást, aki előzetes letartóztatásban van, vagy jogerős szabadságvesztés büntetésre ítélték. Ez Alaptörvény-ellenes feltétel, amiről a következő részben bővebben lesz szó. Ezek mellett még öt egyéb esetben is kizárja a lakáshoz jutás lehetőségét.

5. Alkotmányosan aggályos rendelkezések

Két önkormányzat lakásrendeletében is találtunk olyan rendelkezéseket, amelyek értelmezésünk szerint alapjogi aggályokat vethetnek fel.

5.1. Józsefváros

A VIII. kerület nem köt szociális alapú bérleti szerződést abban az esetben, ha a bérlő vagy a pályázó előzetes letartóztatásba kerül, vagy jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték.

Az előzetes fogvatartásba került személyek nem feltétlenül követtek el bűncselekményt, tehát ártatlan embereket is kizárhat az önkormányzat a pályázók köréből. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy *„[s]enki nem tekinthető bűnösnek mindaddig, amíg büntetőjogi felelősségét a bíróság jogerős határozata nem állapította meg.”* Ez az ártatlanság vélelmének jogállami követelménye, ami büntetőbíróság jogerős ítéletéhez köti a bűnösség kimondását.

Az Alkotmánybíróság elvi élel mondta ki,⁴⁷ hogy az ártatlanság vélelmét más alapjoggal való ütközés esetén sem lehet korlátozni, így nyilvánvalóan abban az esetben sem, amikor az önkormányzat jogos vagy jogosnak vélt érdeke áll fenn a másik oldalon. Az alapelveken túl az önkormányzatnak törvényi felhatalmazása sincs arra, hogy az állam helyett gyakorolja a büntető hatalmat, és a törvényben meghatározott büntetések mellett saját hatáskörben szankciókat határozzon meg, különösen nem a lakáshoz jutás feltételeinek meghatározása körében.

A kriminalizált, jogerős ítéletben elmarasztalt személyek kizárása a lakhatási lehetőségéből pedig azért aggályos, mert a további „büntetéssel” sújtja azokat, akik a szabadságvesztés büntetés letöltése után vissza kívánnak illeszkedni a társadalomba.

5.2. Ferencváros

A IX. kerület a szociális alapú bérlemények esetében kizáró feltételként fogalmazza meg azt, hogy nem köthető szerződés azzal, akivel szemben „öt éven belül az önkormányzat peres vagy nemperes eljárást folytatott.”⁴⁸

Az önkormányzati rendelet ezen kitétele sérti a bírósághoz való fordulás jogát, amit az Alaptörvény a XXVIII. cikk (1) bekezdésében fogalmaz meg. „Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

A perben nem állás kizáró feltételként azért is aggályos, mert amíg a per folyamatban van, nem dönthető el, hogy a pályázó ellen alappal indított-e eljárást az önkormányzat például egy

lejárt követelés miatt. Ez a szabály ezen felül azokat is kizárja, akik esetleg maguk indítottak pert az önkormányzat ellen, tehát például nem pályázhat önkormányzati lakáspályázaton az a bölcsődei dolgozó, aki a bölcsődét fenntartó önkormányzat ellen az elmaradt munkabére miatt indított pert. Az ilyen jellegű, a lakhatással és rászorultsággal közvetlenül össze nem függő pályázati feltételek csak a lehetséges pályázók számát csökkentik, de igazolható lakáspolitikai céljuk nincsen. Az önkormányzati lakáshoz jutás pedig nyilvánvalóan nem lehet az önkormányzat fegyelmező eszköze más jogviszonyai tekintetében.

Az önkormányzat ebben az esetben kihasználja és visszaél azzal, hogy egy aszimmetrikus jogviszony keretei között erősebb helyzetben van, mint a bérlő, és saját maga védelme érdekében alkot a fentebb vázoltak szerinti, szigorú kizárási feltételrendszert. Így ad absurdum az is előfordulhat, hogy az önkormányzat jogszerűtlen módon felbont egy bérleti szerződést, elindít egy lakáskiürítési pert és a per indítása miatt nem létesíthetnek vele újabb bérleti jogviszonyt.

V. A fővárosi kerületi önkormányzatok jogi viszonyulása a rövid távú szálláshely-szolgáltatáshoz

Kulcsszék egy belvárosi ház kapuján. (Fotó: új7-2019 csoport)

Az elmúlt években megszorodott a szálláshely-szolgáltatás hagyományos színtereitől (szálló, hostel, panzió, motel) különböző, újfajta szállásadási konstrukció, a szálláshely megosztás alapú kiadása. Az eredeti célok szerint az olyan online felületeken, mint az Airbnb vagy a Booking.com, az otthonát bárki kiadhatta volna egy-két napra anélkül, hogy ténylegesen vállalkozóvá váljon. A megosztás alapú szolgáltatás azonban ahelyett, hogy a helyi lakók valós helyzetét, körülményeit tette volna megismerhetőbbé az általában külföldről érkező vendégek számára, a szálláshelypiac és a lakáspiac gyors átalakulását hozta magával.

Az új piac szabályozására a különböző államok különböző válaszokat dolgoztak ki. Magyarországon nem került sor országos hatályú jogszabály megalkotására, az alkalmazandó szabályok nagy része akkor jött létre, amikor még senki nem tudta volna elképzelni, hogy egész társasházak válnak lakóházból rövid távú szálláshellyé. Nem meglepő tehát a bizonytalanság a szabályok értelmezése kapcsán mind a polgárok, mind a közigazgatás részéről.

Ebben a fejezetben összefoglaljuk a hatályos magyar jogszabályok előírásait, valamint ismertetjük, hogy a fővárosi önkormányzatok hogyan viszonyulnak a rövid távú szálláshely-szolgáltatáshoz. Írásunkban nem térünk ki a téma általános adózási vonatkozásaira.⁴⁹

1. A rövid távú szálláshely-szolgáltatásra vonatkozó központi szabályozás jellemzői

A rövid távú szálláshely-szolgáltatásra vonatkozó szabályok megértése azért is különösen nehéz, mivel szabályait nem tartalmazza kifejezetten egyetlen jogszabály sem. A kérdésben emellett összekapcsolódnak magánjogi és közjogi elemek, amelyek egymáshoz való tisztázatlan viszonya csak fokozza a bizonytalanságot.

A hosszabb távra szóló lakáskiadásra nem a Lakástörvény, hanem a Kereskedelmi törvény⁵⁰ és annak egyik végrehajtási rendelete, a Szálláshely kormányrendelet⁵¹ vonatkozik. A szálláshely-szolgáltatás üzletszerű gazdasági tevékenységet jelent, amelynek célja szálláshely nyújtása, ami rendszerint nem huzamos jellegű, éjszakai ott-tartózkodást, pihenést is magában foglaló tartózkodást jelent. Szálláshely-szolgáltatás csak a kereskedelmi hatóság részére történő, a szálláshely-üzemeltetési bejelentést követően folytatható. Ha viszont valaki nem üzletszerűen szolgáltat szálláshelyet, akkor bejelentési kötelezettsége egyáltalán nincs.

Az Airbnb-jellegű kiadás, ha üzletszerűen történik, a kormányrendelet szerint leginkább, de nem kizárólagosan, úgynevezett magánszálláshely kiadása lehet. A magánszálláshely az a nem kizárólag szálláshely-szolgáltatás folytatása céljából, magánszemély vagy egyéni vállalkozó által hasznosított lakás vagy üdülő, illetve azok egy lehatárolt részének és hozzátartozó területének hasznosítása, ahol a szobák száma legfeljebb nyolc és az ágyak száma legfeljebb tizenhat. Az ilyen jellegű tevékenységek felett az önkormányzat jegyzője gyakorolja a kereskedelmi hatósági jogköröket, de sokkal kevesebb hatáskörrel, mint a többi szálláshely (panzió, kemping, üdülőháztelep stb.) esetében.

Bizonytalanságra ad azonban okot, hogy nem minden Airbnb-jellegű szálláshely-szolgáltatás üzletszerű. Azok, akik csak egy-két alkalommal adják ki lakásukat, még nem folytatnak üzletszerű gazdasági tevékenységet, így tevékenységük bejelentés hiányában hivatalosan láthatatlan marad, holott a szürke zónában működő szálláshely-szolgáltatás jelentős hatást gyakorol mind a szálláshely-, mind pedig a lakáspiacra. Hiába kötelező tehát a jegyzőnek szálláshely-nyilvántartást vezetni és az adatokat egy központi rendszerbe feltölteni, az elérhető adatok csak részleges képet adhatnak az Airbnb-jellegű szolgáltatások terjedéséről.

2. A fővárosi önkormányzatok által alkotott kapcsolódó szabályok

Mivel a helyi önkormányzatoknak széleskörű felhatalmazásuk van a helyi közügyek szabályozására, a Kereskedelmi törvény és Szálláshely kormányrendelet mellett más, alacsonyabb szintű jogszabályok is rendelkezhetnek az Airbnb-jellegű lakáskiadásról.

A fővárosi önkormányzatok szabályainak feltérképezése céljából az átláthatóságért küzdő K-Monitor Közhasznú Egyesülettel közérdekű adatigényléssel fordultunk az összes fővárosi kerülethez, illetve a Fővárosi Önkormányzathoz. Adatigénylésünkben arra próbáltunk választ kapni, hogy a kerületi önkormányzatok, valamint a főváros azon túl, hogy a jegyző végrehajtja a Kereskedelmi törvény és a vonatkozó rendelet által ráruházott hatósági feladatokat, alkottak-e bármilyen normát az Airbnb-jellegű tevékenységekkel kapcsolatban,

hiszen a rövid távú szálláshely-szolgáltatás hatásai éppen a fővárosban élőket érinthetik a legközvetlenebbül. Az adatigénylésünkben feltett kérdést úgy fogalmaztuk meg, hogy azt ne csak helyi önkormányzati rendelet megalkotásra, hanem bármilyen más normatív szabályra érteni lehessen. A kérdések megküldésével nem arra voltunk kíváncsiak, hogy mely szabályok vonatkoznak a szálláshely-szolgáltatásra, hanem arra, hogy mely szabályokat látják az önkormányzatok alkalmazandónak. Ennek megfelelően nem az általunk alkalmazandónak tartott fővárosi jogszabályok egészét, hanem az önkormányzat által alkalmazandónak ítélt jogszabályokat ismertetjük.

A beérkezett válaszok alapján látható, hogy az egyes önkormányzatok más és más (pl. adózási, településképvédelmi) jogszabályokat azonosítottak a szálláshely-szolgáltatásra alkalmazandó jogszabályként. Hasonlóság mutatkozott viszont abban, hogy a megkérdezett önkormányzatok kizárólag helyi önkormányzati rendelet megalkotására vonatkozó kérdésként értelmezték kérdésünket és fel sem merült bennük, hogy akár nem jogszabályra (közjogi szervezetszabályozó eszközre) is vonatkozhatna az adatigénylés.

Huszonhárom kerület és a Fővárosi Önkormányzat válaszai alapján látható, hogy a legtöbb önkormányzat, összesen tizenkilenc, semmilyen normát, így különösen rendeletet nem alkotott a kérdést illetően. Sok válaszadó önkormányzat hozzátette, hogy ennek oka az, hogy a rendeletalkotásra törvényes lehetőséget - felhatalmazás hiányában - egyáltalán nem láttak. Ennek ellenére néhány önkormányzat élt a rendeletalkotás lehetőségével.

Az **I. kerületben** az építményadóból a magánszemély lakás céljára is szolgáló építménye után adókedvezményt vehet igénybe, ha a lakás üzleti tevékenység célját szolgálja, beleértve azt is, ha a lakás szálláshelyként szerepel a közhiteles kereskedelmi nyilvántartásban vagy hosszú távra ellenérték fejében hasznosításra (bérbeadásra) kerül és az adóalany az építményt – annak műszakilag vagy természetben megosztott jellegére tekintettel – életvitelszerűen használja azon részében, amely a megosztást követően üzleti tevékenység célját nem szolgálja.⁵²

A turizmussal egyik legjobban érintett fővárosi kerületben, **Belváros-Lipótvárosban**, a szálláshely-szolgáltatás településképi bejelentési eljáráshoz kötött tevékenységnek számít. A bejelentési kötelezettség nem terjed ki a magánszemélyekre és az egyéni vállalkozókra, így nagy valószínűséggel a legtöbb Airbnb-jellegű lakásra sem. Ha azonban cég végzi a szálláshely-szolgáltatást, akkor az „egyéb szálláshely” bejelentésekor az önkormányzatnál be kell nyújtani az érintett társasház közgyűlési határozatát, amely zöld utat ad a szálláshely-nyitásnak.⁵³

Az ún. Bulinegyed egyik részét lefedő **Terézvárosban** településképi bejelentési eljárást kell lefolytatni lakás céljára szolgáló helyiség szálláshely-szolgáltatás célúvá történő rendeltetés változtatása esetén. A változtatás feltétele annak igazolása, hogy a társasházi tulajdonosok az összes tulajdoni hányad szerinti legalább egyszerű szavazattöbbséggel meghozott közgyűlési határozattal a rendeltetés módosítást megengedik.⁵⁴ Feltétel továbbá, hogy a szálláshely-szolgáltatáshoz parkolóhely legyen megváltva, amelynek költsége 1,2-1,5 millió forint, a frekvenciátaltabb útvonalak mentén pedig még magasabb.⁵⁵

A Bulinegyed másik részét felölelő és a tömegturizmussal leginkább megterhelt **Erzsébetvárosban** felhatalmazás hiányára hivatkozva nem adtak ki külön rendeletet a kérdés szabályozására, ugyanakkor „jogszabály vagy egyéb megállapodás” (beleértve a társasház határozatát, szervezeti- és működési szabályzatát, alapító-okiratát) hiányában szálláshely-szolgáltatás nem indítható, ilyen célra „lakás rendeltetési egység” használati módja nem változtatható meg. A rendelet szerint pedig a szálláshelyként szolgáló lakás után 50 négyzetméterenként egy parkolóhelyet kell biztosítani, amelynek megváltási költsége 2 millió forint.⁵⁶

Józsefvárosban lakás céljára szolgáló helyiség szálláshely-szolgáltatás célúvá történő rendeltetés változtatása esetén településképi bejelentési eljárást kell lefolytatni.⁵⁷ Az önkormányzat területén, ha a szálláshely-szolgáltatás üzletszerű, akkor építményadót kell fizetni. A helyi adó éves mértéke az egyéb szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatását szolgáló lakás, lakrész után 1.898 Ft/m²/év. Ugyanakkor mentes a helyi adó alól a magánszemély tulajdonában lévő, egyéb szálláshely-szolgáltatási vagy üzleti célra nem hasznosított, életvitelszerű lakhatásra használt lakás, lakrész.

3. A kerületi önkormányzatok tulajdonosi joggyakorlása a rövidtávú szálláshely-szolgáltatással összefüggésben

Az önkormányzatok azonban nem csak hatósági feladatok miatt kerülhetnek kapcsolatba a rövid távú szálláshely-szolgáltatással. Annak ellenére, hogy folyamatosan csökken az önkormányzatok lakásállománya, még mindig jelentős Budapesten azoknak a társasházaknak a száma, ahol egyszerre vannak önkormányzati és magántulajdonban álló lakások. Amellett tehát, hogy az önkormányzat a közhatalom gyakorlójaként köteles valahogyan viszonyulni a szálláshely-szolgáltatáshoz, egyes társasházakon belül éppen olyan tulajdonosként működik, mint bárki más, akinek lakása van a társasházban. A társasházak működésére külön jogszabály, a Társasházi törvény és annak háttérjogszabálya, a Polgári Törvénykönyv vonatkozik. A jogszabályok mellett minden társasháznak, maga által alkotott szabályrendszere van, amit a társasház alapító okirata, valamint a szervezeti és működési szabályzata (SZMSZ) tartalmaz. A társasházi tulajdonosok tehát részben jogszabályok, részben saját maguk által alkotott szabályok alapján hozzák meg a társasházzal kapcsolatos döntéseiket.

A társasházakon belül egyre gyakoribbá váló feszültségek hatására kérdésessé vált, hogy szükség van-e Airbnb-jellegű szolgáltatás indításhoz a többi tulajdonos beleegyezésére. A Kúria 2016-ban vizsgálta, hogy jogszerű-e, ha a társasházi tulajdonosok korlátozó szabályokat alkotnak a házban szálláshely-szolgáltatást indító tulajdonossal szemben, azaz jogszerűen köthető-e a többi tulajdonos hozzájárulásához a szálláshely-szolgáltatás indítása. A legfőbb bírói fórum szerint a Társasházi törvény nem zárja ki, hogy a tulajdonostársak a lakóépület külön tulajdonban lévő lakásának használati vagy hasznosítási módját korlátozó rendelkezést foglaljanak az SZMSZ-be, arra azonban a jogszabályok nem jogosítják fel a tulajdonostársakat, hogy pénzbírságot szabhassanak ki az SZMSZ-t megsértő tulajdonostársukkal szemben.⁵⁸ Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy milyen az ingatlan ingatlan-nyilvántartás szerinti

besorolása: lakás vagy éppen nem lakás célú helyiség. Pusztán attól, hogy valakinek a tulajdonában áll egy társasházi lakás, nem tehet meg bármit a lakással, a tulajdonjog gyakorlásának vannak korlátai, többek között a társasház érvényesen elfogadott SZMSZ-ében. Tehát a tulajdonosok rendelkezhetnek úgy, hogy csak a hozzájárulásukkal indítható el a házban szálláshely-szolgáltatás, azonban a szabály megszegése esetén szankció alkalmazására nincs lehetőség. Ugyanakkor számos kerületben a közösségi együttélési szabályokat sérti, ha valaki nem tartja be a társasház SZMSZ-ében rögzített szabályokat.

Figyelemmel arra, hogy az önkormányzatok tulajdonosként részt vesznek a társasházak döntéshozatalában, közérdekű adatigénylésünkben arra is kerestük a választ, hogy azokban a társasházakban, amelyekben a helyi önkormányzat ingatlantulajdonnal rendelkezik, a társasház közgyűlésén napirendre kerülő rövidtávú szálláshely-szolgáltatással kapcsolatos kérdésben milyen norma alapján gyakorolják a tulajdonost megillető szavazati jogukat. Arra is megpróbáltunk választ kapni, hogy ha ilyen nem is áll kifejezetten rendelkezésre, akkor milyen szempontokat mérlegelve gyakorolják szavazati jogukat a társasházban. Más szóval: a közvagyonhoz tartozó tulajdonosi joggyakorlás során támogatják vagy éppen akadályozzák az Airbnb-jellegű szállások terjedését az önkormányzatok.

A beérkezett válaszok nagy többsége szerint az önkormányzatok vagy vagyonkezelőik nem rendelkeznek semmilyen normával arra nézve, hogy hogyan kell eljárni, ha a társasházban szavazásra kerül sor. Egyik önkormányzat esetében sincs tehát arra nézve általános, elvi jellegű szabály, hogy tulajdonosként hogyan kell szavazni egy szálláshely-szolgáltatási tevékenység megindítása esetén, így semmilyen következtetés nem vonható le arra nézve, hogy az önkormányzatok tulajdonosi jogaik gyakorlása során támogatják vagy inkább ellenzik az Airbnb-jellegű szállások terjedését. Az önkormányzatok által adott általános jellegű válaszok szerint a szavazati jog gyakorlása a „Társasházi törvény” vagy az SZMSZ szerint történik. Kevesebb esetben, de visszatérő volt a válaszok között a „többséggel szavazás” stratégiája: ha döntésre kerülne sor, az önkormányzat képviselője egyszerűen a többséget erősíti. Technikai szempontból kérdéses, hogy a többség felismerése hogyan történik a szavazások során, különösen, ha levélben szavaznak a tulajdonosok.

Végül rákérdeztünk arra is, hogy 2018. január 1. és 2019. január 1. között hány alkalommal és milyen tartalommal gyakorolta a tulajdonost megillető szavazati jogát a helyi önkormányzat vagy megbízottja azokban a társasházakban, amelyekben a helyi önkormányzat ingatlantulajdonnal rendelkezik, a társasház közgyűlésén napirendre kerülő rövidtávú szálláshely-szolgáltatással kapcsolatban.

A közérdekű adatigényléssel megkeresett önkormányzatok nagy része arról tájékoztatott minket, hogy semmilyen nyilvántartással nem rendelkezik arra nézve, hogy a tulajdonában álló vagyonból fakadó jogokat hogyan gyakorolják. Kőbányán 3-4 esetben fordult elő az érintett időszakban, hogy az önkormányzatnak részt kellett vennie ebben a tárgykörben tulajdonosi döntés meghozatalában. Azok közül a kerületek közül, ahol az adatigénylésre teljes körűen válaszoltak, a XI., XV., XVII., XVIII. és a XXII. kerületben a kérdéses időszakban egyáltalán nem merült fel ilyen jellegű döntés azokban a társasházakban, ahol az önkormányzat tulajdonnal

rendelkezik. A XIX. kerületben egy esetben fordult elő szavazás, mely során az önkormányzat képviselője nem támogatta a szálláshely-szolgáltatást. Míg láthatóan számos kerület képes volt adatot szolgáltatni a vagyongazdálkodásának ezen részleteiről is, addig két kerületi önkormányzat csak költségtérítés megfizetése ellenében adott volna választ kérdéseinkre. Ferencváros 18.125 Ft, Józsefváros 121.323 Ft költségtérítés ellenében szolgáltatott volna adatot.

Összegzésként elmondható, hogy bár láthatók jelek arra nézve, hogy az önkormányzatok valamilyen szakpolitikai, szabályozási szándékkal rendelkeznek az egyre terjedő rövid távú szálláshely-szolgáltatásokkal kapcsolatban, konkrét törvényi felhatalmazás hiányában fellépésük szórványos. Gazdasági, turisztikai vagy éppen lakáspiaci koncepciót nélkülöző intézkedéseik messze a piaci folyamatok és hatásaik mögött haladnak, holott a kérdés szabályozására más államokban - a teljes tiltástól az adóztatásig - számos válasz született. A tudatos várospolitikai hiányánál azonban még aggasztóbb, hogy kevés önkormányzat gazdálkodik olyan módon vagyonával, azaz a nemzeti vagyonnal, hogy a vagyonkezelés módja akár csak az önkormányzat számára könnyen hozzáférhető, transzparens, így megalapozott szakpolitikák alapját képezhetné. Feltételezhető, hogy a megkérdezett önkormányzatoknak sincs világos képe arról, hogy a területükön elhelyezkedő lakásállomány mekkora és pontosan mely részét érintik közvetlenül a rövid távú szálláshely-szolgáltatások hatásai.

VI. Pénzbeli és természetbeni szociális ellátások

Ételosztás a Blaha Lujza téren, 2019 (Fotó: Chripkó Lili)

1. Miért fontos ez?

Mint ismeretes, a szociális törvény (Szoctv.)⁵⁹ 2015. évi módosítása a központi forrásból finanszírozott, de a települési önkormányzatok által megállapított és folyósított szociális ellátásokat a járási hivatalok hatáskörébe utalta. A települési önkormányzatok feladata maradt azokon a rászorulókon segíteni, akik a társadalombiztosítási, a családtámogatási és a szociális törvényben szabályozott pénzbeli és természetbeni ellátásokra nem jogosultak, vagy azok folyósítása, vagy akár munkaviszony mellett is nélkülöznek.

A társadalombiztosítási alapú, jövedelempótló ellátások csak azok részére elérhetők, akik előzőleg megfelelően hosszú társadalombiztosítási jogviszonyt gyűjtöttek össze. Egyáltalán nem ritka az sem, hogy olyanok is támogatásra szorulnak, akik már részesülnek valamilyen ellátásban. A legtöbb ellátás alapját képező öregségi nyugdíjminimum összege 2008 óta változatlan, ahogy a családi pótlék összege is. Az utóbbi időben még a foglalkoztatottak egy részével is előfordulhat, hogy a család jövedelme nem éri el a szegénységi küszöböt,⁶⁰ ez elsősorban a közfoglalkoztatottak, és egyes állami alkalmazottak esetében jellemző (szociális, egészségügyi és oktatási ágazat).

Mindezek a tendenciák súlyos felelősséget helyeznek az önkormányzatokra, mert a helyi ellátások sokszor az utolsó esélyt jelentik azok számára, akiket nem tart fenn az állami szociális háló szakadozott szövege.

1.1. Az önkormányzatok szerepe a segélyezésben

A törvény az önkormányzat hatáskörében nyújtható ellátások típusait nem határozza meg kötelező jelleggel, és azok feltételeinek meghatározására is széles mérlegelési jogkört biztosít az önkormányzatok számára. Ez azonban nem azt jelenti, hogy nincs lehetőség helyben a lehető legjobb szabályozást alkotni.

A **települési támogatásokat** a helyi önkormányzat képviselő-testülete a Szocvtv. rendelkezései alapján nyújtott ellátások kiegészítéseként, rendeletében meghatározott feltételek szerint nyújthatja, különösen

- a lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez,
- a 18 év feletti hozzátartozó ápolását, gondozását végző személyek részére,
- a gyógyszerkiadások viseléséhez, valamint
- a lakhatással összefüggő hátralékok kezelésére.⁶¹

A törvény példálózó felsorolása azt jelenti, hogy az önkormányzat szabadon eldöntheti, hogy egyáltalán ad-e ezekre a célokra támogatásokat, de az ellátások típusait bővítheti is.

A létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzdő személyek részére a települési önkormányzat köteles **rendkívüli támogatást** nyújtani.⁶² Ez utóbbi rendelkezés értelmezéséhez a törvény is nyújt némi támpontot, részletezve, hogy mely helyzetek lehetnek rendkívüli támogatásra jogosítók,⁶³ a gyakorlatban azonban az önkormányzatok maguk dönthetnek arról, hogy mely helyzeteket tekintenek létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetnek.

A helyben biztosítható támogatások harmadik csoportját azok az ellátások képezik, amelyeket még ennyire sem szabályoz törvény. A Szocvtv. ugyanis felhatalmazza a helyi önkormányzatokat arra, hogy saját hatáskörben egyéb ellátásokat is megállapítsanak.⁶⁴

Ha a települések (kerületek) szabályozása egymástól jelentősen eltér, akkor jelentősen eltérhetnek a lakosok által elérhető támogatások, juttatások is. A szociális törvény által biztosított széleskörű önálló szabályozási jogkör az állampolgárok lakóhely szerinti megkülönböztetéséhez vezet.

1.2. A fővárosban élők önkormányzati forrásból származó szociális ellátásai közötti számszerű eltérések

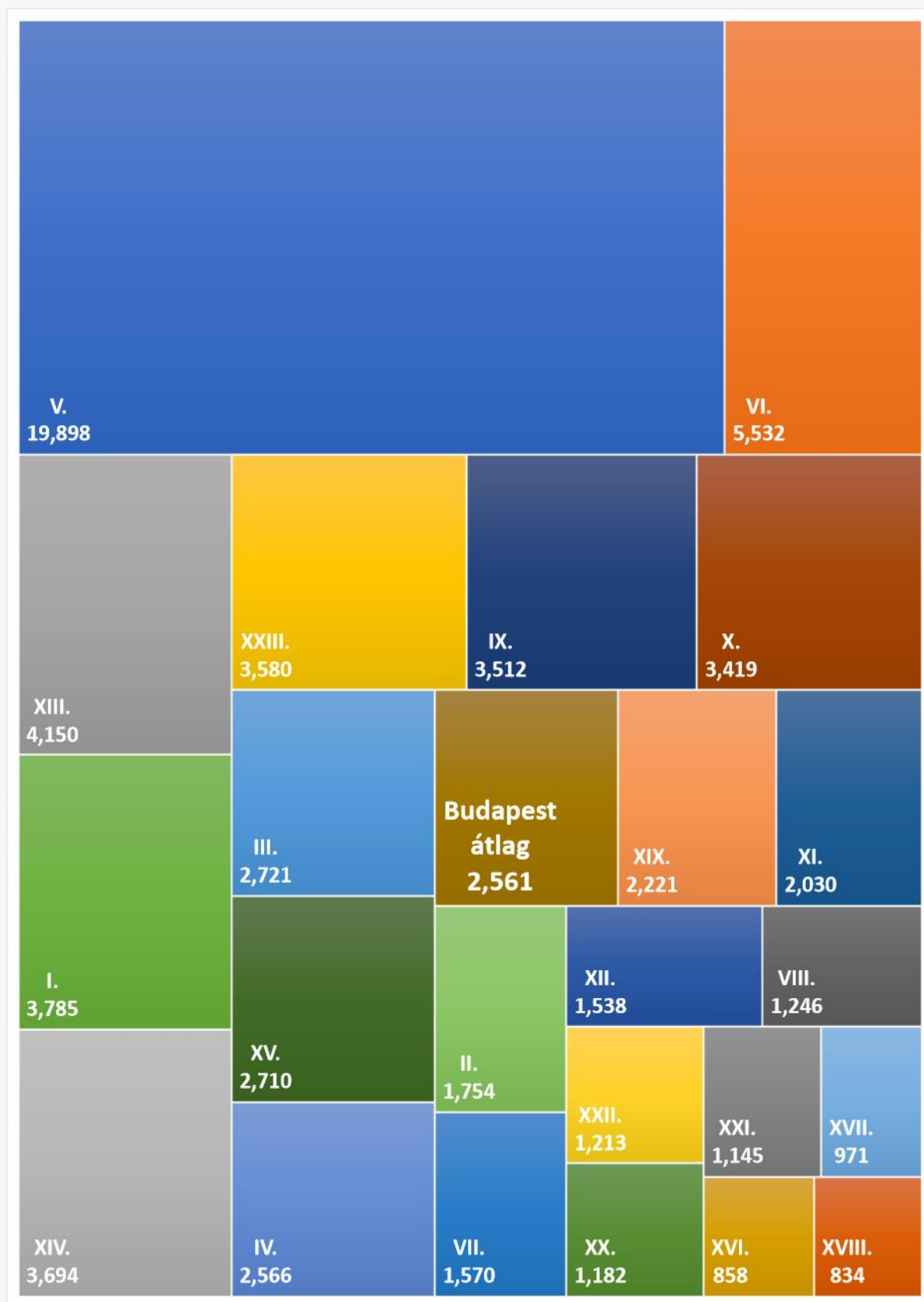
A települési támogatásokra vonatkozó kerületi önkormányzati jogalkotói hatáskör hatalmas különbségeket generál a különböző fővárosi kerületekben lakcímmel rendelkező magyar állampolgárok lehetőségei között. A kerületi rendeleteket megalkotó képviselő-

testületek az adott kerület pénzügyi lehetőségei, esetlegesen más, akár politikai motivációi alapján határozzák meg a jogosultsági feltételeket. A Szocvtv. 2015. március 1-jén hatályba lépett módosítását követően, a rendkívüli támogatások kivételével semmilyen pénzbeli és természetbeni ellátást nem köteles nyújtani a települési önkormányzat, az e célra rendelkezésre álló forrásait ezért szabadon, akár a rászorultság szempontjainak figyelembevételével is felhasználhatja.

Nem áll rendelkezésre nyilvánosan hozzáférhető adat arról, hogy az egyes fővárosi kerületekben hány kerületi lakos részesült szociális támogatásokban, így azt sem lehet megállapítani, hogy az érintettek átlagosan milyen összegű ellátáshoz jutottak. A fővárosi kerületi önkormányzatok Magyar Államkincstár által rendelkezésre bocsátott 2017. évi költségvetési beszámolójából azonban látható, hogy összesen mennyi forrást fordítottak pénzbeli és természetbeni szociális ellátásokra, és ezek az adatok a kerület lakosság számára vetítve megfelelően összehasonlíthatók egymással.

A rendelkezésre álló adatok alapján a fővárosi kerületek **2017-ben összesen 4.367.866.763** forintot fordítottak szociális juttatásokra. Ez az összeg a 2016. január 1-jei lakosságszámmra vetítve évi 2.561 forint/lakos támogatásnak felelt meg. Nominálisan a legnagyobb összeget az V. kerület fordította szociális juttatásokra (520,6 millió forint), ahol a lakosság létszáma az I. kerület után a második legalacsonyabb. Legkevesebb forrást a XVI., XXII. és a XX. kerület fordított szociális segélyezésre (62,3 millió forint, 66,4 millió forint, illetve 76,1 millió forint). Jelentős szóródás mutatkozik az egyes kerületekben kifizetett, egy lakosra jutó támogatások összege között, amit az alábbi ábra szemléltet.

4. sz. ábra. A fővárosi kerületekben 2017-ben kifizetett szociális juttatások egy kerületi lakosra jutó éves összege, Ft (Forrás: Magyar Államkincstár, szerző saját szerkesztése)

A jelentős eltérések alapján nyilvánvaló, hogy nem a kerületben élő rászorulóknak száma, hanem a kerület rendelkezésére álló források és ezen belül a képviselő-testület döntései határozzák meg, hogy mennyi szociális ellátást biztosítanak a kerületben lakcímmel rendelkezőknek.

1.3. A lakcím alapján történő megkülönböztetés a kerületeken belül (lakóhely, tartózkodási hely)

A Szocvtv. rendelkezései szerint a szociális rászorultságtól függő ellátások esetében a kérelmet az a szociális hatáskört gyakorló szerv bírálja el, amelynek illetékességi területén a **kérelmező bejelentett lakóhelye, vagy ha a kérelmező életvitelszerűen a bejelentett tartózkodási helyén lakik, a tartózkodási helye** van.⁶⁵ A törvény indokolása szerint ez azt jelenti, hogy amennyiben a kérelmezőnek bejelentett lakóhelye és tartózkodási helye is van, annak a szervnek kell eljárnia, ahol a kérelmező életvitelszerűen lakik. Az általános illetékességi szabály külön nem említi, hogy a települési önkormányzat a kérelmet a saját helyi rendelete alapján bírálja el, de értelemszerűen az adott település képviselő-testülete által hozott szabályok szerint kell eljárni. Mindebből az következik, hogy az önkormányzat területén életvitelszerűen élő, ott lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkező személyek esetében, az önkormányzat feladata az adott személy önkormányzati hatáskörbe tartozó szociális ellátásainak biztosítása, az erre irányuló kérelmek elbírálása.

A fővárosban azonban vannak olyan kerületek, ahol ezt a törvényi előírást a képviselő-testület nem tartja magára nézve kötelezőnek. A legsúlyosabban törvénysértő az a megoldás, amikor egy önkormányzati rendeletben **minden támogatást** kizárólag a lakóhellyel rendelkezők részére biztosítanak, a tartózkodási hellyel rendelkezőknek pedig nem. Ugyanígy törvénybe ütközik az is, ha a **rendkívüli támogatásokat** csak lakóhellyel rendelkezők igényelhetik.

A XII. és XVI. kerület vonatkozó rendeletének hatálya csak a kerületben **bejelentett lakóhellyel** rendelkezőkre terjed ki, amennyiben életvitelszerűen a kerületben élnek. A XX. kerület rendelete úgy fogalmaz, hogy egyes **rendkívüli támogatások** esetében kizárólag a kerület közigazgatási területén lakóhellyel rendelkező személyekre terjed ki a rendelet hatálya.

A XXIII. kerület rendelete szerint a hatály

„ha törvény vagy e rendelet eltérő szabályt nem állapít meg - azokra a kérelmezőkre terjed ki, akik

a) az önkormányzat közigazgatási területén bejelentett állandó lakóhellyel rendelkeznek és életvitelszerűen ott tartózkodnak vagy

b) a jelen szakasz a) pontjában meghatározott lakóhelyük mellett, az önkormányzat közigazgatási területén bejelentett tartózkodási hellyel rendelkeznek és életvitelszerűen bejelentett lakó- vagy tartózkodási helyükön tartózkodnak”.

Ez utóbbi megfogalmazás – bár a bonyolultsága miatt nehezen értelmezhető – azt jelenti, hogy ha nem a lakóhelyén él valaki, akkor mindkét bejelentett lakcímnek kerületinek kell lennie ahhoz, hogy támogatási kérelmet nyújthasson be az önkormányzathoz. (Ha a jogalkotónak nem ez volt a szándéka, akkor másképp kellett volna fogalmaznia.)

A **X. kerületben** ápolási támogatás csak akkor adható, ha a tartósan beteg ápolat személynek lakóhelye van a kerületben, és gyógyászati segédeszköz-támogatás is csak lakóhely esetén állapítható meg.

A **XI. kerület** a nevelési támogatást, az időskorúak támogatását, a karácsonyi támogatást és az életkezdési támogatást is csak a kerületben bejelentett lakóhely alapján biztosítja, a tartózkodási hely nem elegendő. A karácsonyi támogatáshoz ezen kívül legalább 12 hónapja kell a kerületben lakóhellyel rendelkezni.

A **XIII. kerület** a szociális támogatások egy részét pályázat útján biztosítja. Ezek közé tartoznak például az egészségügyi prevenciót szolgáló védőoltások, szűrővizsgálatok, a tanulmányokhoz nyújtott támogatások, a nyugdíjasok uszodabérlet-támogatása, és mindezekre kizárólag a kerületben lakóhellyel rendelkezők pályázhatnak.

A **XIV. kerületben** például az időskorúak év végi támogatása, a bárányhimlő elleni védőoltás, a születési támogatás, tűzifa juttatás csak a lakóhellyel rendelkezők részére adható.

Számos kerületben tesznek különbséget az ott élő polgárok között aszerint, hogy **mennyi ideje** élnek a kerületben. Ez a gyakorlat is megkérdőjelezhető, mivel eleve azt feltételezi az újonnan odaköltöző személyekről, hogy az egyszeri, nagyobb támogatási összegek érdekében létesítenek lakóhelyet a kerületben. Az ilyen rendelkezések nyilvánvaló célja az, hogy az egyszeri eseményekhez (például gyermek születéséhez, 100. születésnaphoz stb.) kapcsolódó támogatások ne ösztönözzék fiktív lakcímbejelentésre azokat, akiknek a valós lakóhelyén nincs hasonló támogatás.

A kerületben élés meghatározott időtartamhoz kötésének van egy „mellékhatása”: mivel az érintett az előző lakóhelyén már nem rendelkezik lakcímmel, az új lakóhelyen pedig még nem telt el a megkövetelt időtartam, **ezalatt az idő alatt egyetlen helyen sem lesz jogosult önkormányzati támogatásra**. Az ilyen típusú rendelkezések ezért leginkább akkor aggályosak, ha nem csak az egyszeri támogatásokra, hanem több, esetleg az összes szociális ellátásra vonatkoznak.

Óbuda önkormányzata az összes települési támogatást legalább egy év bejelentett lakcímhez és egy év életvitelszerű ott tartózkodáshoz köti és csak a rendkívüli települési támogatásokat igényelhetik a kerületben tartózkodási helyet létesített személyek.

A **XV. kerület** a települési támogatásokat (pl. lakhatási, ápolási, gyógyszer-támogatás, adósságcsökkentési támogatás) a rendelet 3.§ (9) bekezdése szerint csak azok számára biztosítja, akik

„e rendelet hatálybalépésének napján bejelentett lakó- vagy tartózkodási hellyel rendelkeznek, vagy korábban – legalább két éven át folyamatosan – rendelkeztek Budapest

Főváros XV. kerületi Önkormányzat közigazgatási területén, vagy Budapest XV. kerületi Önkormányzat közigazgatási területén a rendelet hatályba lépését követően létesített lakó- vagy tartózkodási helyük legalább két éve folyamatosan fennáll”.

A rendkívül nyakatekert megfogalmazás által meghatározott személyek köre: akik 2015. március 1-jén lakcímmel rendelkeztek, vagy ezt megelőzően két éven át folyamatosan rendelkeztek (de azon a napon épp nem?), vagy ha ezután létesítettek lakcímet, akkor annak már két éve folyamatosan fenn kell állnia.

A gyermek születéséhez kapcsolódó támogatást egy év megelőző helyben lakáshoz (lakóhelyhez) köti például a **II., IV., XIII. kerület; a XVII. és a XIX. kerület** hat hónapot, a **XI. kerület** két évet ír elő.

A **XXIII. kerület** legalább kétéves helyben lakást követel meg néhány egyszeri jellegű támogatáshoz, de ugyanez szükséges a lakásfenntartási támogatás és az adósságkezelési támogatás igényléséhez is.

2. Hajléktalan emberek juttatásai Budapesten

2.1. Bonyolult illetékességi szabályok

Hiába jelöli ki a Szocvtv. a lakcím szerint illetékes települési önkormányzatot, ha a lakcímmel nem rendelkezők, vagy azok, akik különböző okok miatt életvitelszerűen nem a bejelentett lakcímükön élnek, kizárólag a rendkívüli települési támogatásokra szerezhetnek jogosultságot. **A kialakult szabályozási környezetben mindazok a Magyarország területén élő magyar állampolgárok hátrányos helyzetbe kerültek, akiknek a lakcíme eltér a tényleges tartózkodás helyétől, és különösen azok, akiknek nincs érvényes bejelentett lakóhelye, vagy csak településszintű lakcímmel rendelkeznek.**

A fővárosban a hátrányok halmozottan érintik a lakcím nélkülieket, valamint a fedél nélkülieket és a hajléktalanszállón élőket, mivel a főváros területén számukra kizárólag a fővárosi önkormányzat köteles (rendkívüli) települési támogatást biztosítani. A fővárosi önkormányzat pedig olyan feltételekkel és olyan alacsony összegben nyújt segélyeket a kötelező ellátási körébe tartozó hajléktalan emberek számára, hogy azzal még a pusztán létfenntartás sem biztosítható.

A Szocvtv. alapján a hajléktalan személyek esetében a rendkívüli települési támogatások a fővárosi önkormányzat illetékességébe tartoznak.⁶⁶ A pénzügyi és természetbeni ellátások tekintetében hajléktalannak elsősorban a **lakcím nélküliek** számítanak: a törvény meghatározása szerint ugyanis hajléktalan *„a bejelentett lakóhellyel nem rendelkező személy, kivéve azt, akinek bejelentett lakóhelye a hajléktalan szállás”*. A nehezen értelmezhető megfogalmazást az Emberi Erőforrások Minisztériumának állásfoglalása szerint úgy kell érteni, hogy mindazok hajléktalannak minősülnek a segélyek tekintetében, akiknek nincs bejelentett lakóhelye, illetve azok is, akiknek van ugyan, de az egy hajléktalan szállás.

A lakcímmel rendelkező, azonban éjszakáikat közterületen vagy nem lakás célú helyiségben töltő személyek⁶⁷ szintén a fővárosi önkormányzat által szabályozott és kötelezően

nyújtandó rendkívüli támogatásokat igényelhetik. A **fedél nélküliek** segélyezése tehát szintén a fővárosi önkormányzat feladata a főváros minden kerületében.⁶⁸

Az alábbi ábrán összefoglaltuk, hogy a bejelentett lakcím (lakóhely vagy tartózkodási hely) és a tényleges életvitelszerű tartózkodás alapján melyik önkormányzat lesz felelős a szociális segélyek biztosításáért.

5. számú ábra. Illetékességi szabályok összefoglalása

Lakcím		Életvitelszerű (tényleges) tartózkodás			
		Fővárosi kerület (lakás)	Fővárosi hajléktalan szállás	Vidék	Közterület/nem lakás célú helyiség a főváros területén (hajléktalanok a Szocvtv. 4. § (3) bek. alapján)
Lakcímmel rendelkezők	Fővárosi kerület (lakás)	kerületi települési támogatások	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások + egyes kerületi települési támogatások (amelyeknél nem előírás az életvitelszerű helyben élés)*	egyes kerületi települési támogatások (amelyeknél nem előírás az életvitelszerű helyben élés)	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások + egyes kerületi települési támogatások (amelyeknél nem előírás az életvitelszerű helyben élés)*
	Vidék	a fővárosban nincs önkormányzati szociális juttatás	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások	vidéki önkormányzat illetékes	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások
Hajléktalanok a Szocvtv. 4. § (2) bek. alapján	Fővárosi hajléktalan szállás (csak lakóhely,		fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások
	Nincs	fővárosi önkormányzat rendkívüli települési támogatások	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások	vidéki önkormányzat illetékes	fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatások

A táblázatból látható, hogy az önkormányzati szociális juttatások szempontjából a legkedvezőbb helyzetben azok a magyar állampolgárok vannak a fővárosban, akiknek valamely fővárosi kerületben található lakóingatlanban bejelentett lakcímük van és életvitelszerűen is ott élnek (zöld). Azok, akik ténylegesen egy fővárosi lakásban élnek, azonban nem jelentkeztek be oda, hanem vidéki lakcímmel rendelkeznek, semmilyen fővárosi önkormányzati segélyt nem tudnak igényelni (piros).

A közterületen, nem lakás célú helyiségben vagy fővárosi hajléktalan szálláson élőknek, ha egyébként rendelkeznek lakcímmel valamelyik kerületben (narancssárga), nem csak a fővárosi rendkívüli támogatásra, hanem a kerületi rendeletek szabályozásától függően, a

lakcímük alapján, a kerületi települési támogatásokra is keletkezhet jogosultsága. A fővárosi kerületek közül tizenkettő vezetett be olyan települési támogatásokat is, amelyeknél nem feltétel a tényleges helyben lakás (I., II., III., IV., V., VI., VIII., IX., X., XI., XII., XX.). Ugyanezekben a kerületekben a kerületi települési támogatásokra az ott lakóhellyel vagy tartózkodási hellyel rendelkezők akkor is jogosultak lehetnek, ha nem hajléktalanok, hanem egyébként máshol, akár külföldön vagy vidéken élnek. A fővárosi kerületek közül azonban néhány kifejezetten kizárja a hajléktalan személyek egyes csoportjait a szociális rendelete hatálya alól.

Kizárólag a fővárosi önkormányzat rendkívüli támogatására jogosultak a táblázatban sárga színnel jelzett csoportokba tartozók: a vidéki lakcímmel rendelkezők közül azok, akik hajléktalan szálláson élnek, vagy közterületen, illetve nem lakás célú helyiségben töltik az éjszakáikat a főváros területén, valamint a hajléktalan szálláson bejelentett lakóhellyel rendelkezők és a lakcím nélküliek. A főváros vonatkozó rendelete szerint a fővárosi kerületben településszintű lakcímmel rendelkezők is igényelhetik a fővárosi rendkívüli támogatásokat.⁶⁹

2.2. A Fővárosi Önkormányzat által biztosított pénzbeli ellátások hajléktalan emberek számára

A Fővárosi Közgyűlés által alkotott rendelet (Főv.R.) rendelkezései 2015. március 1-jén léptek hatályba.⁷⁰ A Főv.R. rendkívüli települési támogatást azoknak a (fent részletesen definiált) hajléktalan személyeknek biztosít, akik esetében az egy főre számított családi jövedelem nem haladja meg az öregségi nyugdíj mindenkori (ÖNYM) legkisebb összegének 150%-át, egyedül élő esetében annak 170%-át.⁷¹ **Önmagában a hajléktalanság tehát nem alapozza meg a támogatásra való jogosultságot, hanem annak jövedelmi feltétele is van.** Az ÖNYM 2015-ben és azóta is 28.500 forint, ennek megfelelően a jövedelemhatár 42.750, illetve 48.450 forint.

A szabályozás alapján a főváros területén élő munkaképtelen hajléktalan személyek éves szinten összesen 21.000 Ft összegű segélyre, a munkaképes, jövedelem nélküli személyek pedig évi 28.000 Ft támogatásra szerezhettek jogosultságot. Munkába álláshoz egyszeri 25.000 Ft, a más szerveknél igényelt támogatások elbírálási ideje alatt havi 11.500 forint, ezen a jogcímen évente összesen legfeljebb 115.000 Ft igényelhető. A temetési támogatás az érintettek számára az önerő előírása miatt valójában nem elérhető. A krízistámogatás pedig olyan bürokratikus ügyintézés igényel mindössze egyszeri 7.000 Ft megszerzése érdekében, ami elriaszthatja a jogosultakat az igényléstől.

Összességében a támogatások mértéke mélyen a pusztá létfenntartáshoz szükséges összeg alatt marad, és különösen nem teremti meg a lehetőséget arra, hogy az érintettek akár a közelébe kerüljenek a lakhatásuk megoldásának. Az a körülmény, hogy a támogatások nem érik el a pusztá létfenntartáshoz szükséges összeget, önmagában ellentétes az állam életvédelmi kötelezettségével. Egyidejűleg alapvetően sérti az emberi méltósághoz való jogot is, hogy hajléktalan emberek koldulásra kényszerülnek, adományokra szorulnak. Különösen súlyos ez munkaképtelen emberek esetében, ahol a munkába állásra vonatkozó (*workfare*)⁷² elvárások irreálisak. Fedél nélkül élők sokszor élethelyzetük alapján lesznek „munkaképtelenek”, mivel a

rendszeres munkába járáshoz elengedhetetlen lenne egy olyan otthonként funkcionáló tartós szálláshely, amely biztosítja a megfelelő pihenést és magánéletet, a tisztálkodáshoz és az öltözködéshez szükséges minimális feltételeket. Ez a típusú „munkaképtelenség” azonban nincs értékelve a jogszabályok által definiált „megváltozott munkaképességű”, illetve „egészségkárosodott” kategóriákban.

A Főv.R. a rendkívüli támogatások feltételeinek és mértékének meghatározásakor úgy tekint a más források terhére, az állami ellátórendszerből igényelhető támogatások összegére, mint amelyek mintegy automatikusan kizárják, hogy az abból részesülők az életüket, testi épségüket veszélyeztető helyzetbe kerülhetnének. Ezért az a tény önmagában, hogy valaki ténylegesen az utcán él, vagy hajléktalan szálláson (akár éjjeli menedékhelyen, akár átmeneti szállón) kénytelen éjszakázni, nem elegendő alap arra, hogy az érintett a megélhetéséhez megfelelő mértékű támogatásban részesüljön. Ha az egyéb forrásokból származó jövedelem elegendő lenne a minimális létfeltételek biztosításához (melynek része a lakhatási lehetőség is), vajon ki választaná a közterületen alvást, a magánszféra teljes hiányát, a hajléktalanellátó-rendszer vállalhatatlan körülményeit?

A fővárosi önkormányzat a Főv.R. elfogadását megelőzően készített előterjesztésben közölt adatokat arról, hogy 2014-ben mennyit fordított az illetékességébe tartozó hajléktalan emberek szociális juttatásaira, ahol az egyes (korábbi) támogatási formák igénybe vevőinek létszámát is feltüntette.⁷³

6. számú ábra. A Fővárosi Önkormányzat által a hajléktalan személyek rendkívüli támogatásaira fordított összegek és az igénybe vevők száma 2014-ben és a 2015. évi terv

Segélyezési jogcím:	2014. évi kifizetések			2015. évi terv		
	forint	eset	összesen:	forint	eset	összeg
Munkaképtelen állapotú	2.900/8.600	1.142	9.673.000	3.000/7.000	1.300	9.100.000
Rendszeres ellátásra váró*	11.400	1.728	19.658.000	11.400*	300*	3.420.000*
Munkába álló	14.300	492	7.035.600	25.000	800	20.000.000
Jövedelemnélküli	2.900/7.200	2.208	15.880.400	3.000/7.000	2.500	17.500.000
Lakhatási támogatás*	max:28.500	8	171.200	28.500*	3*	85.500*
Krízis	2.900/7.200	469	2.890.800	3.000/7.000	500	3.500.000
Temetési	Nem volt ilyen jogcím!			40.000	10	400.000
Gyermekeket vár	Nem volt ilyen jogcím!			7.000	200	1.400.000
Gyermek eltartása	Nem volt ilyen jogcím!			7.000	400	2.800.000
Gyermekekkel való kapcsolat	Nem volt ilyen jogcím!			7.000	400	2.800.000
Összesen/év:		6047	55.309.000		6.413	61.005.500

* 2015-ben csak február 28-ig, időarányosan vehető figyelembe, mert azt követően megszűnik!

3/5

Mint látható, összesen 6.047 esetben, összesen 55.309.000 Ft kifizetése történt meg az érintett kör számára. Ez egy esetre vetítve éves szinten 9.147 Ft-nak felel meg. A kifizetések száma alapján nem állapítható meg, hogy ez összesen hány hajléktalan személyt érintett, mivel a juttatások egy része évente három, négy vagy több kifizetést jelent. A fővárosban élő, a Főv.R. hatálya alá tartozó személyek száma viszont mindenképpen magasabb, mint a táblázatban feltüntetett esetszám. A felmérések szerint a hajléktalan emberek száma biztosan meghaladja az segélyezettek létszámát.⁷⁴ Nem jutott mindenki segélyhez, de az egy esetre jutó támogatási összegekről is biztosan kijelenthető, hogy azok mértéke nem teszi lehetővé a pusztán életfenntartást sem. Ha a fővárosi hajléktalan emberek óvatosan becsült, nagyjából 15.000 fős létszámára vetítjük a felhasznált 55,3 millió forintot, akkor nagyjából 3-4 ezer Ft közé tehető az „egy hajléktalan emberre” jutó **éves** (!) segélyezési összeg. A fővárosi önkormányzat a források nagyságrendjét 2015 óta hasonló szinten tervezi, a 2019. évi költségvetésben például 62 millió Ft a rendkívüli települési támogatásokra tervezett összeg.

Mindeközben a főváros egészében, a teljes lakosságra vetítve 2.561 Ft az éves szociális segély összege, ahol a vetítési alapba azok is beletartoznak, akik nem szorulnak rá és nem is igényelnek szociális segélyeket, az V. kerületben pedig szintén a *lakosság számra vetített éves segélyezési összeg közel 20 ezer Ft.*

3. Jogosultság vagy könyöradomány?

A szociális biztonsághoz való jog ma Magyarországon az Alaptörvény alapján már nem alanyi jog, hanem csak úgynevezett államcél. Ennek ellenére a szociális törvénynek még jelenleg is célja a szociális biztonság megteremtése és megőrzése érdekében a szociális ellátásokra való „jogosultság” feltételeinek meghatározása.⁷⁵ Magyarország ma is részese számos nemzetközi egyezménynek, melyek közül az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Egyezségokmányára maga a törvény is hivatkozik a preambulumban.

A rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátások jelentős részét pontosan meghatározott szabályok alapján, országosan egységes szempontok szerint állapítják meg az állami szervek. A szociális törvényben meghatározott, a járási hivatalok hatáskörébe tartozó ellátások jogosultságokat határoznak meg, és nem hagynak teret a hivatalnok mérlegelésének. A feltételek nagyon szigorúak és egyes esetekben vitathatók is, az összegek esetenként megalázóan alacsonyak, az eljárások időnként áttekinthetetlenek, de aki a törvényben rögzített feltételeknek megfelel, az jogosultságot szerez az ellátásra, függetlenül a költségvetési források esetleges kimerülésétől, vagy egyéb, a jogosultsági feltételek felsorolásában nem szereplő szempontoktól.

Ugyanez nem mondható el a fővárosi kerületek mindegyikében a helyi szabályozásról. Ha egy juttatás pontos feltételei vagy pontos összege a rendeletben nincs meghatározva, az magától értetődő módon önkényes döntésekre ad lehetőséget. Ugyanígy aggályos, ha a rendelet szövegében a legtöbb ellátás esetében a „nyújtható”, „adható”, „megállapítható” kifejezéseket használják. Gyakran előfordul az is, hogy rendkívül szigorú jövedelmi feltételeket szabnak egy-egy juttatáshoz, a polgármester viszont „méltányossági” jogkörben minden, a rendeletben meghatározott feltételtől eltekinthet, és az ott meghatározott összegeknél akár jóval nagyobb mértékű támogatást is megítélhet.

A XVIII. kerületben például minden feltételtől el lehet tekinteni évente egy alkalommal az ÖNYM 400%-áig terjedő összegű (114.000 Ft) rendkívüli támogatás odaítélésekor.

A XIX. kerületben is figyelmen kívül lehet hagyni a jövedelemhatárt évi három alkalommal, 142.500 forint összeghatárig. Ugyanitt temetési támogatásként a helyben szokásos legolcsóbb temetés költségének csak 10-50 %-át lehet támogatásként megkapni, rendkívül alacsony jövedelem esetén.

A XXII. kerületben a polgármester egyedi mérlegelés alapján akár 500.000 forintot is megítélhet káresemény bekövetkezésekor, viszonylag magas jövedelmű családoknak is, miközben a gyermekek számára évente egyszer 15.000 Ft adható, ha a család egy főre jutó havi jövedelme nem éri el az 57.000 forintot.

4. Normavilágosság

A normativitás hiánya mellett az egyes fogalmak homályos megfogalmazása is alapot adhat önkényes döntésekre. Az **önhiba hiányának előírása** például felveti azt a kérdést, hogy

pontosan milyen magatartások vagy mulasztások tekinthetők „önhibának”, ki és milyen szempontok alapján fog erről döntést hozni.

A **II. kerület** például hátralékkezelési támogatást csak olyan háztartásnak, személynek nyújt, aki „önhibáján kívül” halmozta fel a hátralékot. A rendelet szerint a létfenntartása tartósan akkor veszélyeztetett a kérelmezőnek (különösen), ha „önhibáján kívül tartósan munkanélküli”

A **III. kerületben** „az önhibáján kívül adósságot felhalmozó háztartás vagy személy részére óbudai hátralékkezelési támogatásként egyidejűleg vagy rendszeres vagy egyösszegű hátralékkezelési támogatás nyújtható.”

A **VII. kerületi** önkormányzat a lakhatási hátralékot felhalmozó személyek esetében helyzetfelmérést végez, amelynek bizonyítania kell, hogy az adós önhibáján kívül keletkezett a hátralék.

Ha a rendelet szövege ellentmondásokat tartalmaz, a szövegezése túl bonyolult, vagy a rendelkezések áttekinthetetlen struktúrában kerültek megfogalmazásra, az általában is megnehezíti a jogalkalmazást, valamint az érintettek tájékozódását is.

Átláthatatlanul bonyolult a rendelet szerkesztése a **XIII., XIV., XIX., XX. kerületben**.

A **IX. kerületi** rendeletben egy helyen például feltehetőleg elmulasztották a „vagy” kötőszót az egyes feltételek közé beilleszteni, ami pedig a jogszabályszerkesztés (és a logika) szabályai alapján azt jelenti, hogy a feltételeket egyidejűleg kellene teljesíteni. Így a juttatásra való jogosultsághoz egyszerre kellene valakinek egészségkárosodásban szenvednie, gyermeket várnia, valamint pszichiátriai vagy szenvedélybetegségben szenvednie. A jövedelempótló rendszeres támogatásból kizáró okok hasonlóan hibásan vannak megfogalmazva, az a)-m) pontokban felsorolt okoknak nyilvánvalóan nem egyidejűleg kell fennállniuk. A rendelet a karácsonyi támogatás szabályozásánál egy helyen gyermekenkénti juttatásról rendelkezik, néhány mondattal később pedig családonként csak egy személy támogatását teszi lehetővé.

A **XXI. kerület** rendeletében ellentmondásos az átmeneti segély adható összegének szabályozása. A 20. § (2) bekezdése szerint az egyszeri összeg nem lehet magasabb, mint az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének 200%-a. Ezzel szemben a (3) bekezdés úgy rendelkezik, hogy az egy személy számára nyújtható átmeneti segély, illetve az egy családon belül több személy számára nyújtható átmeneti segély együttes összege nem haladhatja meg egy naptári évben az ÖNYM 100%-át. A (4) bekezdésben pedig jövedelemhatártól függően további eltérő maximumok vannak meghatározva.

5. A hozzáférés bürokratikus akadályai

A legtöbb kerület alapvetően bizalmatlan a lakóival szemben, amikor a jövedelemhatárhoz kötött támogatásokhoz szükséges adatok igazolását kéri.

A szociális törvény szerint a települési önkormányzat képviselő-testülete a hatáskörébe tartozó pénzbeli és természetbeni ellátásoknál a család vagyoni és jövedelmi viszonyaira vonatkozó igazolások tartalmát, benyújtásának részletes szabályait rendeletben szabályozza.⁷⁶ A törvény azonban rendelkezik a kincstár által vezetett országos nyilvántartásról is.⁷⁷ A nyilvántartás tartalmazza a járási hivatalok által folyósított ellátásokat, az önkormányzatok által folyósított települési támogatásokat, a gyermekvédelmi ellátásokat, valamint mindezen ellátásokra jogosult személyeket és a figyelembe vett más személyeket (családtagok, háztartás tagjai, akiknek a jövedelmét, vagyonát vizsgálják).⁷⁸

Létezik tehát egy olyan közhiteles országos nyilvántartás,⁷⁹ amelyben mindenki megtalálható, aki szociális ellátást igényelt és kapott, mindazokkal a családtagjaival együtt, akiknek a vagyonát, jövedelmét figyelembe kellett venni az ellátás igénylésekor, és ebben a nyilvántartásban benne van az érintett személyek által igénybe vett ellátások összege is. Ehhez a nyilvántartáshoz a települési jegyzők is hozzáférnek, illetve mindazok a kijelölt ügyintézők, akiknek van az ellátásokkal összefüggésben feladata, ezért indokolatlan minden olyan körülménnyel, adatról igazolást kérni, amely a nyilvántartásban megtalálható.

A nyilvántartás használata helyett az önkormányzatok különböző módokon követelik meg a jövedelem igazolását. Egyszerűbb megoldás, amikor a más szervek által folyósított ellátások összegét elegendő az előző havi igazoló szelvénnel vagy bankszámla kivonattal igazolni, nehezítés, ha határozatot, a másik szervtől hozott igazolást írnak elő. A törvényi rendelkezések alapján nem kérhető az ügyféltől az azonosításhoz szükséges adatokon kívül olyan adat, amelyet jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak tartalmaznia kell.⁸⁰ Ez a helyi a szabályozás és gyakorlat tehát jogellenes.

A jövedelem alátámasztásán túl sokszor szükség van annak igazolására is, hogy a már nem tanköteles korú gyermek még tanuló, illetve nappali tagozatos felsőoktatási hallgató (iskolalátogatási igazolás), valamint annak dokumentálására, hogy a gyermeket a szülő egyedül neveli, illetve gyermektartásdíjat kap (bontóperi ítélet, apai elismerő nyilatkozat, egyéb határozat, végzés stb.). Utóbbi témában számos olyan esetet el tudunk képzelni, ahol a felsorolt hivatalos dokumentumok nem állnak rendelkezésre, mégis fennáll a gyakorlatban a gyermek egyedülállóként való nevelése (apa ismeretlen, sosem éltek együtt, nem fellelhető, az élettársi kapcsolat megszakadt, külön költöztek a házastársak, de a bontópert nem indították meg stb.). Így ezeknek az igazolásoknak a megkövetelése kizáró okként is felfogható a „rendezetlen” családi helyzetek esetén.

Mindezek az előírások konkrét esetben akár több különböző hivatal, intézmény felkeresését is szükségessé tehetik.

Külön kiemelendő a **III. kerület** szabálya: egyedülálló szülő esetén, ha a különélő szülő nem fizet tartásdíjat, erről a tényről és okáról közös nyilatkozatot kell csatolni, vagy a gyermeket egyedül nevelő szülő nyilatkozatát arról, hogy „mit tett vagy mit szándékozik

tenni – határidő megjelölésével – annak érdekében, hogy a különélő szülő is járuljon hozzá a gyermek eltartásához”.

Szó szerint ugyanígy fogalmaz a **XXI. kerület** rendelete is, azzal a könnyítéssel, hogy váratlan helyzet (betegség, baleset, haláleset) esetén a nyilatkozat becsatolásától az ügyintéző eltekinthet.

6. Jövedelmi feltételek

Könnyű belátni, hogy minél alacsonyabb a juttatások igényléséhez meghatározott jövedelemhatár összege, annál kevesebben lesznek jogosultak az ellátásokra. Ha nagyon alacsony (a hivatalos szegénységi küszöb alatti) a jövedelemhatár, akkor számos rászoruló nem jut segítséghez. Az érem másik oldala, hogy ha nagyon magas a rendeletben meghatározott jövedelmi küszöb, vagy egyáltalán nincs, akkor a rendelkezésre álló források nem feltétlenül a rászorulókhöz jutnak, nem szociális, hanem más – például népesedéspolitikai, vagy akár szavazatvásárlási – célokat is szolgálhatnak. Ugyanakkor a jövedelmi feltétel nélkül nyújtott támogatások, amennyiben meghatározott élethelyzetre reagálnak, gyakran az ésszerű egyszerűsítést szolgálják. Például a sokgyermekes családok, a nagyon idős emberek, vagy a fogyatékkal élők számára biztosított egyes juttatások a jövedelmi feltételek vizsgálata nélkül is nagy valószínűséggel olyanokat támogatnak, akik egyébként rászorulnak a segítségre.

Jövedelmi feltételek vizsgálata nélkül nyújt például a gyermek születéséhez kapcsolódóan 100.000 Ft összegű egyszeri támogatást a **Budavári Önkormányzat**. Szintén nem vizsgálják a család anyagi helyzetét a védőoltások költségének 50%-os támogatása esetében, vagy a gyermekek részére mosható nadrágpelenka vásárlásához nyújtott támogatásnál. Ezeknél a támogatásoknál magasabb juttatás jár a rendszeres gyermekvédelmi támogatásra jogosultaknak.

A **II. kerület** más támogatások jogosultjai számára automatikusan ingyenesen biztosítja a rendeletében meghatározott védőoltásokat, a helyi utazási bérletet pedig a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermekek számára. Nincs jövedelemkorlát az időskorúak által igényelhető eseti támogatásnál, melynek összege 100.000 forintig terjedhet.

A beteg hozzátartozó ápolásához nyújtott helyi támogatáshoz a **IV, V. és a XIV. kerületi** önkormányzat nem határozott meg jövedelmi küszöböt, bár a jövedelemre vonatkozó egyéb korlátozásokat alkalmaznak (pl. kereső tevékenységet nem folytathat).

Az **V. kerületben** a 60 év felettieknek jövedelmi helyzettől függetlenül ingyenes a pneumococcus elleni oltás.

A **VI. kerületben** jövedelemtől függetlenül igényelhető rendkívüli bérletidíj-támogatás a bérleti díj 50%-ának mértékéig (legfeljebb 50.000 Ft) hat hónapra, de az időtartam meg is hosszabbítható, amennyiben valaki a lakhatását veszélyeztető, különös méltánylást érdemlő, rendkívüli élethelyzetbe került és lakhatását átmenetileg nem önkormányzati vagy állami bérlakásban oldja meg, albérletben és a kerületben bérleti szerződése van, amelyben legfeljebb 150.000 Ft a bérleti díj összege. A gyermek születéséhez

kapcsolódóan is egységesen jár 60.000 Ft egyszeri támogatás. Méltányosságból évente négy alkalommal, összesen 100.000 Ft segély jövedelemhatártól függetlenül nyújtható.

A **VII. kerületi** önkormányzat nem vizsgálja a család anyagi helyzetét a fogyatékkal élő, tartós beteg gyermek szállításához igényelhető támogatás esetében.

A **VIII. kerületben** nincs jövedelemvizsgálat a születéshez kapcsolódó és az első gyerekek beiskolázásához nyújtott támogatások esetében. (15.000, illetve 5.000 Ft). A gyermekek önkormányzati üdülőkben történő táboroztatására nem jövedelmi helyzet, hanem az intézményvezetők javaslata alapján lehet jogosultságot szerezni. Ebben az esetben a mérlegelési szempontok meghatározásának hiánya aggályos, mivel önkényes döntésekre ad lehetőséget.

A **IX. kerület** lakhatási vészhelyzet esetére egyszeri, évente legfeljebb 100.000 forint összegű juttatást tesz lehetővé jövedelmi helyzettől függetlenül és a születéshez kapcsolódó támogatást is anyagi helyzettől függetlenül biztosítja (40.000 Ft). A lakás akadálymentesítéséhez igényelhetnek 500.000 forintot (5 évente) a mozgáskorlátozott kerületi lakosok, jövedelemvizsgálat nélkül. Nem kell rászorulóknak lenni a 14-24 éves nappali tagozaton tanulók internet támogatásához sem.

A **XI. kerület** iskolakezdési csomagot, születéshez kapcsolódó támogatást, babaköszöntő csomagot és jegyeseknek szóló ajándécsomagot biztosít rászorultságtól függetlenül, azzal, hogy gyermek születése esetén az alacsony jövedelműek nagyobb összegű támogatásra szereznek jogosultságot.

A **XII. kerületben** a 100 év felettiek gyógyszer-támogatásához nem kell rászorultságot igazolni, valamint a látássérültek számára közlekedésszámítógépes eszköz támogatásához.

A **XIII. kerületben** jövedelemvizsgálat nélkül jár a rendszeres gyógyszer-támogatás és a gyógyászati segédeszköz-höz igényelhető támogatás 80 év felett, a gyermek születéséhez nyújtott juttatások, a nyugdíjasoknak a kedvezményes uszodabérlet, a meghatározott életkort elérő időskorúak juttatása, a házasságot kötő 35 év alattiak juttatása, a várandós nők szűréséhez nyújtott támogatás, és számos pályázati úton elérhető támogatás esetén sincs normatív jövedelemhatár meghatározva.

Zuglóban nem vizsgálják a rászorultságot a születési támogatás, az ingyenes báránymű és pneumococcus elleni oltás, a meghatározott életkort elérő idősök juttatása, a nagykorúvá váló személyek köszöntése esetében.

A **XV. kerületben** elemi kár, különös méltánylást érdemlő, halasztást nem tűrő élethelyzet esetére a polgármester jövedelemre való tekintet nélkül nyújthat támogatást (300.000, illetve 100.000 Ft), de az illetékes bizottság is nyújthat évente legfeljebb 100.000 Ft méltányossági támogatást. Havonta legfeljebb 6.000 Ft összegig élelmiszerutalványt igényelhetnek azok, akiknek szükségük van rá, feltételek igazolása nélkül. Az általános iskolába járó gyermekek rászorultságtól függetlenül 50% támogatást kaphatnak a helyi utazási bérlet árához.

A **XVI. kerületben** ikerszülés esetén jövedelemtől függetlenül jár támogatás.

A **XVII. kerületben** minden gyermek megszületésekor babacsomag jár. Nem kell alacsony jövedelmet igazolni, ha a gyermek speciális diétáját a közintézmény nem tudja biztosítani, az önkormányzat az étkeztetéshez napi 1.200 forint támogatást nyújt.

A **XVIII. kerületben** minden juttatás csak meghatározott jövedelmi szint alatt adható, viszont a rendkívüli támogatások esetében évente 114.000 forintig, előre nem látható, el nem hárítható káresemény bekövetkezésekor 228.000 forintig terjedő összeg nyújtható méltányossági alapon, a jövedelmi feltételekre való tekintet nélkül.

A **XIX. kerületben** méltányossági jogkörben el lehet tekinteni a jövedelmi feltételektől, akár 142.500 Ft támogatás erejéig.

A **XX. kerületi** önkormányzat is felhatalmazta a polgármestert legfeljebb 100.000 forint támogatás odaítélésére, meghatározott feltételek fennállása esetén (pl. lakhatást veszélyeztető elemi kár) a jövedelmi feltételek vizsgálatát mellőzve, és nincs rászorultsági feltétele a születéshez kapcsolódó 10.000 forint összegű egyszeri juttatásnak sem.

A **XXI. kerületben** a polgármester méltányosságból eltekinthet a gyógyszer-támogatás, az eseti, rendkívüli települési támogatás jövedelmi feltételétől. Ez utóbbi támogatás összege akár 199.500 forint is lehet.

A **XXII. kerületben** krízishelyzet esetén 50.000 forintig terjed személyenként a polgármester jövedelemhatártól független méltányossági jogköre.

A **XXIII. kerületben** nincs jövedelemhatártól független ellátás. Azonban a gyermek születésekor adható 50.000 forint feltételeként egy főre jutó 285.000 forintos maximális jövedelmet és egyidejűleg a megelőző két évben legalább 250 nap munkaviszonyt vagy felsőfokú intézményi hallgatói jogviszonyt határoz meg a rendelet. A feltételek tehát a tehetősebbeket nem, az alacsony foglalkoztatási státuszúakat viszont kizárják a jogosultak közül. A 75 év felettiek által igényelhető eseti, évi 10.000 forint összegű támogatás jövedelmi feltétele pedig havi 570.000 forintban került meghatározásra.

A legtöbb kerületben az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (ÖNYM) meghatározott százalékában határozzák meg azokat a jövedelemhatárokat, amely alatt jogosultság keletkezhet az egyes ellátásokra. Általában a különböző ellátásokhoz különböző mértékű jövedelmi küszöböket határoznak meg a rendeletekben. Gyakori az is, hogy eltérő élethelyzetekhez eltérő a jövedelemhatár azonos típusú ellátás esetén is. Általában magasabb a jövedelmi küszöb az egyedülállók, az egyedül élők, a gyermeküket egyedül nevelő szülők, a fogyatékossgal élők, vagy ilyen gyermeket nevelők és esetenként az életkort is figyelembe veszik. A differenciált jövedelemhatárok egy bizonyos mérték felett rendkívül bonyolulttá és áttekinthetetlenné teszik a támogatási rendszereket.

Példaként a szinte minden kerületben elérhető temetési segély jövedelemhatárait hasonlítjuk össze.

A legmagasabb jövedelemhatárt a **XXIII. kerület** határozta meg, ahol az ÖNYM 700%-a (199.500 Ft), egyedül élő vagy gyermekét egyedül nevelő szülő esetén 800% (228.000 Ft) alatti egy főre jutó jövedelem alatt igényelhető támogatás (meghatározott összegek 30-

100 ezer Ft között a temetés módjától függően). Szintén magasnak számít **a II. és a XV. kerületben** megszabott 500% (142.500 Ft), ez a II. kerületben 60.000 Ft, a XV. kerületben 30.000 Ft támogatást tesz lehetővé.

A többi kerületben alacsonyabb jövedelmi küszöböket állapítottak meg. A legalacsonyabb jövedelemhatárokat a **IX, XIV. és XVII. kerületben** találtuk. Egy főre jutó 71.250 forint havi jövedelem felett nem lehet temetési támogatást nyújtani a IX. és XVII. kerületben, a XIV. kerületben pedig 85.500 forint felett.

7. Érdemességi feltételek

A szegénység önmagában nem jogosít segélyre a kerületek túlnyomó többségében. A szociális szempontokat érvényesítő egyéb feltételek (életkor, gyermekek száma, családi állapot, egészségi állapot stb.) nem kifogásolhatók törvényességi szempontból. Számos kerületi önkormányzat alkalmaz azonban úgynevezett érdemességi feltételeket, melyek törvényességét a Kúria Önkormányzati Tanácsa már többször vizsgálta.

A Köf.5.017/2015/3.⁸¹ számú határozatában a Kúria Önkormányzati Tanácsa kimondta, hogy „[a] Kúria már több döntésében rögzítette, hogy önkormányzati rendeletben felhatalmazás hiányában **nem lehet a szociális támogatás feltételévé tenni nem szociális célú szempontokat** (Köf.5.051/2012/6.,⁸² Köf.5.008/2013/6.,⁸³ Köf.5.051/2014/3.⁸⁴ számú határozat).” A Kúria továbbá ebben a határozatában megállapította azt is, hogy ha a szociális juttatásokhoz való **„hozzáférés korlátozása nem szociális szempontokat tükröz, akkor alappal vethető fel, hogy a szabályozásnak nincs legitim célja.”**

További, a Kúria szerint nem szociális célú szempontok:

- „a kéményseprő-ipari tisztítás és ellenőrzés – amely szoros összefüggésben áll az élet- és vagyonbiztonsággal – a Kiktv. által szabályozott. E kötelező közszolgáltatás és annak igénybevétele nincs összefüggésben a szociális rászorultsággal.” (Köf.5.019/2015/5.)⁸⁵
- „a szociális támogatáshoz való hozzáférés azon az alapon történő lehetetlenné tétele, hogy az önkormányzattal szemben az igénylőnek **lejárt tartozása** nincs, nem szociális szempont” (Köf.5.019/2015/5.)

Mivel a Kúria esetenkénti döntést hoz az egyes megtámadott önkormányzati rendeletek tárgyában (megsemmisíti az adott rendelet törvényellenes rendelkezéseit), a döntések semmilyen közvetlen hatással nincsenek a többi önkormányzat által hozott ugyanolyan vagy hasonló rendelkezésekre. Ezért lehetnek egyes kerületi önkormányzati rendeletekben olyan szabályok, amelyek a szociális rászorultságon kívül (ami elsősorban a jövedelmi és vagyoni körülmények mérlegelését jelenti), olyan viselkedési, vagy magatartási szabályokat is meghatároznak a feltételek között, amelyeket a fenti döntésekben a Kúria jogellenesnek talált.

Van olyan kúriai döntés is, amelyben a normatív szűkítő feltételt törvényesnek minősítették.⁸⁶ Ennek indokolása szerint nem ütközik a szociális törvény rendelkezéseibe, ha az

önkormányzat úgy határozza meg a rendkívüli támogatások esetkörét, hogy kizárólag közeli hozzátartozó halálesete és elemi kár bekövetkezése esetén biztosítja azt.

A kerületi önkormányzatok szociális rendeleteiben leggyakrabban előforduló érdemességi feltételek:

- az önhiba hiánya,
- a kérelem benyújtását megelőző időre elvárt együttműködési kötelezettség, gyakran az állami foglalkoztatási szervvel,
- köztartozás-mentesség,
- közösségi együttélés szabályainak betartása,
- rendezett lakáskörülmények,

mely feltételek teljesítését olykor a család/háztartás összes tagjára vonatkozóan előírják.

Nem teljes körű válogatás a kerületi rendeletekből:

V. kerület: Nem állapítható meg a jövedelempótló támogatásra való jogosultság annak a személynek, aki a) előzetes letartóztatásban van, elzárás büntetését, illetve szabadságvesztés büntetését tölti.

VII. kerület: A települési támogatások esetén a jogosultság abban az esetben állapítható meg nagykorú munkanélküli személy esetében, ha a kérelmező a kérelem benyújtását közvetlenül megelőző, legalább 60 nap időtartamban az illetékes munkaügyi központtal tartósan, a munkába állás szándékával együttműködik, és az együttműködés valóban a munkába állás érdekében valósul meg, nem pusztán egyszeri kapcsolatfelvétel a segélykérés céljából.

VIII. kerület: A lakhatási kiadásokhoz adható hátralékkiegyenlítő támogatás és a rendkívüli támogatás mindhárom típusa esetén kizáró okok:

- állami foglalkoztatási szervvel való együttműködés hiánya
- előzetes letartóztatás, elzárás, szabadságvesztés
- **közösségi együttélés szabályait nem tartja be**
- **lakókörnyezet rendezetlensége**
- **családban nevelt gyermek tankötelezettségének nem tesz eleget (óvoda is)**
- lakás jogszerű használatának jogcímét nem tudja igazolni
- önkorm. lakás bérelője felmondási okot valósít meg (kiv. nemfizetés)

(A **félkövérrel** kiemelt kizáró okokat a család összes tagjánál vizsgálni kell.)

Józsefvárosban nem állapítható meg települési, rendkívüli települési támogatás akkor sem, ha a kérelmező vagy a családjában élő egyéb személy a kérelem benyújtását megelőző 12 hónapon belül

a) az állami foglalkoztatási szervvel való együttműködés keretében számára felajánlott, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény

54. § (10a)-(10c) bekezdésében foglaltak szerinti munkalehetőséget nem fogadja el vagy a közfoglalkoztatásra irányuló jogviszonyát jogellenesen megszünteti;

b) a közfoglalkoztatásra irányuló jogviszonyát a munkáltató a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvényben foglaltak szerint azonnali hatályú felmondással szüntette meg;

c) akit az állami foglalkoztatási szerv - neki felróható okból - törölt az álláskereső nyilvántartásából.

IX. kerület: Amennyiben az ellátást kérő jövedelemmel nem rendelkezik, úgy az állami foglalkoztatási szervvel kötött együttműködést igazolnia kell.

XIII. kerület: Nem jogosult lakhatást elősegítő települési támogatásra

a) aki albérlőt tart, vagy más módon hasznosítja a lakását;

b) olyan jogcímnélküli lakáshasználó, aki elhelyezésre nem jogosult;

c) akinek a lakásbérleti vagy tulajdonjogára vonatkozóan tartási, életjáradéki vagy öröklési szerződése áll fenn;

d) aki a bérleti szerződésben vállalt rendeltetésszerű lakáshasználattal kapcsolatos szabályokat vagy az emberi együttélés szabályait nem tartja be;

e) akinek a bérleti jogviszonya tekintetében az arra jogosult lakbércsökkentésről rendelkezett, a lakbércsökkentés idejére.

Nem állapítható meg települési támogatás annak az aktív korú személynek, aki álláskeresőként, illetve akinek a családjában élő személy munkanélküliként a munkahely keresés céljából nem működik együtt és az együttműködésről nem köt megállapodást a Budapest Főváros Kormányhivatala XIII. Kerületi Foglalkoztatási Osztályával vagy a Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat Prevenációs Központjával.

XVI. kerület: Akit a közösségi együttélés alapvető szabályai alapján a közterület-felügyelő helyszíni bírsággal, vagy az Önkormányzat Jegyzője közigazgatási bírsággal sújt, a bírság kiszabásától számított 1 évig kizárólag egyedi elbírálás alapján, méltánylást érdemlő esetben részesíthető támogatásban.

Akinek az Önkormányzat felé adó tartozása áll fenn, a tartozás megfizetéséig kizárólag egyedi elbírálás alapján, méltánylást érdemlő esetben részesíthető támogatásban.

XIX. kerület: Nem állapítható meg települési támogatás annak az aktív korú személynek, aki, vagy a háztartásában élő más munkanélküli személy nem működik együtt az állami foglalkoztatási szervvel, kivéve 13.§ (1) bek. foglalt támogatást (ápolási támogatás).

XXII. kerület: Nem állapítható meg támogatás, ha a kérelmező, vagy a jogosultság szempontjából beszámítandó bármely személy az igénylés benyújtásának időpontjáig nem vette igénybe, vagy az igénybevételi eljárást nem indította el azokra a társadalombiztosítási, vagy rendszeres pénzellátásokra, melyekre szerzett, vagy származtatott joga fennáll.

XXIII. kerület: Rehabilitációs támogatásra az kérelmező jogosult, aki közvetlenül a kérelem benyújtását megelőzően a Foglalkoztatási Osztállyal vagy a Szociális és Gyermekjóléti Intézménnyel legalább 90 napig együttműködött.

Születési támogatás feltétele, hogy a törvényes képviselő vagy házastársa, élettársa előző két éven belül legalább 250 nap munkaviszonyt vagy nappali tagozaton felsőfokú hallgatói jogviszonyt, illetve ezek kombinációját igazolja.

Speciális érdemességi feltételnek tekinthető a lakókörnyezet rendezettségére vonatkozó elvárás. Ezek a szabályok gyakran alaptörvény-ellenesek is, mivel sértik a személyi autonómiát.⁸⁷ Ennek ellenére hatályosak a következő kerületi szabályok.

IV. kerület

Lakhatási támogatásra való jogosultság esetén feltétel, hogy a támogatás jogosultja a lakókörnyezete rendezettségét biztosítsa. A jogosult ennek keretében köteles az általa életvitelszerűen lakott lakás vagy ház és annak udvara, kertje, a kerítéssel kívül határos terület, járda

- a) tisztán tartására,
- b) az ingatlan állagának és rendeltetésszerű használhatóságának, higiénikus állapotának biztosítására.

V. kerület

Ápolási támogatást nem kaphat az, akinek a lakókörnyezete elhanyagolt vagy nincs fűtés, nincs elég élelmiszer.

VIII. kerület

Nem állapítható meg települési, rendkívüli települési támogatás, amennyiben a kérelmező a lakókörnyezete rendezettségének biztosítására vonatkozó feltételeket nem teljesíti.

Rendezett lakókörnyezet meghatározása:

- jogszerű használat igazolása,
- megfelelő bútorok, eszközök, berendezési tárgyak,
- közszolgáltatások szabályos vételezése,
- rágcsáló- és kártevő-mentesítés,
- folyamatos takarítás,
- fürdőszoba, illemhely rendeltetésszerű használata, rendszeres takarítása,
- állattartásra vonatkozó szabályok betartása.

XVI. kerület

Az e rendeletben szabályozott ellátások ismételt megállapításának feltételeként a Polgármester a támogatást megállapító határozatában előírhatja a kérelmező vagy

jogosult által életvitelszerűen lakott lakás vagy ház és annak udvara, kertje, a kerítéssel kívül határos terület, járda tisztán tartását, az ingatlan állagának és rendeltetésszerű használhatóságának, valamint higiénikus állapotának biztosítását.

8. Támogatások típusai

8.1. Lakhatás, lakásfenntartás

Minden fővárosi kerület bevezetett valamilyen lakásfenntartási támogatást. Több kerületben megtartották a megszüntetett központi szabályozás általános elveit és bonyolult számítási módszereit (például a XII., XIV., XVI., XVIII., XIX., XX. kerületek). A lakásfenntartási támogatás mértékének meghatározásánál a háztartás jövedelmi helyzete mellett figyelembe veszik az úgynevezett elismert lakásméretet, az elismert fenntartási költséget, és mindezen adatok alapján egy meglehetősen bonyolult képlettel, esetenként a jövedelmi sávok alapján határozható meg, hogy mennyi támogatás jár az egyes családoknak. Külön nehezíti az eligazodást, hogy kifejezetten ennél a típusú támogatásnál több kerületben alkalmazzák a háztartás egy tagjára jutó jövedelmének súlysúlyszámokkal történő meghatározását, ahol például a gyermekek kisebb arányszámmal számítandók. Ezért az „egy fogyasztási egységre” jutó virtuális jövedelem jellemzően magasabb, mint a tényleges, egy főre jutó jövedelem.

Vannak olyan kerületek, ahol külön lehet igényelni lakbértámogatást, illetve a téli hónapokra fűtési díjtámogatást, vagy akár tűzifát is.

A lakásfenntartás jogcímén biztosított támogatások azonban a legtöbb kerületben annyira alacsony összegűek, hogy érdemi segítséget nem jelentenek.

Nagyon alacsony a havi maximális támogatás mértéke az **V. kerületben** (3.000 Ft), a **VII. kerületben** (2.850 Ft), a **IX. kerületben** (önkormányzati lakás esetén 2.000 Ft, nem önkormányzati lakás esetén 3.000 Ft), valamint a **XVII. kerületben** (3.500 Ft).

A **XIII. kerületben** azzal ösztönzik a tanácsadáson való részvételt, hogy igénybevétele esetén a 2.500 Ft-os támogatás kétszeresét lehet kapni.

Az **V. kerületben** ugyanakkor a „normál” lakásfenntartási támogatáson felül élethelyzettől függően havi 10.800, illetve 16.800 Ft fűtési támogatás jár november-március hónapokra azoknak, akik más ellátásokra is jogosultak. A **VII. és a IX. kerület** is nyújt fűtésszámlához támogatást a rászorulóknak. A **IX. kerület** lakhatási vészhelyzet esetén egyszeri 100.000 Ft támogatásra is lehetőséget biztosít.

8.2. Gyógyszertámogatás, gyógyászati segédeszköz-támogatás, ingyenes vagy kedvezményes oltások, egyéb egészségügyi kiadások támogatása

A XVI. kerület kivételével az összes fővárosi kerületi önkormányzat biztosít meghatározott feltételekkel támogatást a gyógyszerkiadásokhoz. A legtöbb esetben csak akkor lehet ezt a támogatást igényelni, ha a közgyógyellátás iránti kérelmet elutasították. Szinte minden kerületben jövedelemvizsgálathoz és egyidejűleg a szükséges gyógyszerkiadás és a jövedelem meghatározott arányához kötődik a jogosultság, de van olyan önkormányzat is, ahol

a juttatás havi összege is sávosan, a jövedelem, illetve a kiadások nagysága alapján kerül megállapításra.

A legmagasabb havi összeget (12.000 Ft) a IX., XII. és XIV. kerületben lehet igényelni, meghatározott jövedelemszint alatt.

8.3. Adósságkezelés, hátralékkezelés

A központi szabályozás megszűnését követően a legtöbb kerületi önkormányzat fenntartotta az adósságkezelési szolgáltatást és az ahhoz kapcsolódó támogatást is (kivétel: XVI. kerület). A szabályok a jövedelmi feltételek és a támogatási összeg tekintetében mutatnak változatosságot, az előírt szolgáltatások igénybevételének, valamint az önrész biztosításának kötelezettsége mindenhol fennáll. Egyes kerületek nem csak azt írják elő, hogy a jövedelem nem lehet egy meghatározott összegnél magasabb (rászorultság), hanem azt is, hogy érjen el egy bizonyos mértéket (teherbíró képesség), hogy az adósság ne termelődjön újra. Ez a racionálisnak tűnő szabály azonban nem oldja meg azok problémáját, akiknél közmű- vagy lakbértartozás miatt a lakhatás lehetősége forog veszélyben.

A támogatásként nyújtható összeg az V. kerületben (150.000 Ft) és a XX. kerületben (160.000 Ft) a legalacsonyabb. Legnagyobb összegű támogatást a XII. és a XIV. kerületben lehet szerezni (400.000 Ft), de a IV. és a X. kerületben is magas (375.000 Ft) összeget vállalhat át az önkormányzat eladósodás esetén.

A VIII. kerületben a lakbérhátralékok kezelésére külön bérlővédelmi program működik, a hátralék 25%-át lehet támogatásként megkapni, meghatározott jövedelemszint alatt, ha az adós vállalja a tartozás törlesztését.

8.4. Helyi ápolási díj

A települési támogatások között nem szerepel betegápolási, gondozási támogatás az I., VII., VIII., IX., XII., XVII., XVIII., XX. és XXIII. kerületben. A többi kerület közül a IV., V., XIV., XV. kerületben jövedelmi feltétele nincs (bár egyéb rendszeres pénzellátás vagy keresőtevékenység az ápoló esetében kizáró ok lehet), a többi kerületben meghatározott egy főre jutó jövedelem alatt lehet jogosultságot szerezni. Az összegek nem túl magasak, jellemzően nem érik el a havi 30.000 forintot, a VI. kerületben 32.600 Ft.

8.5. Rendkívüli települési támogatások

A kerületi önkormányzatok rendeleteiben különböző szabályozási koncepciókat lehet találni „a létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzetbe került, valamint az időszakosan vagy tartósan létfenntartási gondokkal küzdő személyek” meghatározására. Néhány kerületben meghatároznak olyan eseteket, amelyek a rendelet alkalmazásában ilyen körülményeknek minősülnek. Gyakori a törvényi szabályozáshoz hasonló példálózó felsorolás is. Tekintettel arra, hogy lehetetlen előre pontosan rögzíteni, hogy milyen okokból keletkezhet létfenntartást veszélyeztető helyzet, a példálózó felsorolás és bizonyos mérlegelési, méltányossági jogkörök fenntartása elkerülhetetlen. Ezért a kerületek szabályozását elsősorban a normatív

rendelkezések gyakorlati alkalmazásának elemzése útján lehetne csak értékelni, ami azonban túlmutat ennek a kiadványnak a keretein.

Pusztán a jogszabályszövegek elemzése alapján pozitívnak tekinthető, ha a rendkívüli élethelyzetek felsorolása próbál minden olyan lehetséges élethelyzetre reagálni, ami súlyos krízist okozhat (például ilyen a XIX. kerület megoldása). Szintén pozitív, ha az évente maximálisan nyújtható összeg nem túl alacsony. A polgármester mérlegelésének szempontrendszerét normatívan meghatározó jogszabályi rendelkezések megakadályozzák az önkényes, igazságtalan döntéseket, ezért álláspontunk szerint szükségesek, minimális rugalmasság biztosítása mellett.

Negatív jelenség és törvényességi szempontból is aggályos, ha a rendkívüli helyzetekben is érdemességi feltételek teljesítésétől függ a jogosultság megítélése. Visszás, ha a sürgősen segítségre szoruló személyektől is minden esetben megkövetelik a dokumentumok és igazolások teljes körű előzetes összegyűjtését (pozitív, hogy több kerületben alkottak ezekre a helyzetekre kivételes szabályokat).

9. Szegényeket büntető rendelkezések

Egyes kerületi önkormányzatoknál megfigyelhető, hogy a rászorulókhöz képest más célcsoportok támogatásai nagyvonalúbbak, bizonyos feltételek pedig kifejezetten hátrányos helyzetbe hozzák azokat, akik nehezebb körülmények között élnek. A szegénységben élőket például hátrányosabban érintik a lakókörnyezet rendezettségére vonatkozó előírások (lásd fentebb), de a túl sokféle igazolás beszerzése is nagyobb terhet ró rájuk (utazási költség, telefonköltség, másolat költsége, internetkapcsolat).

További kirívó példák szegényellenes szabályozásra:

Óbudán a képviselő-testület rendeletben rögzítette, hogy nem minősül rendkívüli élethelyzetnek a rendszeresen vagy tartósan fennálló létfenntartást veszélyeztető élethelyzet.

A **VII. kerületben** nem részesíthető adósságkezelési szolgáltatásban az a személy, akinek a háztartásában a lakásfenntartás havi költsége (beleértve az önrész egy havi összegét is) meghaladja a háztartás havi összes jövedelmének 60%-át.

A **VIII. kerületben** (más érdemességi szabályok mellett) az önkormányzat felé fennálló köztartozás is kizáró ok a támogatások igénylésénél.

A **XIII. kerületben** egy család egy évben legfeljebb három ellátási formát vehet igénybe.

A **XXIII. kerületben** a gyermekek születésekor nyújtható egyszeri támogatást csak a megelőző két évben 250 nap munkaviszony vagy felsőfokú képzésben hallgatói jogviszony igazolása esetén biztosítják.

Bizonyos kerületekben a szociálisan rászorulóknak pénzbeli és természetbeni ellátásainak szabályozása körében oda nem illő, jutalom, illetve ajándék jellegű, közérdekkel semmilyen módon össze nem kapcsolható juttatásokat is meghatároznak. Ezek a támogatások a

szegénységben élők részére rendelkezésre álló forrásokat csökkentik és így általánosságban tekinthetők szegényellenesnek. Álláspontunk szerint ebbe a körbe tartoznak (a gyermekszületésen kívül) a családi eseményekhez (jegyesség, házasságkötés, nagykorúság elérése, születésnapok) kapcsolódó, a jókívánságon túli pénzbeli juttatások, nagyértékű ajándékok, vagy például a jövedelmi helyzettől függetlenül támogatott jogosítvány-szerzés, internet előfizetés, vagy a bölcsődei férőhelybővítés helyett bőkezű támogatás a magánintézmények igénybevételéhez.

VII. A közösségi együttélés kerületi szabályozása

(Fotó: Rab Gitta)

1. Miért fontos ez?

Munkánk során számos esetben találkozunk olyan ügyfelekkel, akiket a közösségi együttélés szabályainak megsértése miatt szankcionált az önkormányzat. Úgy tapasztaltuk, hogy az önkormányzatok által meghatározott tényállások gyakran a jogállamiság alapvető garanciájának sem felelnek meg, mert olyan magatartásokat vagy élethelyzeteket szankcionálnak, amelyeket más, magasabb szintű jogszabály, például törvény vagy kormányrendelet már szabályoz. Az Utcajogásznál egy olyan igazságos társadalomért küzdünk, ahol azon túl, hogy az alkotmányosság alapvető követelményeit betartják, nem hoznak olyan szabályokat, amelyek eleve a legelesettebb embertársainkat érintik a leghátrányosabban, és szankcionálják külön a kialakult élethelyzetükért. Azért, hogy rendszerszinten is tudjunk küzdeni, az Utcajogász Egyesület önkéntes jogászhai részletesen átvizsgálták az önkormányzatok közösségi együttélést szabályozó rendeleteit is, amelynek eredményét a következő fejezet foglalja össze.

2. Milyen magatartásokat büntetnek a kerületi önkormányzatok?

A fővárosi kerületek által alkotott rendeletekben a szabályszegésnek minősített magatartások megfogalmazása olyan változatosságot mutat, hogy nagyon nehéz a csoportosításukhoz megfelelő, az átfedéseket kiküszöbölő szempontokat találni. A szankcióval

fenyegetett tényállások számossága miatt mégis szükség van egyfajta csoportképzésre, hogy az egyes kerületek szabályozási megoldásai összehasonlíthatók legyenek. Az alábbi csoportosítás hét fő kategóriát határoz meg, azonban az egyes fő kategóriákba sorolható szankcionálandó magatartások sem tekinthetők egységes vagy azonos tényállásoknak, hanem azok is meghatározott témák mentén képzett alkategóriák. Például a IV. Állattartás főcsoporton belül az állattartás magánterületre vonatkozó szabályai között megtalálhatók az állatok fajtáját, mennyiségét szabályozó (más) önkormányzati rendeletben foglalt szabályok megsértésére vonatkozó szankciók, a társasházi együttéléssel összefüggő előírások, de van olyan kerületi önkormányzat is, amely csak a közös használatú helyiségek állatok általi szennyezésére határozott meg szankciót.

A csoportosítás esetenként önkényesnek tűnhet, mivel meghatározott szankcionálandó magatartás egyidejűleg jelenthet például köztisztasági kérdést és állattartással összefüggő szabályozást. A besorolásnál azt az elvet követtük, hogy ha egy tényállás két kategóriába is besorolható, akkor mindkét helyen beszámításra került. Így például a társasházak közös használatú helyiségeiben az állattartással összefüggő szennyezés miatti tényállások mind a magánterületen történő állattartás, mind a magánterület rendben tartása elnevezésű alkategóriában feltüntetésre kerültek. Ugyanígy például a játszótérre vonatkozó szabályok között figyelembe vettük azokat a tényállásokat, amelyek a kutyák játszótérre történő bevitelére határoznak meg szabályozást, míg ugyanez a szabály beszámításra került az ebek sétáltatására, futtatására vonatkozó előírások között is.

Az alábbi táblázatban foglalt adatok tehát azt mutatják, hogy **adott kérdésben alkotott-e az önkormányzat magatartási szabályt vagy nem**, függetlenül attól, hogy hány konkrét tényállást fogalmazott meg az adott témával kapcsolatban és függetlenül attól is, hogy egy-egy összetettebb tényállás hány kategóriába illeszthető be. Pirossal jeleztük, ha van az adott témában korlátozó rendelkezés, magatartási előírás és szankció is. Sárga színnel jeleztük, ha van tiltó, korlátozó rendelkezés, de ahhoz önkormányzati hatáskörben kiszabható szankció nem kapcsolódik. Fehéren maradtak azok a négyzetek, ahol az adott témában az önkormányzat (legalábbis az általunk vizsgált, a közösségi együttélés alapvető szabályait meghatározó rendeletében) nem alkotott szabályt.

7. számú ábra. A kerületi önkormányzatok közösségi együttélést szabályozó rendeleteiben meghatározott szankcionálandó magatartások előfordulásának gyakorisága

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	XVIII	XIX	XX	XXI	XXII	XXIII	Gyakoriság
I. KÖZTERÜLET	4	0	2	9	6	3	2	5	2	8	6	2	6	5	4	2	3	6	4	1	5	2	4	
közterületi szeszes ital-fogyasztás																								6
közterület rendeltetésétől eltérő használata általában																								16
közterületen berendezések használata, rongálása																								7
közterület használata/árusítás, kéregetés, szolgáltatás stb.																								10
közterület használata/veszélyes dolgok művelése																								9
gépjármű behajtás, várakozás általában																								2
speciális járművek használata																								7
speciális járművek bérbeadása																								7
szökőkút, vízhasználat																								12
védett övezet, védett helyi érték																								2
közút nem közlekedési célú igénybevétele																								13
II. ZÖLDTERÜLET, ZÖLDFELÜLET, NÖVÉNYZET VÉDELME	2	1	1	4	3	0	0	3	1	3	4	3	2	4	4	3	2	2	3	2	4	3	0	
zöldfelület, zöldterület behajtás, parkolás																								16
növényzet károsítása közterületen vagy magánterületen																								15
játszóter, sportpálya használat																								13
egyéb viselkedés zöldterületen, zöldfelületen																								10
III. KÖZTISZTASÁG, HULLADÉK	2	0	2	5	4	2	2	5	4	5	2	2	4	3	1	4	5	0	3	3	3	3	4	
köztisztaság																								9
személgyűjtéssel kapcsolatos																								11
ingatlan előtti terület rendben tartása																								17
magánterület rendben tartása																								15
közterületre étel kihelyezés																								1
állatok etetése																								13
IV. ÁLLATTARTÁS	2	0	0	4	3	0	1	2	1	1	3	1	2	3	2	3	3	1	2	4	2	0	4	
állattartás általában, közterület																								12
állattartás - magánterület																								14
állat - intézményekbe bevétel																								6
ebek sétáltatás a/futtatása																								12
V. INFORMÁCIÓ, HIRDETÉS	3	0	1	2	1	2	3	2	2	3	1	1	3	1	2	2	2	2	0	2	2	3	3	
emléktáblák, ismertető táblák, házszám																								9
jelképek, név használata																								19
plakátok, hirdetések																								15
VI. ZAJVÉDELME	1	0	1	3	2	1	2	3	3	2	3	2	3	3	1	2	3	0	1	2	1	2	1	
zajvédelmi szabályok																								14
üzlet nyitvatartás, szeszes ital forgalmazás																								11
VII. EGYÉB																								16
Szankcióval fenyegetett tényálláscsoportok száma:	14	1	7	27	19	8	10	20	13	22	19	11	20	19	14	16	18	11	13	14	17	13	16	

2.1. A közterület használatával kapcsolatos előírások

A főváros huszonhárom kerülete közül huszonkettő szabályozza kisebb-nagyobb részletességgel, hogy mely közterületi magatartásokat tart a közösségi együttélés szempontjából elítélendőnek. Az általunk alkalmazott csoportosítás szerint tíz különböző kategóriába

sorolhatók a közterülettel összefüggő tényállások. Legtöbb kerületben (16) a közterület rendeltetésétől, a használatra vonatkozó engedélytől, megállapodástól eltérő használatot fenyegetik bírság szankcióval. A IV. és a X. kerület szabályozása a közterületi szabályok tekintetében a legrészletesebb, míg a II. kerület egyáltalán nem, a XX. kerület pedig kizárólag általánosságban határozott meg szankcionálandó tényállást.

Külön kiemelendő a **közterületi szeszesital-fogyasztás** szabályozása, amelyet a szabálysértési törvény 200. §-a rendel büntetni. Ezért az önkormányzatoknak csak arra van felhatalmazásuk, hogy a közterületi szeszesital fogyasztás, árusítás korlátozását a területükön szabályozzák, e szabályok megszegése azonban szabálysértési ügy, melyben szankciót a szabálysértési törvény határozhat meg. Ennek ellenére hat kerületben közigazgatási bírságot helyez kilátásba a rendelet.

Terézváros Önkormányzata például 150 ezer forintig terjedő bírsággal fenyegeti azokat, akik a 17/1999. (VI.11.) önkormányzati rendelet 1. § a)-b) pontjában foglalt szeszesital-fogyasztásra vonatkozó tilalmat megszegik. A hivatkozott rendelet 1. §-ának ugyan nincs a) és b) pontja, viszont tiltja az önkormányzat tulajdonában lévő közterületeken és beépítetlen ingatlanokon a szeszesital-fogyasztást. Azaz nyilvánvalóan olyan jogsértést kíván szankcionálni, amely a szabálysértési törvény hatálya alá tartozik.

Józsefvárosban nem követték el ezt a hibát, a tiltás mellé nem határoztak meg önkormányzati szankciót, azonban a rendelet büntetni rendeli a szeszes italt is forgalmazó üzleteknek azt az üzemeltetőjét, alkalmazottját, aki nem gondoskodik arról, hogy az üzlet, vendéglátóhely bejáratától számított 5 méteres közterületi szakaszon ne fogyasszanak szeszes italt. Ennek a mulasztásnak természetes személy esetén 200.000, jogi személy esetén 2.000.000 forintig terjed a büntetési tétele, míg helyszíni bírságként 50.000 forintig terjedő összeg szabható ki. Ugyanígy szabályoz **Zugló** képviselő-testülete is.

Hasonló tényállást rendel büntetni **Kőbánya** önkormányzata is, azzal az eltéréssel, hogy itt csak az üzemeltető büntethető, az alkalmazott nem, viszont az üzlet bejáratától 10 méter távolságig terjed az ellenőrizendő terület. A bírság összege természetes személy esetén 200.000, jogi személy esetén 500.000 forintig terjedhet, legalább 5.000 Ft

Újbuda önkormányzata a közterületi szeszesital-fogyasztáson kívül a társasházak közös használatú helyiségeiben is bírságol, ha a közgyűlés azt megtiltotta, a bírság összege 150.000 Ft is lehet.

A **XVI. kerületben** pedig a bekerített és bekerítetlen játszótéren, sportterületeken szeszes italt és más bódító szert fogyasztókat fenyegeti a rendelet 200.000 forintig terjedő közigazgatási bírsággal, vagy 50.000 forintig kiszabható helyszíni bírsággal.

Tíz kerületben büntetik a közterületen történő árusítást, szolgáltatás-nyújtást, osztogatást vagy ehhez hasonló cselekményeket. Egyes kerületekben a „másokat zavaró, zaklató” módon végzett tevékenység számít közösségellenesnek, a **VIII. kerületben** viszont zaklatás, zavarás nélkül is tiltott a közterületen hozzájárulás nélkül reklámanyagot, szórólapot terjeszteni, szolgáltatást nyújtani vagy kínálni. **Kőbányán** a zaklató módon nyújtott szolgáltatás

minősül a közösségi együttélés alapvető szabályába ütköző magatartásnak, melynek a képviselő-testület által alkotott definíciója: „*zaklató módon nyújt szolgáltatást, aki a gyalogosnak, gépjárművezetőnek, illetve a nyilvános helyen lévő személynek hozzájárulása nélkül végez szolgáltatást*”. **Újbuda** a közutak elválasztó sávjában és annak peremén telepített zöldfelületen történő mindenféle jelző nélküli árusítást, kéregetést tiltja. A szabálysértési törvény szerint szabálysértést követ el, aki közterületen a közterület tulajdonosának hozzájárulása nélkül árusít,⁸⁸ ezért ez utóbbi rendelkezés törvénybe ütköző párhuzamos szankciót határoz meg.

Tizenhárom fővárosi kerület bírság szankciót helyez kilátásba a „**közút nem közlekedési célú használata**”, illetve az erre vonatkozó szabályok megsértése esetére. Az összefoglaló kifejezés az 1988. évi I. törvényből származik, melynek 37. §-a előírja, hogy a közút kezelőjének hozzájárulása szükséges, és az igénybevételért díjat kell fizetni. Ha a kezelő hozzájárulása nélkül, vagy attól eltérő módon kerül sor az igénybevételre, a közút kezelője (jellemzően az önkormányzat) a közlekedési hatósághoz fordulhat, amely az igénybe vevőt az eredeti állapot helyreállítására, feltételek betartására, további szükséges intézkedések megtételére, valamint pótdíj megfizetésére kötelezheti. A közút úttesten kívüli területeire ugyanezek a rendelkezések vonatkoznak. A közlekedési hatóság ezekben az ügyekben a fővárosban a III. kerületi járási hivatal.⁸⁹ Látható, hogy az eljárást és a díjakat, szankciókat törvény szabályozza, az eljáró hatóságot kormányrendelet jelöli ki, ezért a szabályszegés önkormányzati hatósági ügyként kezelése és szankcionálása törvénybe ütközik.

2.2. Zöldterületek, zöldfelületek, növényzet védelme

A VI., VII. és a XXIII. kerület kivételével minden kerületben vannak olyan közösségi együttélési szabályok, amelyek a zöldterületek, zöldfelületek védelmét, a növényzet károsításának, elpusztításának megakadályozását szolgálják. Ugyanakkor ezen a területen könnyű a párhuzamos szabályozás, a kettős szankcionálás hibájába esni.

A zöldfelületeken, zöldterületeken történő **parkolás** miatti önkormányzati büntetőhatalmat például a szabálysértési törvény zárja ki, mivel annak 224. § (1) bekezdése szerint, aki a KRESZ meghatározott közúti közlekedési szabályait megszegi, szabálysértést követ el. Ide tartoznak a megállási, várakozási vagy táblával jelzett behajtási tilalmak és korlátozások is. Az önkormányzat tehát kijelölhet olyan területeket (táblával), ahová behajtani vagy ahol várakozni tilos (akár zöldterületeket, parkokat, zöldfelületeket), azonban akik megszegik a tilalmat, azokat nem bírságozhatja meg a saját szabályai szerint, hanem csak a szabálysértési törvény vonatkozó rendelkezései alapján. Mindebből az következik, hogy ilyen tartalmú szabályozást sem alkothat. Ezt állapította meg a Kúria Önkormányzati Tanácsa is, amikor megsemmisítette Zugló rendeletének vonatkozó szakaszát.⁹⁰ Ennek ellenére a jogszabálytárban elérhető rendelet a vizsgálat időpontjában még tartalmazta a rendelkezést, ahogy további tizenöt kerületi önkormányzaté is.

A **növények károsítása, elpusztítása** – megfogalmazástól függően – különféle más törvények hatálya alá eső magatartás lehet. Károkozás esetén a rongálás büntetőjogi vagy szabálysértési tényállásának alkalmazása is felmerülhet, de még valószínűbb, hogy

környezetvédelmi bírságot kell kiszabni a környezetvédelmi törvény alapján, amely úgy rendelkezik, hogy aki közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást szeg meg, az környezetvédelmi bírságot köteles fizetni.⁹¹ A részletszabályokat kormányrendeletek tartalmazzák. Maga a törvényi/kormányrendeleti szabályozás ténye kizárja, hogy önkormányzati szankciókra lehetőség legyen. Ugyanígy állami szabályozási körbe tartozik a fás szárú növények kivágása, ahol a jegyző államigazgatási feladatkörében, környezetvédelmi hatóságként és nem önkormányzati hatósági jogkörben jár el, egyidejűleg kétféle bírságot nem szabhat ki.

A **játszóterek, sportpályák** használatának, házirendjének szabályozása sokkal inkább illeszkedik az önkormányzati feladatok közé. A szabályozás itt elsősorban ezeknek a közös tereknek a megfelelő használatára irányul, hogy betöltsék eredeti rendeltetésüket. Tizenhárom kerületben fenyegetik bírsággal ezzel kapcsolatban a szabályok megszegőit. Ebben a körben gyakori, hogy **normavilágossági problémákba** ütközünk. Mit jelent pontosan a játszótéri eszközök „rendeltetésellenes” használata? A játszótérek a szeszesital-fogyasztás szabálysértési tényállást valósít meg (a fentiek szerint), a dohányzási tilalom megszegői pedig a vonatkozó törvény szerint egészségvédelmi bírsággal sújthatók. A tiltott helyek kijelölése önkormányzati hatáskör, a szankciókat azonban nem határozhatják meg. Ugyanígy törvényellenes önkormányzati közigazgatási bírsággal sújtani a kutyák játszótérre történő bevitelét, beengedését, hiszen az szintén szabálysértésnek minősül.⁹²

Néhány kerületi önkormányzat próbál a maga számára hatáskört fenntartani a **közterületi életvitelszerű tartózkodás** büntetésének területén. Az „egyéb viselkedés zöldterületen, zöldfelületen” kategória alá soroltunk be néhány különös szabályt. Ilyen például az V. kerület rendeletének 5. § g) pontjában írt szabály, mely szerint, aki „zöldterületen közegészségügyi veszélyeztetést is okozó ideiglenes szálláshelyet létesít”, az legfeljebb 150.000 forintos közigazgatási bírsággal vagy 50.000 forintig terjedő helyszíni bírsággal sújtható. A XI. kerület 200.000 forintig terjedő bírsággal fenyegeti azt, aki a területén „zöldfelületen kempingezik” vagy „jogosulatlanul építményt létesít”. Hasonlóképpen a XII. kerületben bírságra számíthat (igaz, itt csak 50.000 forintig), aki engedély nélkül „zöldfelületen kempingezik” vagy „azon ideiglenes szálláshelyet létesít”. A XXII. kerületben szintén büntethető a „zöldterületen közegészségügyi veszélyeztetést is okozó ideiglenes szálláshely” létesítése (150.000 Ft). Kérdéses, hogy mi tekinthető a zöldterület „rendeltetésének megfelelő célra és módon” történő használatának (XIX. kerület), valamint a több kerület által is alkalmazott „zöldterület fenntartását akadályozó” tevékenységnek. **Ezek a rendelkezések legalább részben átfedést mutatnak a hajléktalan embereket sújtó szabálysértési tényállással, ezért a többszörös szankció miatt törvénybe ütköznek.**

2.3. Köztisztaság, hulladékkezelés

A kerületi önkormányzatok láthatóan fontos dolognak tartják, hogy a kerületben a közterületek, sőt, a magántulajdonban lévő ingatlanok is tiszták, rendezettek legyenek. A II. és a XVIII. kerület kivételével mindenhol van olyan, a köztisztasággal, szemeteléssel, szennyezéssel

vagy a keletkező hulladékok kezelésével kapcsolatos szabály, amelynek megsértése esetén az elkövető súlyos bírságra számíthat.

A közterületen történő szemetelést a szabálysértési törvény is büntetni rendeli. A köztisztasági szabálysértés tényállása szerint, aki közterületen, a közforgalom céljait szolgáló épületben vagy közforgalmú közlekedési eszközön szemetel, ezeket beszennyezi, vagy a felügyelete alatt lévő állat által ezeken a helyeken okozott szennyezés megszüntetéséről nem gondoskodik, az szabálysértést követ el. A települési hulladék közterületen történő engedély nélküli lerakása, elhelyezése, vagy nem a kijelölt lerakóhelyen történő lerakása, elhelyezése is szabálysértésnek minősül.⁹³

Az önkormányzatok tehát csak ezen a szabálysértési tényálláson kívül eső magatartásokat büntethetnének. További, a szabályozási hatáskört korlátozó tényező, hogy a hulladékok kezelésével kapcsolatban kormányrendeleti szabályozás is van hatályban, amely a települési önkormányzat jegyzőjét jogosítja fel a bírság kiszabására meghatározott esetekben. Például a települési hulladék gyűjtésére, átadására vonatkozó kötelezettség megszegése, a szervezett hulladékkezelési közszolgáltatás igénybevételének mellőzésével jogellenes hulladékelhelyezés, a közterületen vagy más ingatlanán történő hulladékelhelyezés vagy az ingatlan tulajdonosának az önkormányzati rendeletben meghatározott közterület tisztántartási kötelezettségének megszegése esetén hulladékgazdálkodási bírságot kell kiszabni.⁹⁴ Ez egyben azt is jelenti, hogy önkormányzati hatáskörben további szankciókat ezekre a magatartásokra nem lehet meghatározni, mivel az önkormányzat nem alkothat magasabb szintű jogszabállyal ellentétes szabályokat, és nem szankcionálhat magasabb szintű jogszabály által szankcióval fenyegetett magatartásokat.

További törvényi korlát, hogy a főváros területén a településtisztasággal összefüggő feladatok a fővárosi közgyűlés hatáskörébe tartoznak,⁹⁵ ezért szabályozza a Fővárosi Közgyűlés rendeletben az ebbe a körbe tartozó kérdéseket a főváros egész területére kiterjedő hatállyal.⁹⁶

A kerületi önkormányzatok rendelkezései tehát nagyrészt törvénybe ütköznek.

Néhány önkormányzat a törvényi korlátok részleges ismerete alapján keresi a lehetőséget, hogy találjon olyan tényállásokat, amelyek nem ütköznek a felsorolt magasabb szintű szabályokkal.

Újpest és a XIII. kerület önkormányzata például – nyilvánvalóan a köztisztasági problémák megelőzése érdekében – bírsággal fenyegeti azokat a szervezőket, akik a közterületen megrendezett rendezvény idején nem gondoskodnak megfelelő számú illemhely üzemeltetéséről. Az ilyen esetlegesen felmerülő kérdések azonban elsősorban a közterület használatáról szóló megállapodásban rendezendők. Amennyiben köztisztasági szabálysértések történnek a rendezvény során, az pedig a szabálysértési törvény hatálya alá tartozik.

Néhány önkormányzat a „közös használatú” magánterületek (pl. társasházi lépcsőházak, liftek, közös udvarok) beszennyezése esetére is kilátásba helyez bírságbüntetést (**IV., XIV. kerület**).

Kifejezetten szegényellenes a **XVII. kerület** rendelkezése, amely a közterületen elhelyezett szelektív hulladékgyűjtő edényből történő hulladékválogatást közösségi együttélés alapvető szabályát sértő magatartásként 200.000 forintig terjedő közigazgatási bírsággal vagy 50.000 forintig terjedő helyszíni bírsággal fenyegeti. A **XXII. kerületben** pedig 50.000 forintig terjedő bírsággal sújthatják azt, aki hulladékot vesz ki a szelektív hulladékgyűjtő edényből.

A köztisztasággal összefüggő tényállások között értékeltük az **állatok etetésének tilalmára** vonatkozó rendelkezéseket is. Tizenhárom kerületben fenyegetik szankcióval az állatok etetését, annak ellenére, hogy a Kúria Önkormányzati Tanácsa megsemmisítette azt az önkormányzati rendelkezést, amely büntetni rendelte a következő magatartást: *„Aki közterületen állatot etet, közterületnek nem minősülő ingatlanon vadon élő vagy kóbor állatot etet, ide nem értve az énekesmadarak madáretetéséből történő etetését...”*⁹⁷ A Kúria indokolása szerint az önkormányzat párhuzamos szankciót határozott meg, mivel a szabálysértési törvény is büntetni rendeli a közterületet szennyező etetést, továbbá azt a főváros rendelete is tiltja. Amennyiben az állatok etetése nem jár szennyezéssel, hiányzik a rendelkezés legitim célja, ugyanis nem állapítható meg, hogy miben áll a mások sérelme, miért sérti a közösségi együttélést. Itt szerepeltettük Újpest azon rendelkezését is, amely általában tiltja közterületre étel, ételmaradék vagy más ehető dolog kihelyezését, mivel az részben állatok etetését is szolgálhatja. Ugyanakkor előfordulhat, hogy különböző civil kezdeményezések keretében nem állatok, hanem rászoruló emberek részére helyeznek el – elsősorban tartós – élelmiszereket közterületen, így ez a rendelkezés egyben szegényellenesnek is minősíthető.

A magántulajdonú ingatlanok tisztántartása, rendben tartása olyan terület, ahol könnyű átlépni a magánszféra határait. Tizenöt kerületi önkormányzat határozott meg olyan „köztisztasági” tényállásokat, amelyek egyértelműen magánterületre vonatkoznak.

Óbudán kötelező az ingatlan gyommentesítése, **Újpesten** az állatok tartására szolgáló ingatlan rendszeres takarítása, fertőtlenítése, rovar- és rágcsálómentesítése, a **VI. kerületben** a beépítetlen telekingatlanokat kell tisztántartani és gyommentesíteni, **Józsefvárosban** és a **XIII. kerületben** szintén. A **IX. kerület** az „allergiát okozó virágos gyomnövények” irtását írja elő. **Kőbányán** a homlokzatot és a kerítést is tisztán kell tartani a telekingatlan tisztán tartása és gyommentesítése mellett.

Zugló önkormányzata rendkívül részletesen meghatározza, hogy milyen szennyező, zavaró tevékenységeket bírságol a saját lakásban, illetve közös használatú helyiségekben egyaránt. Például aki „nem éghető, háztartásinak nem tekinthető hulladékot” tárol (éghető hulladék ez alapján büntetlenül tárolható), vagy a hulladékledobó elzáródását idézi elő, vagy szemetet hullajt el a közös folyosón, esetleg kiráz egy szőnyeget, az mind 200.000 forintig terjedő közigazgatási bírságra számíthat.

Nagyon alaposan fogalmaz a **XX. kerületi** önkormányzat rendelete, amely szerint az, aki *„az ingatlanán belüli terület gondozásáról, tisztántartásáról és gyommentesítéséről oly mértékben nem gondoskodik, hogy az alkalmas arra, hogy mások egészségét, vagyonát veszélyeztesse”,* 150.000 forintig terjedő bírsággal büntethető. Kérdéses, hogy a kerületi

jegyző hogyan és milyen bizonyítékok alapján képes elbírálni egy olyan tényállást, amelyben mások egészségének, vagyonának *veszélyeztetését* kell megállapítani.

2.4. Állattartás

Négy kerület kivételével mindenhol szabályozza a képviselő-testület az állattartást valamilyen módon. Ugyanakkor az állattartás olyan tárgykör, amelyre számos törvény és kormányrendelet is tartalmaz előírásokat, egyes magatartásokat bírsággal is fenyegetve. A másokat veszélyeztető ebtartással kapcsolatban a szabálysértési törvény is tartalmaz tényállást.

A szabálysértési törvény büntetni rendeli a „veszélyeztetés kutyával” tényállását. Szabálysértést követ el, aki település belterületén felügyelet nélkül közterületre bocsátja, kóborolni hagyja, természeti és védett területen vagy vadászterületen póráz nélkül elengedi vagy kóborolni hagyja, szájkosár és póráz nélkül közforgalmú közlekedési eszközön szállítja (kivéve segítő kutya) vagy vendéglátó üzlet kivételével élelmiszer-elárusító üzletbe, közfürdő területére vagy játszótérre (kivéve segítő kutya) beengedi, illetve beviszi a felügyelete alatt álló kutyát. A veszélyes ebeket zárt helyen kell tartani, a lakás bejáratára figyelmeztető táblát kell kihelyezni.⁹⁸ E szabálysértési tényállások tehát az önkormányzat rendeletében nem szabályozhatók, bírság szankcióval nem fenyegethetők. A játszótérre való bevitelt, beengedést az I., IV., VIII., XI., XV., XVI., XVII., XVIII. és a XXI. kerület kívánja párhuzamos szankcióval sújtani, ami egyértelműen törvényellenes.

Az állatvédelmi törvény (Ávtv.) felhatalmazza az önkormányzatokat, hogy szabályozzák az állattartást, ez a felhatalmazás azonban csak a kedvtelésből tartott állatok tartására terjed ki.⁹⁹ A kedvtelésből tartott állatok tartását kormányrendelet szabályozza. Belterület közterületén – kivéve az ebek futtatására kijelölt területet – ebet csak pórázon lehet vezetni. Közterületen ebet csak olyan személy vezethet, aki az eb irányítására, kezelésére és féken tartására képes, továbbá az eb tulajdonosának biztosítania kell, hogy az eb sem más állatot, sem embert harapásával ne veszélyeztethessen.¹⁰⁰ A kormányrendeletben már szabályozott kérdésekben az önkormányzatnak nincs szabályozási jogköre, magasabb szintű jogszabályba ütközik minden olyan rendelkezés, amely ugyanerre a témakörre vonatkozik. Ennek ellenére számos kerületi önkormányzat szükségesnek tartotta, hogy rendeletében a közterületi sétáltatásra, futtatásra vonatkozóan a kormányrendelethez hasonló tiltásokat, előírásokat határozzon meg, és ezek megszegését szankcióval fenyegetse, amire nincs felhatalmazása. Az állattartással kapcsolatos jogszabály vagy hatósági határozat előírását sértő magatartást ugyanis az állatvédelmi hatóság jogosult megállapítani és állatvédelmi bírságot kiszabni. A kormányrendeletben¹⁰¹ jelöli ki a jegyzőt állatvédelmi hatóságként, ez az államigazgatási hatáskör azonban nem a közösségi együttélés szabályozási keretén belüli bírságolásra, hanem állatvédelmi hatósági intézkedések meghozatalára, állatvédelmi bírság kiszabására hatalmazza fel, szintén kormányrendeletben meghatározott szabályok alapján.¹⁰²

2.5. Információ, hirdetés

Ebbe a csoportba kerültek az emléktáblákkal, ismertető táblákkal, az utcanévtáblákkal és házszám táblákkal kapcsolatos, az önkormányzat jelképeinek és nevének használatával

összefüggő, valamint a plakátok, hirdetések elhelyezésére vonatkozó „közösségi együttélési szabályok”.

Kilenc kerületi önkormányzat fontosnak tartotta, hogy külön is védje az információt hordozó táblákat.

Az **I. kerület** az emléktáblák leszerelése, beszennyezése, eltakarása mellett azok engedély nélküli kihelyezését, felállítását is tiltja.

A **VII. kerület** csak a hatóság hirdetményeinek leszakítását, olvashatatlanná tételét fenyegeti bírsággal.

A **IX. kerületben** tilos az emléktáblák, utcanévtáblák, házzámtáblák beszennyezése, eltakarása, vagy más módon olvashatatlanná tétele.

A **X. kerület** az utcanévtáblák és a házzámtáblák, közcélú információhordozók jogosulatlan eltávolítását, kihelyezését, eltakarását, tájékoztató jellegének megszüntetését tiltja, illetve bünteti, ha valaki a házzámtábla kihelyezésére vonatkozó kötelezettségének nem tesz eleget.

A **XIII. kerület** az utcanévtáblák, házzámtáblák, szöveges ismertető táblák, emléktáblák, emlékművek, képzőművészeti alkotások beszennyezését, eltakarását, jogosulatlan kihelyezését vagy leszerelését fenyegeti szankcióval.

A **XVI. kerületben** a házzámtáblával kapcsolatos kötelezettségek megszegését, a **XXI. kerületben** ezen kívül az utcanévtábla és a szöveges ismertető tábla gondatlan megrongálását, eltakarását, jogtalan kihelyezését és leszerelését is szankcióval fenyegeti a rendelet és hasonlóan rendelkezik a **XXII. kerület** szabályozása is.

Sajátosan fogalmaz a **XXIII. kerület**: *„Közterületi névtáblát, házzámtáblát, szöveges ismertető táblát vagy emléktáblát jogosulatlanul és jogtalan eltulajdonítás célzata nélkül leszerelni, jogosulatlanul eltakarni, vagy bűncselekményt vagy szabálysértést meg nem valósító módon beszennyezni nem lehet.”* A magyar nyelv szabályai szerint ez a mondat két érdekes tartalmat is hordoz: egyrészt azt jelentheti, hogy csak akkor szabad leszerelni stb., ha el akarjuk tulajdonítani, másrészt pedig azt, hogy nem lehetséges úgy beszennyezni, hogy az egyben ne legyen bűncselekmény vagy szabálysértés. A normavilágosság is sérül ezzel a megfogalmazással, a „nem lehet” kifejezés alkalmazása félreérthető.

Érthető az önkormányzatok törekvése arra, hogy akkor se lehessen az információt hordozó táblákat megfosztani a funkciójuktól, ha a rongálás szabálysértésének vagy bűncselekményének megállapításához nem elegendő a kár mértéke. Az ilyen tényállásokat azonban úgy kell megfogalmazni, hogy ne legyen átfedés a magasabb szintű jogszabályokkal, illetve a beszennyezés esetén a köztisztasági szabálysértés tényállásával. Ellenkező esetben a rendeleti szabályozás törvénybe ütközik.

A **házzámokkal** összefüggő szabályozásra – különösen a tulajdonos ezzel kapcsolatos kötelezettségeire vonatkozó előírásokra és ezek szankcionálására – valószínű, hogy nem rendelkeznek felhatalmazással a kerületi önkormányzatok. Ugyanis a törvény a fővárosban a

fővárosi (és nem a kerületi) önkormányzatot hatalmazza fel arra, hogy a közterületek elnevezése és a házszám-megállapítás szabályait meghatározza.¹⁰³ A felhatalmazás alapján született fővárosi rendelet szerint az ingatlan tulajdonosa, kezelője, használója köteles az ingatlant házszám táblával ellátni és annak folyamatos karbantartásáról gondoskodni.¹⁰⁴ Így ebben a körben jogalkotói hatáskörén túlterjeszkedik az a kerületi testület, amely szabályoz.

A kerület **jelképeinek és nevének** jogosulatlan használatát négy kerület kivételével mindenhol szankcionálni kívánja a testület. A Kúria Önkormányzati Tanácsának döntése szerint a település nevének, címerének és zászlajának használatára vonatkozó szabályozás törvény által nem szabályozott helyi társadalmi viszonyt szabályoz, így eredeti jogalkotói hatáskör az Alaptörvény 32. cikk (2) bekezdése alapján.¹⁰⁵ A kérdéssel az Alkotmánybíróság is foglalkozott, amikor megállapította, hogy egy településnek fűződhet jogi érdeke nevének használatához, ezért ha az önkormányzat úgy dönt, akkor hozzájáruláshoz kötheti.¹⁰⁶ Ez alapján az önkormányzatok nagy része alkotott a településnév (és egyéb jelképek) használati engedélyezési eljárására vonatkozó rendeletet, az eljárást önkormányzati hatósági ügyként szabályozva. Nincs még kúriai gyakorlat, amelyből kiderülne, hogy minősíthető-e közösségi együttélés szabályaiba ütköző magatartásnak és szankcionálható-e ez alapján az, ha valaki hozzájárulás nélkül használja valamelyik település nevét (például egy helyi egyesület elnevezésében, vagy vállalkozásának nevében), különös tekintettel arra is, hogy egy település neve egyben információt is hordoz. Az is kérdéses lehet adott esetben, hogy egy jogosulatlan névviselés miatt kiszabott bírság megfizetését követően, ha továbbra is fennáll a jogsértő állapot, milyen gyakorisággal és hányszor lehet ugyanazt a bírságot kiszabni. A névviselés szabályai a polgári jog területére tartoznak, ennek hatósági ügyként történő kezelése számos kérdést vet fel, amelyeket remélhetőleg a bírói gyakorlat majd idővel megválaszol.

A **plakátok és hirdetések** elhelyezése ügyében azonban sokkal egyszerűbb a törvényességet megítélni. Tizenöt kerületi önkormányzat szabályozza ezeket az ügyeket közösségi együttélési témaként annak ellenére, hogy a településképi védelméről szóló törvény (Tvtv.) kifejezetten világosan és egyértelműen meghatározza, hogy jogosulatlanul (a tulajdonos, vagyonkezelő hozzájárulása nélkül) kihelyezett plakátok esetén úgynevezett településképi bírságot kell kiszabni. A bírság kiszabására a közterület-felügyelet jogosult, és mértéke is meghatározott.¹⁰⁷ A reklámok közzétételére, reklámhordozó elhelyezésére vonatkozó szabályok betartását viszont az illetékes fővárosi és megyei kormányhivatal ellenőrzi, jogsértés esetén bírságot szab ki, illetve elrendeli a jogsértő állapot megszüntetését.¹⁰⁸ Ezen kívül a helyi településképi követelmények teljesítése érdekében a polgármester jogosult kötelezési eljárást lefolytatni és szükség esetén kötelezést kibocsátani a Tvtv. szabályai szerint.¹⁰⁹ Világos tehát, hogy a plakátok és hirdetések elhelyezésével kapcsolatban nem alkothat az önkormányzat közösségi együttélési magatartásra vonatkozó szabályozást, valamennyi ilyen rendelkezés törvénybe ütközik.

2.6. Zajvédelmi szabályok

A zajvédelemmel összefüggő szabályozáson belül két alcsoportot azonosítottunk: az általános, zajkeltő tevékenységekre (fűnyírás, építkezés stb.) vonatkozó tiltó és korlátozó rendelkezéseket, valamint az üzletek éjszakai nyitvatartásával kapcsolatos szabályozást.

A szabálysértési törvény is tartalmaz hasonló tényállást. A csendháborítás szabálysértést valósítja meg, aki *„lakott területen, az ott lévő épületben, vagy az ahhoz tartozó telken, tömegközlekedési eszközön, továbbá természeti és védett területen indokolatlanul zajt okoz, amely alkalmas arra, hogy mások nyugalma, illetve a természeti vagy a védett természeti értéket zavarja”*.¹¹⁰ Törvénysértő minden olyan, önkormányzati rendeletben szabályozott „közösségi együttélési” rendelkezés, amely önkormányzati szankcióval fenyeget olyan magatartásokat, amelyek kimerítik az idézett szabálysértési tényállást.

A zajvédelmi szabályok megsértése esetén kiszabható környezetvédelmi bírságot kormányrendelet szabályozza, melynek speciális fajtája a zajbírság.¹¹¹ Ugyanakkor a kormányrendelet hatálya nem terjed ki a magánszemélyek háztartási igényeit kielégítő tevékenységekre, és ezt a kiskaput kihasználva számos önkormányzat kifejezetten az ilyen jellegű zajkeltő tevékenységeket kívánja szankcionálni. Ebben a tárgykörben a Kúria Önkormányzati Tanácsa – tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság nem találta alaptörvény-ellenesnek a túl tág törvényi felhatalmazást a rendeletalkotásra – arra az álláspontra helyezkedett, hogy a párhuzamos szabályozás szükségképpen következik a felhatalmazás jellegéből, ezért nem törvénysértő. Csak akkor lenne törvénysértő, ha tételesen ellentétben állna valamely magasabb szintű jogszabállyal, a Kúria ezért nem semmisítette meg Miskolc önkormányzatának a társasházak közös használatú területek használatára vonatkozó rendelkezéseit.¹¹²

Ugyanakkor ebben a kérdésben releváns a környezetvédelmi törvény (Kvtv.) is.¹¹³

A Kvtv. IV. fejezete határozza meg a helyi önkormányzatok környezetvédelmi feladatait. A 48. § (1) bekezdése alapján a települési önkormányzat képviselő-testülete, illetve a fővárosi önkormányzat esetén a fővárosi közgyűlés önkormányzati rendeletben – törvényben vagy kormányrendeletben meghatározott módon és mértékben – illetékességi területére a más jogszabályokban előírtaknál kizárólag nagyobb mértékben korlátozó környezetvédelmi előírásokat határozhat meg. A (2) bekezdés szerint önkormányzati rendeletben más törvény hatálya alá nem tartozó egyes fás szárú növények védelme érdekében tulajdonjogot korlátozó előírásokat is meg lehet határozni. A (4) bekezdés szerint a települési önkormányzat képviselő-testületének hatáskörébe tartozik (egyebek között)

- a) a füstködriadó terv,
- b) a háztartási tevékenységgel okozott légszennyezésre vonatkozó egyes sajátos, az avar és a kerti hulladék égetésére vonatkozó szabályok rendelettel történő megállapítása,
- d) területek zajvédelmi szempontból fokozottan védetté nyilvánítása,
- e) csendes övezet kijelölése, valamint

f) a helyi zajvédelmi szabályok megállapítása.

Az (5) bekezdés alapján a fővárosban a (4) bekezdés a) és b) pontjában meghatározott feladatok a fővárosi közgyűlés, a d)-f) pontokban meghatározottak a kerületi képviselő-testület hatáskörébe tartoznak.

Ez a felhatalmazás nem említi szankciók megállapításának jogkörét ezeken a területeken, ellenkezőleg, a környezetvédelmi bírságok vonatkozásában a Kvtv. 106.§-a akként rendelkezik, hogy a hatálya alá tartozó ügyekben környezetvédelmi bírságot kell kiszabni, ezek fajtáit és mértékét, megállapításának módját pedig a Kvtv. 110. § (7) bekezdésének 6. pontja alapján a kormány jogosult rendeletben szabályozni.

A másokat zavaró zajos tevékenységek megakadályozására ezen kívül a polgárok rendelkezésére áll a birtokvédelem jogintézménye is.

Az **üzletek éjszakai nyitvatartásának** szabályozására a kereskedelmi törvény (Kertv.) ad felhatalmazást az önkormányzatoknak. Külön szabályokat határoz meg a Kertv. a szeszszesített forgalmazó, világörökségi területen működő kereskedelmi és vendéglátó egységek 24 óra és 6 óra közötti nyitva tartására vonatkozóan.¹¹⁴ Kormányrendelet jelöli ki kereskedelmi hatósággént a jegyzőt, aki a következő szankciókat alkalmazhatja: tevékenység megtiltása, ideiglenes bezárás, működési engedély visszavonása, nyilvántartásból törlés.¹¹⁵ A magasabb szintű jogszabály által meghatározott szankciók mellett az önkormányzatnak saját hatáskörben kiszabható szankciók kilátásba helyezésére nincs felhatalmazása.

2.7. Egyéb tényállások – a teljesség igénye nélkül

Számos kerületi önkormányzat rendeletében találhatunk további közösségellenes magatartásokat, melyek kreatív módokon próbálják megkerülni a törvényi korlátokat. Összesen tizenhat olyan rendeletet találtunk, amelyben a fenti színes palettát további szabályszegésekkel tarkították.

Az egyéb kategórián belül gyakori a **társasházak belső ügyeit** szabályozó rendelkezés. A tulajdonosok megállapodása a közös tulajdonba tartozó területek használatának rendjéről alapvetően magánjogi kérdés, ezért önmagában az is megkérdőjelezhető, hogy van-e felhatalmazása az önkormányzatnak beavatkozni a tulajdonosok egymás közötti vitáiba hatósági eljárás formájában. Különös tekintettel arra is, hogy ezeknek az ügyeknek a kezelésére a birtokvédelmi eljárás is rendelkezésre áll.

Józsefváros önkormányzata például büntetni rendeli, ha valaki megszegi a társasház házirendjében írt szabályokat és ezzel közös használatra szolgáló területet „oly módon vagy olyan célra használ, amelyhez a szükséges hozzájárulást előzetesen nem szerzi meg, vagy abban foglaltaktól eltér, vagy használata nem a rendeltetésének megfelelő, vagy másokat zavaró”.

A VIII. kerület rendeletének 14/D. § (2a) bekezdésében szükségesnek tartotta azt a magatartást is közösségellenesnek minősíteni, ha valaki „többlakásos lakóépületben a lakhatás nyugalma védelmére szolgáló, a lakóépület házirendjében írt szabályokat megszegve a lakóépület közös használatú tárgyait, épületszerkezetét, helyiségeit,

berendezéseit vagy a közös használatra szolgáló területet (pl. folyosó, udvar) életvitelszerű lakhatás céljára használ, vagy aki ezt elősegíti”.

Ez a részletesen körülírt tényállás tehát azt rendeli önkormányzati hatáskörben bírsággal sújtani (mértéke természetes személy esetén 200.000, jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetén 2.000.000 forintig terjedhet), ha hajlék nélküli ember a közterület helyett társasházi közös helyiségben talál ideiglenes szállást magának, vagy ha valaki ezt elősegíti például azzal, hogy oda beengedi.

A (6) bekezdés bírsággal fenyegeti azokat, aki a társasház szervezeti és működési szabályzatában előírt bejelentési vagy nyilvántartás vezetési kötelezettségének nem tesz eleget, vagy a szervezeti és működési szabályzat tiltó rendelkezését megszegi. Ez a rendelkezés a jegyzőnek a társasházak működése feletti törvényességi felügyeleti jogkörét egészíti ki felhatalmazás nélkül, összekeverve a jegyző államigazgatási és önkormányzati feladatköreit.

A **IX. kerület** a társasházi szabályok megsértése esetére csak abban az esetben határoz meg szankcionálási lehetőséget az önkormányzat számára, ha a házirend előírásai megfelelnek a vonatkozó törvény rendelkezéseinek.

Köztudomású, hogy több önkormányzat számos vegyes tulajdonú társasházi ingatlanban az önkormányzati lakások tulajdonosaként is szerepet játszik. Álláspontunk szerint a közösségi együttélés szabályozására vonatkozó jogalkotói és ebből fakadó hatósági hatáskör felhasználása arra, hogy az önkormányzat tulajdonosi érdekeit szolgálja a lakóház többi tulajdonosával szemben, a joggal való visszaélés kategóriájába esik. Az önkormányzat tulajdonosként nem élvezhet több jogot és nem támogathatja saját tulajdonosi joggyakorlását olyan hatósági jogkörök felhasználásával, ami a többi tulajdonosnak nem áll rendelkezésére. Az önkormányzatnak, amennyiben birtokvédelmi, közös tulajdon használatára vonatkozó érdeksérelme van, ugyanúgy a bárki számára nyitva álló jogérvényesítési lehetőségeket kellene igénybe vennie. Ráadásul egy önkormányzati bérlakás esetén a közös szabályok be nem tartása alapvetően nem a tulajdonos önkormányzat „közösségi együttélését” zavarhatja, hanem elsősorban a ténylegesen ott élő bérlőket.

Az egyéb tényállások körében a **Kőbányai Önkormányzat** is számos közösségellenes magatartást határozott meg. Például a rendelete 12. § (1) bekezdése értelmében *„tilos a nem emberi fogyasztásra készült, kóros bódulat előidézésére alkalmas bódítószernek közterületen a szervezetbe történő bevitele vagy fogyasztása”*. Ez a rendelkezés túlterjeszkedik az önkormányzati felhatalmazáson, a meghatározás homályos, nehezen értelmezhető, megítélése a közterület-felügyelő vagy a jegyző által nehezen megvalósítható, szakértelmet kívánna. A X. kerület is szabályozza a többlakásos lakóépületek belső életét, például tiltja a dohányzást, alkoholfogyasztást a közös használatú területeken (igaz, megengedi, hogy a lakóközösség ettől eltérő szabályt alkosson). Bírsággal sújtható az is, aki a közös használatú területeken *„egyedül vagy mással indokolatlanul és másokat zavaró módon, huzamosabb ideig tartózkodik”*. Ez utóbbi rendelkezés felvet normavilágossági aggályokat is, hiszen ki és milyen szempontok szerint ítéli meg, hogy mi indokolatlan, mi a másokat zavaró mód, és mit jelent pontosan a huzamosabb idő?

Kőbánya a dohányzással kapcsolatos szabályokat is ebben a rendeletben helyezte el, azokhoz viszont – helyesen – önkormányzati hatáskörben kiszabható szankciót nem határozott meg (mivel az a nemdohányzók védelméről szóló törvény alapján egészségvédelmi bírsággal sújtható).

A **XI. kerület** tiltja a „sporttéren” dohányzást. A tiltott területek meghatározása önkormányzati hatáskör, a szankciót azonban nem határozhatja meg. Nem világos, mit jelent a „sporttér”. Ebben a kerületben közösségellenes magatartás meghatározott fajtájú fák ültetése, nemcsak közterületre, hanem magánterületre is.

Más tényállások mellett a **XII. kerület** közösségi együttélés alapvető szabályait sértő magatartásként határozza meg azt is, ha valaki *„kényszeres gyűjtögetésével lakást vagy a közös használatú helyiséget nem a rendeltetésének megfelelően, a békés együttéléssel nem összeegyeztethető módon, mások zavarásával használ – különösen, ha az mások egészségét veszélyeztetheti”*.

Szintén bírságolja a **XIII. kerület** a saját lakásban, illetve társasházban a mások zavarását, a *„higiéniai követelmények figyelmen kívül hagyásával, szennyezéssel zavaró szaghatást vagy rovarok, rágcsálók megjelenését előidézve olyan életkörülmény”* kialakítását, amely *„káros hatással lehet a környezetében élőkre”*. Továbbá bírsággal fenyegeti azokat is, akik az önkormányzat tulajdonában álló bérlakást rendeltetésellenesen használják. Ez utóbbi a Lakástörvényben, illetve az önkormányzat lakásrendeletében szabályozott jogsértés, következményei a lakásbérleti jogviszony keretein belül kezelhetők, az önkormányzat bérbeadóként (a magánjogi szerződéses jogviszony egyik alanyaként) nem használhatná hatósági jogkörét a vitás esetek kezelésére.

A **XVI. kerület** is önkormányzati bírsággal fenyegeti a dohányzási tilalom megszegését. A tűzgyújtással összefüggésben előírja, hogy a közvetlen szomszédok kétharmadának írásbeli hozzájárulása szükséges (az ételkészítés kivételével) a tűzrakáshoz, füstöléshez, a fával való fűtéshez (kivéve: lakóhelyiségek és kereskedelmi helyiségek). Szankciót rendel továbbá a háztartási szemét, gumi, műanyag és „különösen” a kábel égetéséhez.

A **XVII. kerület** is a dohányzási tilalmak megszegőire vonatkozó bírságtételeket határoz meg, valamint bírsággal fenyegeti az engedély nélküli kutyaiskola működtetést és a szennyvíz, valamint csapadékvíz közterületre, vagy közterületi szennyvízcsatornába történő ki- illetve bevezetését.

A **XXIII. kerület** rendelete szerint „közterületen, közintézményben vagy egyéb nyilvános helyen csekély mennyiséget el nem érő kábítószer fogyasztani, vagy kábítószer saját használatra tartani nem lehet”. Ilyen típusú szabályozásra az önkormányzatnak nincs felhatalmazása (különösen nem a szankciók alkalmazására), mivel ezek a tényállások a Btk., illetve a Szabstv. által szabályozott magatartások. Más rendelkezésekhez hasonlóan itt is félreérthető a „nem lehet” kifejezés alkalmazása.

3. A szankciók mértéke

3.1. Közigazgatási bírság

Az önkormányzatok által kiszabható **közigazgatási bírság** mértékét külön törvény határozza meg. A törvény előírásai szerint „*a helyi önkormányzat képviselő-testületének rendelete alapján megállapítható közigazgatási bírság felső határa – a jogsértő személyétől függően – természetes személyek esetén kétszázezer forint, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetén kétfélmillió forint lehet. A közigazgatási bírság felső határát az önkormányzati rendeletben a jogsértés jellegével arányban kell megállapítani.*”¹¹⁶

A törvényi rendelkezés alapján tehát nem megfelelő az olyan önkormányzati szabályozás, amely

a) a felső határt a törvényi maximum feletti összegben határozza meg,

b) minden tényállás esetében ugyanazt a felső határt állapítja meg (nem differenciál kellő mértékben az egyes jogsértések jellege szerint), illetve

c) az egyes felső határok aránytalanok a jogsértés jellegéhez viszonyítva.

Ad a) Viszonylag egyszerű feladat megítélni az a) pontban foglalt követelmény teljesülését, bár az egyes rendeletekben a szankciók kodifikációs megoldásai eltérők. Van, ahol az általános szabályok között, van, ahol az egyes tényállásoknál (egyező vagy eltérő összegben) és van, ahol ezek kombinációjával határozzák meg a kiszabható felső mértéket. Különbség van aközött is, hogy van-e alsó határ is meghatározva. Ennek ellenére – bár elkerülhetetlenül végig kell hozzá olvasni a teljes rendeletet – annak megállapítása, hogy a törvényi maximum be van-e tartva egy adott önkormányzat rendeletében, nem kíván különösebb jogi szakértelmet.

A természetes személyekre vonatkozóan egyetlen kerületi önkormányzat sem lépte túl a törvényben meghatározott 200.000 forintos felső határt. A többség a törvényi felső határt alkalmazza, néhány kerületben azonban alacsonyabb a kiszabható közigazgatási bírság maximális mértéke. Az I., VI., VII., XX., XXII. kerület 150.000, a XII. kerület 100.000, a II. és a XVIII. kerület 50.000 forintos maximális bírságot helyez kilátásba a természetes személyek jogsértése esetére. A törvényi felső határt alkalmazó kerületekben azonban előfordul, hogy tényállások szerint differenciált mértéket határoznak meg.

A jogi személyekre, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekre nézve a kerületi önkormányzatok többsége szintén a törvényi maximumot alkalmazza. **Csepel Önkormányzata a törvényi korlátozást figyelmen kívül hagyva 2.500.000 forintig terjedő bírság kiszabását teszi lehetővé** egyes tényállások esetében. A maximálisan kiszabható közigazgatási bírság mértéke az XVIII. kerületben 50.000, az I., XX., XXII. kerületekben 150.000, a II. kerületben 200.000, a XV. kerületben 200.000, a VII., XIX. kerületekben 1.000.000 forint.

Ad b) A tényállások szerinti differenciálás teljes hiánya jellemzi az I., II., VI., XIV., XV., XVII., XVIII., XX. és XXIII. kerület szabályozását. Ez kevésbé aggályos azokban a kerületekben, ahol a generális maximum nem túl magas, viszont súlyosan jogellenes ott, ahol egyidejűleg a

törvényben meghatározott felső határok differenciálatlan alkalmazására kerül sor. Így mindenképpen **törvényellenesnek minősíthető a szankciók mértékének meghatározása a XIV., XVII. és a XXIII. kerületben**. Aggályos a **III. kerületi** szabályozás is, ahol egyetlen tényállás (a jelképek jogosulatlan használata) esetében van eltérés a törvényi maximumoktól), vagy a **IV. kerületé**, ahol a differenciálás abban merül ki, hogy a jogi személyek, szervezetek esetében egyes tényállásoknál a törvényi 2 millió forint helyett „csak” 1 millió forint bírság szabható ki. Nem mutat túl nagy változatosságot a maximumok meghatározása a többi kerület esetében sem, annak eldöntése, hogy ez mennyire felel meg a törvényi előírásnak, a bírói gyakorlatra vár.

Ad c) A bírságmaximumok összegének aránytalansága a jogsértés jellegéhez viszonyítva szintén elsősorban mérlegelési kérdés. Viszonylag jól meghatározható azonban, hogy melyek azok a kirívó esetek, amikor az elkövetett jogsértés bagatell jellegéhez képest eltúlzottnak tekinthető a maximálisan kiszabható bírság mértéke. A túlzott mérték megállapításához támpontot adhat, hogy más – törvényi vagy kormányrendeletben rögzített – bírságmértékek általában milyen nagyságrendűek nyilvánvalóan súlyosabb vagy a társadalomra nagyobb veszélyt jelentő magatartások, mulasztások esetén. Ezt a kérdést esetről esetre lehet csak eldönteni, ezért az aránytalanságok érzékeltetésére itt csak néhány magasabb szintű jogszabályban meghatározott bírság összegét és néhány kerületi példát mutatunk be.

A szabálysértési törvény szerint – a törvény eltérő rendelkezése hiányában, azaz általában – a szabálysértés miatt kiszabható pénzbírság legalacsonyabb összege ötezer forint, a **legmagasabb összege százötvenezer forint**, szabálysértési elzárással is büntethető szabálysértések esetén **háromszázezer forint**.¹¹⁷ A kiemelt közlekedési szabálysértések, valamint a közlekedéssel kapcsolatos szabálysértések esetében a kormány a pénzbírság legalacsonyabb és legmagasabb mértékére vonatkozó rendelkezés keretei között rendelettel megállapíthatja a kötelező mértéket.¹¹⁸ E bírságmértékek fényében különösen aránytalanok azok a kerületi rendelkezések, amelyek szerint – az egyébként is törvényellenesen szankcionált – behajtási, várakozási szabályok megsértése esetére az önkormányzat rendeletében akár 2 millió forintig terjedő közigazgatási bírságot helyez kilátásba, természetes személyek esetén pedig 200.000 forint a maximum, miközben ezeknek a magatartásoknak a szabálysértési alakzata legfeljebb 150.000 forintos bírsággal sújtható.

Ugyanígy aránytalannak tekinthető a kisebb, köztisztasági témakörbe tartozó szabályszegések 200.000 forintos bírsággal fenyegetése (például a társasházak közös használatú területein), vagy például az az újpesti rendelkezés, amely szerint az, aki a felügyelete alatt álló állatot úgy visz vagy bocsát közterületre, nyilvános helyre, vagy más közös használatú helyre, hogy *nem tart magánál az állat ürülékének feltakarítására szolgáló megfelelő eszközt*, illetve az állat ürülékét vagy az állat által okozott más szennyeződést nem takarítja fel, 200.000 forintos bírsággal sújtható.

Nyilvánvalóan aránytalannak tekinthető bírságösszegek például (közel sem kimerítő felsorolás):

- közterületre étel, ételmaradék, más ehető dolog kihelyezése (Újpest, 200.000 Ft)

- közterületen galambok etetése (Józsefváros, 200.000 Ft, jogi személy, szervezet (?) 2.000.000 Ft)
- udvaron gazdátlan állat etetése (Kőbánya, 200.000 Ft, jogi személy, szervezet (?) 500.000 Ft)
- állat felügyelet nélküli kiengedése többlakásos lakóépület közös használatú területére (XI. kerület, 150.000 Ft) – külön érdekesség, hogy helyszíni bírság is kiszabható, holott a közterület-felügyeletnek nincs intézkedési jogosultsága magánterületen
- „Közterületen kedvtelésből tartott állatot etetni nem lehet.” (XXIII. kerület, 200.000 Ft, jogi személy, szervezet (?) 2.000.000 Ft)
- többlakásos lakóépületben este 8 óra után zajos felújítási munkát végez (Zugló, 200.000 Ft, illetve 2.000.000 Ft)
- nem gondoskodik az ingatlanára került illegális falragaszok, közízlést sértő vagy városképet rontó festések eltávolításáról (Józsefváros, 200.000, illetve 2.000.000 Ft)
- gördeszkázás az Egyetem téren (V. kerület, 200.000 Ft, jogi személy, szervezet (?) 2.000.000 Ft)
- zöldterületen labdajáték folytatása nem az arra kijelölt helyen (V. kerület, 150.000 Ft)
- a hatóság (?) hirdetményének olvashatatlanná tétele, leszakítása (I. kerület, 150.000 Ft)

3.2. Helyszíni bírság

A vonatkozó törvény szerint helyszíni bírság kiszabására akkor van lehetőség, ha törvény vagy önkormányzati rendelet azt kifejezetten lehetővé teszi.¹¹⁹ Ezért a közösségi együttélés alapvető szabályait megállapító rendeletben az önkormányzatoknak rendelkezni kell arról, hogy az adott szabályszegő magatartás esetén van-e helye helyszíni bírság alkalmazásának. Az egyéb feltételeket (például azt, hogy az ügyfél a helyszínen teljes mértékben elismeri a jogsértést) a törvényi rendelkezések tartalmazzák, ezért ennek külön szabályozása felesleges.

A helyszíni bírság maximális mértékét **jelenleg hatályos törvény nem határozza meg**. A 2020. január 1-jén hatályba lépő új szabályozás úgy rendelkezik, hogy (törvény vagy kormányrendelet eltérő rendelkezése hiányában) a kiszabott helyszíni bírság összege **nem lehet magasabb, mint az ugyanezen tényállás mellett megállapítható közigazgatási bírság legmagasabb összegének negyede**. Az önkormányzati rendelet alapján kiszabható helyszíni bírság felső határa természetes személyek esetén ötvenezer forint, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetén ötszázezer forint lesz.¹²⁰ A két rendelkezés együttes értelmezése alapján a rendeletekben az egyes tényállásokra megállapított maximális közigazgatási bírság legfeljebb egynegyedében lehet a helyszíni bírság összegét meghatározni, azaz ha egy tényállás esetében a bírság mértéke csak 100.000 Ft, akkor a helyszíni bírság összege legfeljebb 25.000 Ft lehet és nem a generális maximumként meghatározott 50.000 Ft. Értelemszerűen ugyanez vonatkozik a jogi személyek, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek szankcióira is (ha 1 millió Ft a maximális közigazgatási bírság, akkor a helyszíni bírság maximuma is csak 250 ezer Ft lehet a generális maximumként meghatározott 500 ezer Ft

helyett). A hatályba lépő új rendelkezések miatt a legtöbb kerületben szükség lesz a helyszíni bírságra vonatkozó szabályok módosítására.

A jelenleg hatályos kerületi rendeletek túlnyomó többsége a természetes személyek és a jogi személyek, valamint a jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek számára azonos összegben határozza meg a kiszabható helyszíni bírság maximális összegét. A legtöbb esetben ez 50.000 Ft. Ettől eltérő szabályozást a **VII. kerületben** találtunk, ahol egyáltalán nem alkalmazzák a helyszíni bírság szankciót, valamint a **XVIII. kerületben**, ahol 20.000 és a **XIX. kerületben**, ahol 30.000 Ft a maximális összeg. A helyszíni bírság legmagasabb összege egyes tényállások esetén jogi személyek, szervezetek esetében a **III. kerületben** 500.000 Ft, a **XXI. kerületben** 625.000 Ft lehet. A **XXIII. kerület** nem határozta meg a legmagasabb kiszabható összeget.

Álláspontunk szerint nehezen indokolható, hogy ugyanazon szabályszegés esetén valamely budapesti kerületben akár tízszeres összegű bírsággal lehessen sújtani az elkövetőt, mint egy másik, akár szomszédos kerületben.

4. Eljárási szabályok - a kiskorúak jogképességének kérdései

A kerületi önkormányzatok nagyjából fele nem foglalkozik azzal a kérdéssel, hogy a természetes személyek különböző cselekvőképességgel rendelkező csoportjaira mennyiben terjed ki a szankciók alkalmazásának lehetősége. Az életkor miatti eltérő cselekvőképesség miatt az I., V., VI., VIII., X., XIII., XV., XVI., XVIII., XIX., XX. és XXIII. kerületek alkottak speciális szabályt.

Az I., V., XVI., XX. és XXIII. kerületekben a „fiatalkorú” személyekre határoznak meg jellemzően enyhébb szabályokat, anélkül, hogy meghatároznák, ki minősül fiatalkorúnak vagy legalább utalnának a fogalom törvényi szabályozására.

A Büntető Törvénykönyv (a továbbiakban: Btk.) szerint fiatalkorú az, aki a bűncselekmény elkövetésekor tizenkettedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat nem.¹²¹ A Btk. pénzbüntetés kiszabását fiatalkorúval szemben akkor teszi lehetővé, ha önálló keresete, jövedelme vagy megfelelő vagyona van.¹²²

A fiatalkorúakra vonatkozóan a szabálysértési törvény is tartalmaz rendelkezéseket. A törvény alkalmazásában fiatalkorúnak azok minősülnek, akik a szabálysértés elkövetésekor a tizennegyedik életévüket betöltötték, de a tizennyolcadikat még nem. A pénzbírság mértékét fiatalkorúak esetében a törvény 50.000, illetve elzárással is büntethető szabálysértések esetén 100.000 forintban maximálja, a helyszíni bírság felső határa 25.000 Ft. Bírság csak akkor szabható ki, ha a fiatalkorú annak megfizetését vállalja, helyszíni bírság pedig csak a törvényes képviselő jelenlétében szabható ki.¹²³

A közösségi együttélés alapvető szabályaival összefüggő eljárás önkormányzati hatósági ügy, amely az általános közigazgatási rendtartás (Ákr.)¹²⁴ hatálya alá tartozik. Az Ákr. nem ismeri a büntető eljárásban használatos „fiatalkorú” személy fogalmát, hanem a Polgári Törvénykönyv (Ptk.)¹²⁵ szerinti kiskorú, illetve cselekvőképes, cselekvőképtelen és korlátozottan cselekvőképes fogalmakat alkalmazza. Feltehetően a korábbi szabálysértési

jogalkotási hatáskörök „maradványa”, hogy a fenti kerületi önkormányzatok a Btk. és a Szabstv. fogalmaival operálnak, részben azonban azokkal is ellentétes szabályokat alkottak. Álláspontunk szerint ezen szabályok mindegyike törvénybe ütközik.

18 év alattiak, illetve más megfogalmazásban kiskorúak esetében a helyszíni bírság kiszabását nem teszi lehetővé a VI., VIII., X., XIII., XV., XVIII. kerületi rendelet. Ugyanakkor a VIII., XIII. és XVIII. kerületben közigazgatási bírság kiszabható, meghatározott feltételek teljesülése esetén. A XIX. kerületben a helyszíni bírság és a közigazgatási bírság helyett kiskorúak esetében akkor alkalmazható figyelmeztetés, ha egy éven belül nem sértette meg a közösségi együttélés szabályait. Ezekben a szabályozási megoldásokban is keverednek a büntetőjogi és szabálysértési szabályokból átvett feltételek, fogalmak.

Az Ákr. rendelkezései azonban nem igazítanak el abban a kérdésben, hogy mennyiben lehet közigazgatási bírság alanya kiskorú személy. A kiskorút a közigazgatási hatósági eljárásban fokozott védelem illeti meg. Aki nem cselekvőképes, az nyilatkozattételre csak akkor hívható fel, ha nyilatkozatot kíván tenni és a törvényes képviselője ehhez hozzájárul. Szóbeli nyilatkozat megtételére csak a törvényes képviselő vagy az eseti gondnok jelenlétében kerülhet sor, írásbeli nyilatkozathoz a törvényes képviselő vagy az eseti gondnok aláírása szükséges.¹²⁶ Ezekből a garanciális jellegű, eltérést nem engedő szabályokból az következik, hogy a helyszíni bírsághoz alkalmazási feltételeként előírt helyszíni szóbeli elismerés, illetve ezzel összefüggésben felvett jegyzőkönyv aláírása a kiskorúak esetében a törvényes képviselő (eseti gondnok) távollétében, illetve aláírása nélkül nem megfelelő, a jognyilatkozat érvénytelen lesz. Azok az önkormányzati rendeletek, amelyek kizárják a helyszíni bírság alkalmazását kiskorúak esetén, a közigazgatási eljárásba pedig a törvényes képviselő bevonását írják elő, megfelelnek a törvényes kereteknek. Azt, hogy lehet-e és milyen feltételekkel közigazgatási bírság fizetésére kötelezni kiskorú személyeket, a hatályos szabályozásból nem lehet egyértelműen megítélni.

Mindezek az eljárási eltérések és rendezetlen kérdések is arra mutatnak rá, hogy átgondolatlan és jogbizonytalanságot okoz, hogy a szabálysértési ügyekhez jellegében hasonló, de az Ákr. hatálya alá tartozó, az önkormányzatokat magatartási szabályok megsértése esetén bírságolási hatáskörrel felruházó törvényi felhatalmazó rendelkezéshez nem állnak rendelkezésre olyan keretszabályok, amelyek biztosítanak a büntetőjogi alkotmányos alapelvek érvényesülését, a speciális elkövetői körökre vonatkozó országosan egységes szabályozást.

A közösségi együttélés alapvető szabályainak meghatározása során álláspontunk szerint azok az önkormányzatok járnak el helyesen, az emberi jogokat, a jogbiztonságot és a jogállamiság elvét tiszteletben tartva, amelyek nem élnek a törvényi felhatalmazással a szankciók megállapítására. A legtöbb, az állampolgárok békés együttélését zavaró viselkedésre vannak magasabb szintű jogszabályok, melyek nagy részének végrehajtásában a jegyzőnek, illetve a közterület-felügyeletnek is kiemelt szerepe van (szabálysértések, birtokvédelem, környezetvédelmi és állatvédelmi hatósági feladatok, településkép védelme stb.). A területén élő vagy ott egyébként megforduló állampolgárok tiszteletben tartásának, megbecsülésének, a közösségi együttélés megkönnyítésének egyik nyilvánvaló módja az lenne, ha a magasabb szintű

jogszabályok betartatása mellett, önkormányzati jogkörben már nem büntető hatósággént, hanem együttműködő partnerként viselkednének az önkormányzat képviselői és alkalmazottai.

Függelék

I. Az elemzett rendeletek listája

Rendelet pontos címe és száma (vizsgált időállapot hatálya)	Link (utolsó letöltés időpontja: 2019.09.13.)
Lakásrendeletek	
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2017. (II.23.) önkormányzati rendelete az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről (2018.01.01-) Az önkormányzat honlapjáról letölthető változat több, azóta hatályba lépett módosítást tartalmaz.	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h0eg3ed0dr3eo0dt7ee4em7cj2by5cd6by1cf4bx7cb6h http://www.budavar.hu/irattar/targy/2%23%23%232017/rovat/hatalyos/from/to//
Budapest Főváros II. Kerületi Képviselő-testületének 34/2004. (X.13.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat vagyonáról és a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jog gyakorlásáról, továbbá az önkormányzat tulajdonában lévő lakások és helyiségek elidegenítésének szabályairól, bérbeadásának feltételeiről (2019.07.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h2eg7ed2dr3eo8dt5ee4em5cj4bz3cc6cc5bx2bw1bz8p
Budapest Főváros III. Kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselőtestületének 9/2015. (II.16.) önkormányzati rendelete az önkormányzat tulajdonában álló egyes vagyontárgyak bérbeadásáról (2019.04.07-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h4eg7ed6dr1eo2dt3ee0em5cj0bz7cb0by7cb6ce5cf6n

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérbeadásának szabályairól és a bérleti jogviszony feltételeiről (2019.05.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h9eg0ed5dr8eo7dt0ee7em6cj9bz6cb9ca8ce 7cd4ce9b
Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 40/2011 (XII.19.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások lakbérének mértékéről (módosításokkal egységes szerkezetben) (2019.05.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg1ed8dr5eo8dt9ee0em7cj6bz5cb6ca3ce 6ce3by0l
Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2018. (VII.23.) önkormányzati rendelete az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről szóló 38/2007. (X.19.) önkormányzati rendelet módosításáról (2018.07.24-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h1eg8ed3dr8eo9dt6ee9em8cj1bz4bw1cf6bx 9by6ce3e
38/2007. (X.19.) Belváros-Lipótváros Önkormányzati rendelet az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről (2007.10.19-)	https://www.belvaros-lipotvaros.hu/user/rendeletek/363_2007_38_az_onkormanyzat_tulajdonaban_allo.pdf
Budapest Főváros Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2006. (III.21.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről (módosításokkal egységes szerkezetben) (2015.03.15-)	https://www.terezvaros.hu/uploads/images/VVG.06.pdf http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h9eg2ed5dr4eo7dt2ee1em2cj5cf8bz9ce4cd7 cd8h
Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 12/2012. (III.26.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló	http://www.njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh5eg6ed9dr2eo5dt0ee9em2cj1bz4cb7b x8bw5ce0by1p

lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról (2019.04.01-)	
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 16/2010. (III.08.) számú önkormányzati rendelete a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről, valamint a lakbér mértékéről (2019.05.01 – 2019.07.14.)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e6eg3ed6dr1eo6dt9ee4em9cj8bz1cb0cb3bw2ca3cd8f
Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2006. (III.10.) önkormányzati rendelete a lakások és helyiségek bérletére, elidegenítésére és megszerzésére vonatkozó szabályokról (2019.07.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e5eg4ed5dr4eo3dt6ee1em6cj7bz2cc1cb4ca1by6bz1e
Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének 32/2012. (IX. 24.) önkormányzati rendelete a lakásokról és a nem lakás céljára szolgáló helyiségekről (2015.10.23-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e3eg0ed1dr0eo5dt4ee3em8cj7bx0by7cf6cd9by4bx9d
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 34/2017. (IX. 26.) önkormányzati rendelete az önkormányzati tulajdonban lévő lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról (2019.06.19-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e9eg4ed7dr0eo1dt2ee9em4cj1bz8cc9cc4bx1bw6cc3d
Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének 34/2017 (IX.27.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérletéről, a	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e0eg7ed2dr3eo6dt7ee8em5cj0by9cb0bx9ce8ce1bw4f

lakások lakbérének mértékéről, valamint a lakbértámogatásról (2017.10.01-)	
Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 19/2011. (IV. 22.) önkormányzati rendelete a XIII. kerületi Önkormányzat tulajdonában álló lakások és helyiségek bérletének, valamint elidegenítésének feltételeiről (2018.12.12-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h8eg3ed0dr3eo4dt9ee4em7cj0bz9bz4bw5bw8by3ce0m
Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzata Képviselő-testületének 37/2016. (VII.06.) önkormányzati rendelete a Budapest Főváros XIV. Kerület Zuglói Önkormányzat tulajdonában álló lakások bérletének szabályozásáról /egységes szerkezetben a 16/2017. (V.29.) és a 32/2017. (IX.25.) rendelettel/	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h3eg4ed1dr8eo9dt2ee3em0cj7by8cb7bx6cb3cf4bz9g
Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének 26/2003. (VI.30.) önkormányzati rendelete a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről (2018.05.15-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h2eg1ed8dr9eo2dt1ee8em9cj4by3cf8ca7by0cb5bw4d
Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének 42/2003. (VI.30.) önkormányzati rendelete az önkormányzat tulajdonában álló bérlakások lakbér megállapításának elveiről és mértékéről (2013.12.20-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e_h8eg9ed6dr1eo2dt5ee4em7cj8by3bx2cf5bx0ca9e

Budapest XVI. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 32/2012. (XI.26.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről, valamint a lakbér mértékéről (2019.06.20-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h0eg7ed0dr5eo6dt1ee6em5cj2bz3cc8ca3ce4
ce1bz4n">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg7ed0dr5eo6dt1ee6em5cj2bz3cc8ca3ce4 ce1bz4n
Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzatának 21/2015. (V.28.) rendelete a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadására és elidegenítésére vonatkozó helyi szabályokról (2019.03.29-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h4eg1ed2dr1eo8dt7ee6em7cj6bz5ca6cf5ce6
cc1ce0e">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h4eg1ed2dr1eo8dt7ee6em7cj6bz5ca6cf5ce6 cc1ce0e   <a href="http://www.rakosmente.hu/UserFiles
/Rendeletek/2015/21/21_2015_rendelet.pdf">http://www.rakosmente.hu/UserFiles /Rendeletek/2015/21/21_2015_rendelet.pdf
Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc- Pestszentimre Önkormányzat Képviselő- testületének 19/2011. (V. 31.) önkormányzati rendelete a lakások bérletéről és elidegenítéséről szóló rendelet EGYSÉGES SZERKEZETBEN (sic!) (2018.09.26-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h3eg4ed9dr0eo5dt2ee9em6cj7bz4bx5cb8by
7cd2cb3e">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h3eg4ed9dr0eo5dt2ee9em6cj7bz4bx5cb8by 7cd2cb3e   <a href="https://www.bp18.hu/images/dokum
entumok/onkormanyzat/jogtar-
rendeletek/egyseges-szerkezetbe-foglalt/ER-
24-18lakasrend.pdf">https://www.bp18.hu/images/dokum entumok/onkormanyzat/jogtar- rendeletek/egyseges-szerkezetbe-foglalt/ER- 24-18lakasrend.pdf
Budapest Főváros XIX. Kerület Kispest Önkormányzata Képviselő-testületének az önkormányzati tulajdonú lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásáról és elidegenítéséről, és a lakások béréről szóló 18/2019. (VI.27.), 34/2018. (XII.5.), 24/2018. (VII.9.), 21/2018. (V.30.), 7/2018. (II.26.), 30/2017. (IX.29.), 15/2017. (IV.28.) önkormányzati rendeletével módosított 2/2017. (I.27.) önkormányzati rendeletének egységes szerkezetbe foglalt szövege (2019.07.01-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h4eg1ed0dr7eo6dt5ee4em9cj0bz1by6cf1bx8
cf5ca6j">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h4eg1ed0dr7eo6dt5ee4em9cj0bz1by6cf1bx8 cf5ca6j   <a href="https://uj.kispest.hu/images/fajlok/r
endeletek/20190627/%C3%9Aj/2017_02_la
kasrendelet_egysegesszerkezet20190627201
90701.pdf">https://uj.kispest.hu/images/fajlok/r endeletek/20190627/%C3%9Aj/2017_02_la kasrendelet_egysegesszerkezet20190627201 90701.pdf

Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzat Képviselő-testületének 27/2015. (XI.16.) önkormányzati rendelete Az önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről (NJT: 2015.11.16-, honlap: 2019.02.22-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e7eg0ed1dr2eo3dt0ee5em2cj9bx0bz7bx6cc5by4ca3n https://pesterzsebet.hu/onkormanyzat/dokumentumtar/egyseges-szerkezetu-onkormanyzati-rendeletek/
Budapest XXI. Kerület Csepel Önkormányzata 5/2011. (II.25.) önkormányzati rendelete - módosításokkal egységes szerkezetben - az önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről (2018.12.10-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e7eg0ed3dr0eo1dt0ee1em2cj5bz8by9cf2bx3bx4cb3c https://www.csepel.hu/anyagok/dokumentumtar/Rendeletek/2018/lakasrendelet_egyseges.pdf
Budafok - Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata képviselő-testületének 24/2013. (XI.5.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások és nem lakás célú helyiségek bérbeadásának feltételeiről (2017.10.17-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e5eg8ed7dr8eo5dt0ee9em0cj7by8cb3cb0ce9cd6cc9o
Budafok - Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata képviselő-testületének 21/2015. (XI.16.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások bérének megállapításáról (2019.01.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e3eg2ed3dr4eo1dt2ee3em4cj3bz6bx7cf8bw7ca2by3p

Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2019.(III.22.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről (2019.03.23-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e9eg4ed3dr0eo9dt6ee5em6cj9bz4ca5ce0by7cf8bz7k http://soroksar.hu/onkormanyzat/kepviselo-testulet/rendeletek/2019./budapest-fovaros-xxiii.kerulet-soroksar-onkormanyzat-kepviselo-testületének-8-2019.-iii.22.-onkormanyzati-rendelete-az-onkormanyzat-tulajdonaban-allo-lakasok-berbeadasanak-felteteleiről
Szociális segélyezési rendeletek (települési támogatások)	
Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2015. (II. 27.) önkormányzati rendelete a szociális és gyermekjóléti pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó ellátásokról (2018.01.01-2018.09.28.), illetve (2019.06.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e2eg9ed2dr5eo4dt7ee0em9cj2by7cd0by1cf8bx5cf2l http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e3eg8ed3dr0eo7dt6ee7em4cj5bz6cc9cd8cf9by4bx7j
Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2015. (II.27.) önkormányzati rendelete a szociális igazgatásról és egyes szociális és gyermekjóléti ellátásokról (2019.07.01-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e5eg4ed3dr0eo5dt8ee1em8cj1bz4cc9bz2cf3ce8cb5p
Budapest Főváros III. Kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselőtestületének 10/2015(II.16.) önkormányzati rendelete (NJT: 2019.02.09-, honlap: 2015.03.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e2eg1ed8dr5eo8dt5ee4em5cj4bz5cb0by1cc4bw3cf6g

Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2015 (II.27.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetben nyújtott szociális ellátásokról (2019.07.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h2eg9ed2dr9eo8dt3ee0em9cj0bz7cc4ca7ce2 ca1ca2k
Belváros Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő- testületének 3/2052.(X.18.) önkormányzati rendelete szociális juttatások rendszeréről (NJT: 2019.06.27-, honlap: 2015.02.03-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h1eg2ed7dr6eo9dt2ee9em2cj7bz4cc9cb0cd 5cb8cd3o https://www.belvaros-lipotvaros.hu/user/rendeletek/R2015003%20szociális%20juttatások%20rend.pdf
Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2015. (II.27.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő egyes pénzbeli és természetbeni ellátásokról (2019.06.15-)	http://www.njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh6eg7ed6dr7eo2dt3ee4em7cj4bz9cc2c a7cb0by1cb2g https://terezvaros.hu/uploads/images/2015_3l.pdf
Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2016. (II.18.) önkormányzati rendelete a szociális támogatások és szociális szolgáltatások, valamint a pénzbeli, természetbeni és személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti ellátások igénybevételének helyi szabályozásáról (NJT: 2019.06.01-)	http://www.njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh1eg2ed1dr4eo5dt4ee3em0cj1bz0cc3c a6cc1bw2bw3p
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 10/2015. (III.1.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátások helyi szabályairól (2019.05.01-2019.07.14.), illetve az újabb változat (2019.07.15-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h6eg3ed6dr1eo6dt9ee4em9cj8bz1cb0cb3bw 2ca3cd8f http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h2eg5ed6dr7eo2dt3ee6em5cj4bz9cc8cd7bz 4bz1bz4g

Budapest Főváros IX. kerület Ferencváros Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2015. (II. 24.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni ellátásokról és támogatásokról (2019.06.29-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h7eg0ed1dr2eo7dt0ee5em4cj5bz2cc1cb8ca5 by0cc1h
Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2015. (II. 20.) önkormányzati rendelete a szociális ellátásokról (2019.03.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h9eg6ed1dr6eo3dt2ee3em0cj7bz8ca9cb0cf3 cc4ca5m
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 10/2015. (II. 25.) önkormányzati rendelete a rászorult személyek támogatásáról (2019.06.19-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg5ed0dr9eo2dt3ee2em7cj0bz5cc2cc9bx8 bw5cf4g
Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2015 (II.27.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni ellátásokról (2019.03.30-2019.08.31.)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h9eg8ed9dr0eo9dt4ee7em0cj3bz4cb9bw4by 7by2cd1p
Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2015. (II. 17.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni, valamint a személyes gondoskodást nyújtó szociális és gyermekjóléti ellátásokról (2019.04.01-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg1ed0dr9eo2dt1ee0em5cj6bz3ca2cc7bz2 bw7bw6m
Budapest Főváros XIV. Kerület Zugló Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2015. (II. 27.) önkormányzati rendelete Zugló szociális és gyermekvédelmi pénzbeli, természetbeni támogatásainak és szociális ellátásainak szabályairól (2019.04.01-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h5eg8ed9dr2eo7dt8ee9em6cj7bz2ca9cb2cc7 bz8bx7d

Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2015. (II.5.) önkormányzati rendelete a települési támogatás megállapításának, kifizetésének, folyósításának, valamint felhasználása ellenőrzésének szabályairól (2019.02.26-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e6eg7ed2dr5eo2dt9ee4em3cj6bz7bz2ce3by2ce9bx6g
Budapest XVI. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 1/2015. (II.23.) önkormányzati rendelete a szociális és gyermekvédelmi települési támogatásokról (2018.12.15-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e4eg1ed6dr3eo2dt7ee6em1cj6bz9bz4cb3cd6bx5bw6p
Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzatának 7/2015. (II.26.) önkormányzati rendelete a szociális és gyermekjóléti ellátásokról (2019.03.29-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e2eg7ed6dr1eo4dt7ee2em9cj6bz1ca8cf5ce6bx7cf0p http://www.rakosmente.hu/UserFiles/Rendeletek/2015/7/7_2015_rendelet.pdf
Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2015. (II.25.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni szociális támogatásokról (2019.01.17-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e6eg3ed4dr9eo2dt7ee0em7cj4bz5bz0cb7bz4cc7bz4e
FŐVÁROS XIX. KERÜLET KISPEST Önkormányzat Képviselő-testületének 4/2015 (II.27.) önkormányzati rendelete a települési támogatás megállapításáról, kifizetéséről, folyósításáról, valamint felhasználása ellenőrzéséről (2019.05.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e0eg7ed8dr7eo2dt9ee6em7cj2bz5cb8ca7bz6bz7bw2o

Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2015. (II.17.) önkormányzati rendelete a települési támogatásokról (2015. 03.01-) – NEM A HATÁLYOS VÁLTOZAT A honlapról elérhető változat a módosításokkal egységes szerkezetben, 2018.05.04-től hatályos	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h7eg4ed7dr8eo1dt0ee3em4cj1cf6bw3bz6ca 9cb8i https://pesterzsebet.hu/onkormanyzat/dokumentumtar/egyseges-szerkezetu-onkormanyzati-rendeletek/
Budapest XXI. Kerület Csepel Önkormányzata Képviselő-testülete 16/2017. (VII.04.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultság alapján megállapítható pénzbeli és természetbeni ellátásokról (2018.02.27-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h3eg8ed5dr8eo7dt2ee3em4cj1by0ce5cc4cf7 bx2cb9m https://csepel.hu/anyagok/dokumentumtar/Rendeletek/2018/16_2017_egyseges.pdf
Budafok - Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata képviselő-testületének 1/2015. (II.9.) önkormányzati rendelete a szociális rászorultságtól függő pénzbeli és természetbeni települési támogatásokról (2019.02.26-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h6eg1ed0dr5eo8dt7ee8em7cj6bz9ca0by3cf8 cd7cf0p
Budapest Főváros XXIII. Kerület Soroksár Önkormányzata Képviselő-testületének 17/2019. (VI.14.) önkormányzati rendelete a pénzbeli és természetbeni szociális ellátásokról (2019.06.15-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h4eg3ed4dr5eo8dt7ee8em1cj2bz9cc2bz9cc2 cc1cd0m
15/2015. (II. 25.) Főv. Kgy. rendelet a Budapest Főváros területén tartózkodó hajléktalanok rendkívüli települési támogatásáról (2015.05.01-)	https://net.jogtar.hu/rendelet?council=fovaros&dbnum=104&docid=A1500015.FOV&searchUrl=/rendelet-kereso/gyors%3Fcouncil%3Dfovaros%26keyword%3D15/2015
Közösségi együttélést szabályozó rendeletek	

A Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 15/2013. (V. 31.) önkormányzati rendelete A közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek megsértésének és elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2018.01.01-2018.06.28) Legújabb változat az NJT-ben: 2018.07.15- Az önkormányzat honlapján egységes szerkezetben a 2018.06.29-től hatályos változat található.	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e6eg1ed0dr1eo0dt9ee4em9cj8by5cd4by5ce2cf9ca8n http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e5eg4ed7dr2eo9dt4ee5em6cj9bz2cc9cd6ce7ce2cd1f http://www.budavar.hu/irattar/targy/15%23%23%232013/rovat/hatalyos/from/to/
Budapest Főváros II. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2017. (III.24.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2018.03.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e4eg7ed6dr3eo0dt3ee4em5cj2by5ce0by5by0bz7cd2f
Budapest Főváros III. Kerület Óbuda-Békásmegyer Önkormányzat Képviselőtestületének 51/2018(XII.17.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól (2019.04.03-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e6eg5ed4dr5eo2dt1ee6em3cj0bz1cb2by1cc2cd3cd0l
Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 17/2015 (V.29.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2018.12.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e0eg9ed6dr5eo0dt9ee2em3cj8bz9by6bz9cc2cd3cd4j
Belváros Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő- testületének 3/2019.(II.1.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.06.27-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e3eg4ed9dr0eo7dt8ee7em8cj1bz2cc1cb2cd7cb4ca5l

Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 25/2013. (VI. 27.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (az NJT szerint nem hatályos, de ugyanezen a számon a kerület honlapján szerepel egy többször módosított rendelet egységes szerkezetben, 2018.01.01-től hatályos változat)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e7eg6ed7dr6eo5dt0ee3em6cj1bx6bz7bw0cd7bx0n https://www.terezvaros.hu/uploads/images/KV.11.pdf
Budapest Főváros VII. kerület Erzsébetváros Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2013. (I.25.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2018.11.23-)	http://www.njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh4eg7ed0dr7eo2dt3ee2em7cj2bz5by2cd9bz4bw9cc6c
Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 18/2016. (VI. 2.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.07.05-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e3eg6ed7dr0eo5dt2ee3em0cj7bz4cc1cd0bz1by6ca7g
Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata Képviselő-testületének 11/2015. (IV. 28.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.05.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e7eg6ed3dr2eo1dt4ee7em4cj7bz8cb5by6cf3ca6cc7k
Budapest Főváros X. kerület Kőbányai Önkormányzat Képviselő-testületének 32/2015. (XII. 18.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól (2018.06.25-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e7eg8ed5dr0eo1dt8ee5em0cj3bz2bw1cb0by7ce0ce7h
Budapest Főváros XI. Kerület Újbuda Önkormányzata Képviselő-testülete 2/2013. (I. 29.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e5eg6ed1dr4eo1dt8ee1em2cj3bz8cc3cc4bx7bw2by1o

elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.06.19-)	
Budapest Főváros XII. kerület Hegyvidéki Önkormányzat Képviselő-testületének 13/2014. (III. 24.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.04.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg1ed0dr5eo2dt7ee8em9cj2bz3cb6bw5by 6bz7ca0n
Budapest Főváros XIII. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2018. (III. 13.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2018.09.12-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg7ed2dr5eo0dt3ee0em7cj6bz7bx6bw5cf0 cf3ce6o
Budapest Főváros XIV. Kerület Képviselő-testületének 15/2018 (VI.18.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és azok megsértésének a jogkövetkezményeiről (2018.07.01-)	https://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h5eg4ed1dr6eo7dt0ee7em4cj9bz6bw5ca8by 1by0bx3i
Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének 41/2015. (XI.30.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2015.12.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h1eg8ed7dr4eo5dt8ee5em4cj5bx4bz1ca0cc 1ce4ca7h
Budapest XVI. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 39/2017. (XII.19.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.02.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h0eg3ed0dr1eo6dt3ee4em9cj6bz7bz2cb7cd 0bx9by6c

Budapest Főváros XVII. kerület Rákosmente Önkormányzata Képviselő- testületének a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről, továbbá a szeszes ital közterületen történő fogyasztásának tilalmáról szóló 28/2013. (VII.11.) önkormányzati rendelete (2019.03.29-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h1eg8ed5dr0eo3dt4ee9em0cj7bz0cb1bw8ce
9cb8cf3l">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h1eg8ed5dr0eo3dt4ee9em0cj7bz0cb1bw8ce 9cb8cf3l
Budapest Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testületének 22/2013. (VII.5.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek megszegésének jogkövetkezményeiről (2018.09.26-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h8eg9ed8dr7eo2dt9ee8em1cj0bz9bx2cb3cb
6bw3cf8e">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h8eg9ed8dr7eo2dt9ee8em1cj0bz9bx2cb3cb 6bw3cf8e
Budapest Főváros XIX. Kerület Kispest Önkormányzata Képviselő-testületének 27/2016. (IX.29.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól (2019.06.04-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h5eg8ed3dr4eo7dt6ee5em0cj7bz0cc5bz4bw
7bw6by1k">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h5eg8ed3dr4eo7dt6ee5em0cj7bz0cc5bz4bw 7bw6by1k
Budapest Főváros XX. kerület Pesterzsébet Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2015. (IX.21.) önkormányzati rendelete A közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2016.01.01-) Az önkormányzat honlapján elérhető, a módosításokkal egységes szerkezetű rendelet 2016 óta háromszor volt módosítva, utoljára a 31/2018. (XII.13.) rendelettel.	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h3eg0ed1dr8eo1dt8ee3em4cj5bx4by7ca2bz
9ca4cb5p">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h3eg0ed1dr8eo1dt8ee3em4cj5bx4by7ca2bz 9ca4cb5p   <a href="https://pesterzsabet.hu/onkormanyz
at/dokumentumtar/egyseges-szerkezetu-
onkormanyzati-rendeletek/">https://pesterzsabet.hu/onkormanyz at/dokumentumtar/egyseges-szerkezetu- onkormanyzati-rendeletek/
Budapest XXI. Kerület Csepel Önkormányzat Képviselő-testületének 29/2017. (XII.20.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.01.01-)	<a href="http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e
h1eg8ed5dr0eo3dt4ee9em0cj7bz0bz1by8by
9cc8bw3m">http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e h1eg8ed5dr0eo3dt4ee9em0cj7bz0bz1by8by 9cc8bw3m

Budafok - Tétény Budapest XXII. kerület Önkormányzata képviselő-testületének 11/2013. (IV.22.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól és ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2019.06.01-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e2eg9ed8dr9eo4dt5ee0em7cj0bz7cb4ca7bz6cf7ca6j
Budapest Főváros XXIII. kerület Soroksár Önkormányzat Képviselő-testületének 1/2018. (II.1.) önkormányzati rendelete a közösségi együttélés alapvető szabályairól, valamint ezek elmulasztásának jogkövetkezményeiről (2018.07.20-)	http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=e2eg1ed4dr1eo6dt5ee8em3cj4bz5bw6ce1ce8by3ce6k

II. Felhasznált jogszabályok jegyzéke

Törvények:

- Magyarország Alaptörvénye
- Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény
- A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény
- A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény
- A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény
- A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény
- A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény
- A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény
- A közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről szóló 2017. évi CLXXIX. törvény
- A közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény
- Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény
- A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény

Kormányrendeletek:

- A Nemzeti Jogszabálytárról szóló 336/2009. (XII.29.) Korm. rendelet
- A szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről szóló 239/2009. (X.20.) Korm. rendelet

- A szociális és gyermekvédelmi ellátások országos nyilvántartásáról szóló 392/2013. (XI.12.) Korm. rendelet
- A közlekedési igazgatási feladatokkal összefüggő hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 382/2016. (XII.2.) Korm. rendelet
- A hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról szóló 271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet
- A kedvtelésből tartott állatok tartásáról és forgalmazásáról szóló 41/2010. (II.26.) Korm. rendelet
- A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII.2.) Korm. rendelet
- Az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII.31.) Korm. rendelet
- A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV.28.) Korm. rendelet
- A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint az egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet
- A környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet
- A kereskedelmi tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 210/2009. (IX.29.) Korm. rendelet

Önkormányzati rendeletek:

- A főváros köztisztaságáról szóló 48/1994. (VIII.1.) Főv. Kgy. rendelet
- 94/2012. (XII.27.) Főv. Kgy. rendelet
- Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2015 (XI.19.) önkormányzati rendelete a helyi adókról és az önkormányzati adóeljárásokról
- Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 27/2017/(XII.18.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 33/2017. (XII.21.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről
- Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2011. (II.3.) önkormányzati rendelete az egyes építési tevékenységekkel kapcsolatos parkolási igényekről és azok biztosításáról
- Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő-testületének 25/2018. (XII.21.) önkormányzati rendelete Erzsébetváros Építési Szabályzatáról
- Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 34/2017. (IX. 14.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről

Iegyzetek

¹ Bibó István: Jogszerű közigazgatás, eredményes közigazgatás, erős végrehajtó hatalom. In: Bibó István összegyűjtött írásai 1. kötet, Az európai politikai fejlődés értelme. (Szerk.: Dénes Iván Zoltán), Kalligram, 2016. 121.o.

² Alaptörvény 32. cikk (3) bekezdés

³ Nemzeti Jogszabálytár, forrás: http://njt.hu/njt.php?onkormanyzati_rendeletek

⁴ Megjegyzendő, hogy a Margitsziget közigazgatási területe tekintetében a Fővárosi Önkormányzatnak van közvetlen igazgatási jogköre, tekintettel azonban arra, hogy a Budapest törvény alapján a Margitszigeten lakóhely (újonnan) nem létesíthető, az ebben a vonatkozásban alkotott fővárosi közgyűlési rendeleteket nem tekintettük relevánsnak.

⁵ A Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2009. (XII.29.) Korm. rendelet, 4. §

⁶ Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény (Mötv.), 51. § (2) bekezdés

⁷ Mötv., 51. § (2) bekezdés

⁸ A Nemzeti Jogszabálytárról szóló 338/2011. (XII. 29.) Korm.rendelet, 4.§

⁹ A jövedelemhatárok mások, nem tartalmazza a kizáró feltételeket, továbbá olyan információkat is szerepelnek, amit a rendelet nem szabályoz, például meghatározza, hogy melyik jövedelmi kategória esetén évente hányszor nyújtható rendkívüli támogatás, ami esetenként több, mint a rendeletben meghatározott évi legfeljebb három alkalom, máshol pedig kevesebb. Forrás:

<https://jozsefvaros.hu/onkormanyzat/ugy/132>

¹⁰ Lásd pl. Rolf Künnemann: A Coherent Approach to Human Rights. Human Rights Quarterly, 17. évfolyam 2. szám, 1995. május, 325. o.

¹¹ Kihirdette: 1976. évi 9. törvényerejű rendelet az Egyesült Nemzetek Közgyűlése XXI. ülészakán, 1966. december 16-án elfogadott Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya kihirdetéséről. Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=97600009.TVR>

¹² Az ENSZ Gazdasági, Szociális és Kulturális Jogok Bizottságának 4. számú általános kommentárja, in: Note by the Secretariat, Compilation of General Comments and General Recommendations Adopted by Human Rights Treaty Bodies, 2008. május 27. 13. o. 8. (c) bekezdés

https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=HRI/GEN/1/Rev.9%20%28Vol.%20I%29&Lang=en

¹³ A világ 195 országának alkotmányos szabályozását hasonlítja össze a gazdasági és szociális jogok biztosítása tekintetében: Courtney Jung-Ran Hirschl-Evan Rosevear: Economic and Social Rights in National Constitutions. The American Journal of Comparative Law, 62. évfolyam, 4. szám, 2014 ősz. 1043-1093. o. (Oxford University Press)

¹⁴ Mötv. 13. § (1) bekezdés

¹⁵ Fadgyas-Freyler Petra: A hajléktalan emberek általános jellemzői és egészségi állapotuk egy adminisztratív adatbázis alapján. In.: Esély 2017/3. 102-122. o.

¹⁶ Habitat for Humanity: ÉVES JELENTÉS A LAKHATÁSI SZEGÉNYSÉGRŐL 2018. Forrás: <https://habitat.hu/mivel-foglalkozunk/lakhatasi-jelentesek/lakhatasi-jelentes-2018/>

¹⁷ KSH Mikrocenzus 2016, 7. fejezet Lakáskörülmények. Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/mikrocenzus2016/mikrocenzus_2016_7.pdf

¹⁸ Czirfusz Márton – Pósfai Zsuzsanna (2015): Kritikus ponton? Önkormányzati lakásgazdálkodás a gazdasági világválság után. In.: KSH Területi Statisztika, Budapest 2015/5. 484–504.o

¹⁹ Hegedüs József – Tosics Iván: Privatizáció a lakásrendszerben. In.: Esély 1991/3 60-67.o.

²⁰ Czirfusz Márton – Horváth Vera – Jelinek Csaba – Pósfai Zsuzsanna–Szabó Linda (2015): Gentrification and rescaling urban governance in Budapest-Józsefváros. In.: Intersections. East European Journal of Society and Politics. 2015/. 55 – 77.o.

²¹ Czirfusz Márton – Pósfai Zsuzsanna (2015): Kritikus ponton? Önkormányzati lakásgazdálkodás a gazdasági világválság után. In.: KSH Területi Statisztika, Budapest 2015/5 484–504.o.

²² A jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény, Forrás:
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=A1000130.TV>

²³ Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 16/2010. (III.08.) önkormányzati rendelete a Budapest Józsefvárosi Önkormányzat tulajdonában álló lakások bérbeadásának feltételeiről, valamint a lakbér mértékéről, Forrás:
<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh0eg1ed4dr9eo4dt5ee8em7cj6bz9cb0cb1bw8ce7ca0g>

²⁴ Módosító rendelkezések száma: 10/2011.(II.21.), 27/2011.(IV.27.), 41/2011.(VII.25.), 69/2011.(XI.22.), 8/2012.(II.23.), 57/2012.(XI.24.), 66/2012.(XII.13.), 3/2013.(I.31.), 29/2013.(VI.10.), 37/2013. (VII. 22.), 54/2013. (XII. 20.), 2/2014. (II.10), 23/2014. (VI.20.), 10/2015.(III.01), 28/2015.(VI.04.), 38/2016.(XII.21.), 9/2017. (III.13.), 54/2017. (XII.20.), 9/2018. (V.07.), 19/2018. (X.04.), 5/2019. (II.28.), 15/2019. (IV.30.), 18/2019. (IV.30.), 30/2019. (VII.04.)

²⁵ Budapest Főváros IX. Kerület Ferencváros Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2006. (III.10.) önkormányzati rendelete a lakások és helyiségek bérletére, elidegenítésére és megszerzésére vonatkozó szabályokról Forrás:
<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh5eg4ed5dr4eo3dt6ee1em6cj7bz2cc1cb4ca1by6bz1e>

²⁶ 13/2010. (V.14.), 25/2010. (IX.10.), 31/2010. (XI.08.), 35/2010. (XII.15.), 9/2011. (III.07.), 17/2011. (VI.06.), 2/2012. (I.31.), 8/2012. (II.21.), 9/2012. (II.21.), 23/2012. (VI.12.), 26/2012. (VII.16.), 12/2013. (V.21.), 25/2013. (XII.17.), 7/2014. (II.18.), 36/2014 (XII.23.), 20/2015. (V.26.), 2/2016. (I.29.), 13/2016. (VI.21.), 15/2016. (VII.05.), 31/2016. (XII.19.), 2/2017. (I.31.), 8/2017. (VI.30.), 17/2017. (II.21.), 24/2017. (IX.13.), 2/2018. (I.30.), 15/2018. (VI.26.), 24/2018. (XI.29.), 9/2019. (V.21.), 13/2019. (VI.28.)

²⁷ Budapest Főváros XV. kerület Rákospalota, Pestújhely, Újpalota Önkormányzat Képviselő-testületének 26/2003. (VI.30.) önkormányzati rendelete a lakások és nem lakás céljára szolgáló helyiségek bérbeadásának feltételeiről Forrás:
<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh4eg7ed2dr9eo0dt7ee4em7cj4by9cf8ca7by8cb7bw0d>

²⁸ Főváros XVIII. kerület Pestszentlőrinc-Pestszentimre Önkormányzat Képviselő-testületének 19/2011. (V.31.) önkormányzati rendelete a lakások bérletéről és elidegenítéséről szóló rendelet,
<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh3eg4ed9dr0eo5dt2ee9em6cj7bz4bx5cb8by7cd2cb3e>

²⁹ A „valótlan adat” nyelvtani értelemben egy jelzős névszói szerkezet, melyet értelmetlen cselekményeket megfogalmazó meghatározással definiálni.

³⁰ Mötv. 107. §

³¹ Mötv. 53. § (1) bekezdés

³² Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 39/2011. (XII.19.) önkormányzati rendelete az Önkormányzat tulajdonában lévő lakások bérbeadásának szabályairól és a bérleti jogviszony feltételeiről

Forrás: <http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh9eg0ed5dr8eo7dt0ee7em6cj9bz6cb9ca8ce7cd4ce9b>

³³ Lakástörvény, 10.§, Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99300078.TV>

³⁴ Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 38/2007/(X.19.) önkormányzati rendelete, Forrás:
<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh5eg6ed3dr8eo5dt8ee7em6cj1bz6bz7cb0bw1bz8cc1b>

³⁵ Nem minden kerület esetén volt információ minden típusról, ahol a diagram nullás értéket mutat, ott nem találtunk adatot vagy nincs olyan bérleti forma.

³⁶ XXIII. - XXII. kerület

³⁷ Központi Statisztikai Hivatal, Statisztikai Tükör. Magánlakásbérlet, bérleti díjak – a 2018. évi lakbérfelmérés főbb eredményei. 2019. június 25. Forrás:

<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/stattukor/lakber18.pdf>

³⁸ VII. - XXII. kerület

³⁹ XXIII. – XXI. kerület

⁴⁰ Lakástörvény 3. § (1) bekezdés

⁴¹ I., II., III., XIII., XIX., XX. és XXI. kerület

⁴² III., VII., X., XIX., XXI. kerület

⁴³ A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény, 167. § “Aki a lakásbérletre vagy a helyiséggazdálkodásra vonatkozó jogszabály hatálya alá tartozó üres lakást vagy nem lakás céljára szolgáló üres helyiséget elfoglal, vagy abba önkényesen beköltözik anélkül, hogy arra a bérleti jogviszony létesítésére jogosult szerv vagy személy, illetőleg az elhelyezésre jogosult szerv jognyilatkozatával, vagy intézkedésével feljogosította volna, szabálysértést követ el.”

⁴⁴ A bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (Vht.)

Forrás: <https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99400053.TV>

⁴⁵ Kérelem száma:36844/17.

⁴⁶ Ráadásul azok, akik önkényes beköltözőnek minősültek, sem a lakaskiürítés végrehajtásának felfüggesztését nem kérhetik (Vht. 48. § (7) bekezdés), sem a kilakoltatási moratórium hatálya alatt nem állnak.

⁴⁷ 11/1992 (III.5.) AB határozat

⁴⁸ 9/A. § a) pont

⁴⁹ Lásd a NAV tájékoztatását,

https://nav.gov.hu/nav/sajtoszoba/hirek/A_lakaskiadas_utan_ad20160829.html

⁵⁰ A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény (Kertv.)

⁵¹ 239/2009. (X. 20.) Korm. rendelet a szálláshely-szolgáltatási tevékenység folytatásának részletes feltételeiről és a szálláshely-üzemeltetési engedély kiadásának rendjéről

⁵² Budapest I. kerület Budavári Önkormányzat Képviselő-testületének 23/2015 (XI.19.) önkormányzati rendelete a helyi adókról és az önkormányzati adóeljárásokról

Forrás: <http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh8eg3ed0dr9eo6dt5ee0em7cj8bz1cc0cd5cf2by1cb8n>

⁵³ Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerületi Önkormányzat Képviselő-testületének 27/2017/(XII.18.) önkormányzati rendelete a településképp védelméről

Forrás:

<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh7eg8ed7dr6eo3dt4ee1em4cj9by0cd5bw0cc5bw8bz5o>

⁵⁴ Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 33/2017. (XII.21.) önkormányzati rendelete a településkép védelméről

Forrás: <http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh6eg3ed4dr1eo0dt3ee0em1cj8bz9by6ca9cd6bz1bw4p>

⁵⁵ Budapest Főváros VI. kerület Terézváros Önkormányzat Képviselő-testületének 2/2011. (II.3.) önkormányzati rendelete az egyes építési tevékenységekkel kapcsolatos parkolási igényekről és azok biztosításáról

Forrás: <http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh0eg5ed8dr3eo6dt7ee8em1cj2bz3by0ca1cc0cc7cb8h>

⁵⁶ Budapest Főváros VII. Kerület Erzsébetváros Önkormányzat Képviselő-testületének 25/2018. (XII.21.) önkormányzati rendelete Erzsébetváros Építési Szabályzatáról

Forrás: <http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh8eg7ed2dr1eo0dt7ee2em1cj0bz1cc0ca3bx2cf9cf0n>

⁵⁷ Budapest Főváros VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzat Képviselő-testületének 34/2017. (IX.14..) önkormányzati rendelete a településkép védelméről

Forrás:

<http://njt.hu/njtonkorm.php?njtcp=eh8eg1ed8dr3eo8dt3ee2em7cj0bz9cb6cf9cd0bx1cb6l>

⁵⁸ Kúria Pfv. I. 20.884/2015., BH 2016.7.177

⁵⁹ A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény

⁶⁰ Szegénységi küszöb: Egy jól körülhatárolt sokaság – pl. egy ország, egy régió, egy társadalmi csoport stb. – megkülönböztetett egyedeinek (pl. háztartásainak, családjainak vagy az ezekhez tartozó személyeknek) anyagi helyzetét mérő változónak (pl. egy főre jutó vagy ekvivalens jövedelem) egy többé-kevésbé szubjektív megfontolásokon alapuló rögzített értéke, amely érték alatt élőket tekintik szegényeknek.

Forrás: <http://www.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/jovhelyzet04.pdf>

⁶¹ Szocvtv. 45. § (1) bekezdése

⁶² Szocvtv. 45. § (3) bekezdés

⁶³ (4) Rendkívüli települési támogatásban elsősorban azokat a személyeket indokolt részesíteni, akik önmaguk, illetve családjuk létfenntartásáról más módon nem tudnak gondoskodni vagy alkalmanként jelentkező többletkiadások - így különösen betegséghez, halálesethez, elemi kár elhárításához, a válsághelyzetben lévő várandós anya gyermekének megtartásához, iskoláztatáshoz, a gyermek fogadásának előkészítéséhez, a nevelésbe vett gyermek családjával való kapcsolattartásához, a gyermek családba való visszakerülésének elősegítéséhez kapcsolódó kiadások - vagy a gyermek hátrányos helyzete miatt anyagi segítségre szorúlnak.

⁶⁴ Szocvtv. 1. § (2) bekezdés

⁶⁵ Szocvtv. 32/A. § (1) bekezdés

⁶⁶ Szocvtv. 45. § (6) bekezdés

⁶⁷ Szocvtv. 4. § (3) bekezdés

⁶⁸ A Budapest Főváros területén tartózkodó hajléktalanok rendkívüli települési támogatásáról szóló 15/2015. (II. 25.) Főv. Kgy. rendelet (Főv.R.) 1. § d) pont da) alpontja

⁶⁹ Főv.R. 1. § b) pont

⁷⁰ Az eredetileg elfogadott rendeletet egy alkalommal, a 22/2015. (IV. 7.) Főv. Kgy. rendelettel módosította a Fővárosi Közgyűlés, beiktatva a 9/A. §-t, a Főv.R. eredetileg elfogadott szövege és az abban foglalt ellátások tehát, ezzel a gyorsan elfogadott módosítással együtt, 2015 májusa óta változatlanok.

⁷¹ Főv.R. 6. §

⁷² A workfare munkaalapú szociális jóléti modellt jelent, ahol a szociális juttatások feltételeként munkavégzést, vagy a foglalkoztatást elősegítő képzéseken való aktív részvételt követel meg a jogalkotó. A modell jellemzőinek részletes összefoglalását lásd pl. Novoszáth Péter: Az egységes közfoglalkoztatási rendszer létrejötte, főbb jellemzői Magyarországon. Új Magyar Közigazgatás, 2018. október, Különszám, 27-44. o.

http://www.kozszov.org.hu/dokumentumok/UMK_2018/kulonszam/04_kozfoglalkoztatasi_rendszer.pdf

Kritikáját lásd pl. Csoba Judit: "Akarnak-e dolgozni a munkanélküliek?" A munkanélküliek munkavállalói képessége és hajlandósága. Esély, 2009/5. szám, 3-19. o.

http://www.esely.org/kiadvanyok/2009_5/01csoba.pdf

⁷³ Az adatok a Fővárosi Közgyűlés 2015. február 25-én tartott üléséről készült jegyzőkönyv mellékletéből származnak, elérhetők a Fővárosi Önkormányzat honlapjáról.

<http://einfoszab.budapest.hu/list/fovarosi-kozgyules-nyilvanos-ulesei?id=88105;type=5;parentid=6653;parenttype=2>

⁷⁴ https://avarosmindenkie.blog.hu/2016/09/03/hany_hajlektalan_ember_el_magyarorszagon

⁷⁵ Szocvtv. 1. § (1) bekezdés

⁷⁶ Szocvtv. 10. §

⁷⁷ Szocvtv. 18/B. §

⁷⁸ A nyilvántartás vezetésével kapcsolatos részletszabályokat a 392/2013. (XI.12.) Korm. rendelet tartalmazza.

⁷⁹ Szocvtv. 19. § (1b) bekezdés

⁸⁰ Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.), 36. § (2) bekezdés

⁸¹ <https://kuria-birosag.hu/hu/onkugy/kof501720153-szamu-hatarozat> (Szerencs, azokat a személyeket akarta kizárni a szociális támogatásokból, akik más önkormányzat támogatásával vásárolnak Szerencsen ingatlant – válasz Miskolc hírheft intézkedésére, amellyel a városból való elköltözéshez adott pénzt a bérlők kiköltözése esetén az alacsony komfortfokozatú lakások bérlőinek. Ez utóbbit is megsemmisítette a Kúria, Köf.5.003/2015/4.)

⁸² <https://kuria-birosag.hu/hu/onkugy/kof505120126-szamu-hatarozat> (Érpatak, ekkor még volt felhatalmazás a lakókörnyezet rendezettségére vonatkozó helyi szabályozás alkotására, mégis megsemmisítette azokat a helyi feltételeket, mint pl. az ingatlan jogszerű használatának igazolása, a lakás konkrét felszereltségére vonatkozó előírások teljesítése, minimális lakóterület előírása, lakásbérleti szerződésben foglaltak betartása, tisztálkodásra és öltözködésre vonatkozó szabályok betartása stb.)

⁸³ <https://kuria-birosag.hu/hu/onkugy/kof500820136-szamu-hatarozat> (Zalakomár, növénytermesztési kötelezettséget írt elő feltételként) „Az Ör. támadott rendelkezései túlmutatnak a helyi közösség által észlelhető, a lakókörnyezettel szemben a rendezettség külsődleges elvárásainak kritériumain. Mélyen behatolva a magánszférába, az Ör. e szabályai normatív erővel kívánják

meghatározni a tulajdonnal való rendelkezés részleteit. Nem tagadható természetesen a saját célra megtermelt javak önfenntartásban játszott szerepe, de a normává merevített előírások részben meghaladja az érintett Önkormányzat jogalkotói jogkörének törvényi kereteit, részben pedig – az öngondoskodás Alaptörvényben, Mötv.-ben és Sztv.-ben meghatározott követelményét félre értelmezve, stigmatizáló, - a jog társadalmi szerepétől idegen, nevelő célzatot mutatnak.”

⁸⁴ <https://kuria-birosag.hu/hu/onkugy/kof505120143-szamu-hatarozat> (Kiskorpád, segély kertműveléshez kötése) „16. Jelen ügyben – a fentiekhez hasonlóan – megállapítható, hogy a Szoc.tv. a szociális ellátás és gondoskodás semelyik formája, így az átmeneti segély tekintetében sem teszi lehetővé, hogy az önkormányzatok a kertművelést feltételül szabják. Mint ahogy a Köf.5.008/2013/8. számú határozat is rámutatott: nem tagadható a saját célra megtermelt javak önfenntartásban játszott szerepe, de a normává merevített előírások meghaladják az érintett önkormányzat jogalkotói jogkörének törvényi kereteit. Külön igaz ez az átmeneti segélyre, amelynek a Szoc.tv. 45. § (4) bekezdésben foglalt egyik célja, hogy azokról gondoskodjon, akik alkalmanként jelentkező többletkiadások, különösen betegség, elemi kár miatt anyagi segítségre szorulnak. Sem a betegség, sem pedig az elemi kár okozta helyzet, de a létfenntartásról való gondoskodási képesség egyéb hiánya sem indokolhatja a kertművelés előírását, hiszen alapvetően olyan élethelyzetekről van szó, amely eleve kizárja az önkormányzati rendeletben előírtak teljesítését.”

¹⁷ „Az Ör. 17. § (3) bekezdése azáltal, hogy nemcsak a kérelmező, hanem a „kérelmező családját” érintően állít háztáji jellegű gazdálkodási feltételt, eleve túlterjeszkedik a Szoc.tv. rendelkezésein. Azon túl tehát, hogy az érintett önkormányzatnak nincs (s nem is lehet) olyan törvényi felhatalmazása, amely alapján rendeletével a szociális ellátás valamely formája igénybeviteléhez a magán-autonómia körébe aránytalanul beavatkozzon, figyelembe kell venni azt is, hogy az Ör. e rendelkezése olyan címzettek számára is magatartási szabályt ír elő, amelyekkel kapcsolatos jogviszony a Szoc.tv. alapján nem áll fenn.”

⁸⁵ <https://kuria-birosag.hu/hu/onkugy/kof501920155-szamu-hatarozat> (Egerfarmos)

⁸⁶ <https://kuria-birosag.hu/hu/print/onkugy/kof500120175-szamu-hatarozat>

⁸⁷ Köf.5.051/2014/3.

⁸⁸ Szabstv. 200/A. § (1) bekezdés

⁸⁹ A közlekedési igazgatási feladatokkal összefüggő hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 382/2016. (XII.2.) Korm. rendelet

⁹⁰ Köf.5002/2019/5. sz. határozat

⁹¹ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (Kvtv.), 106. §

⁹² Szabstv. 193. § (1) bekezdés

⁹³ Szabstv. 196. §

⁹⁴ A hulladékgazdálkodási bírság mértékéről, valamint kiszabásának és megállapításának módjáról szóló 271/2001. (XII. 21.) Korm. rendelet, 2. § (2) bekezdés, a)-g) pont

⁹⁵ Mötv. 23. § (4) bekezdésének 3. pontja

⁹⁶ 48/1994. (VIII.1.) Főv. Kgy. rendelet

⁹⁷ Köf.5026/2017/3. számú határozat

⁹⁸ Szabstv. 193.§

⁹⁹ Az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény, 49. § (6) bekezdés

- ¹⁰⁰ 41/2010. (II. 26.) Korm. rendelet, 17. § (1)-(2) bekezdés
- ¹⁰¹ A földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 383/2016. (XII.2.) Korm. rendelet 6. § (1) bekezdés
- ¹⁰² Az állatvédelmi bírságról szóló 244/1998. (XII. 31.) Korm. rendelet
- ¹⁰³ Mötv. 143. § (3) bekezdés
- ¹⁰⁴ 94/2012. (XII.27.) Főv. Kgy. rendelet, 23. §
- ¹⁰⁵ Köf.5058/2014/5. számú határozat
- ¹⁰⁶ 47/1995. (VI.30.) AB határozat
- ¹⁰⁷ A településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvény, 11/E. §
- ¹⁰⁸ A településkép védelméről szóló törvény reklámok közzétételével kapcsolatos rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 104/2017. (IV. 28.) Korm. rendelet, 8. § (1) bekezdés
- ¹⁰⁹ A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) Korm. rendelet, 26/E. §
- ¹¹⁰ Szabstv. 195. §
- ¹¹¹ 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet, 26–32. §
- ¹¹² Köf.5047/2016/2. számú határozat
- ¹¹³ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény
- ¹¹⁴ A kereskedelemről szóló 2005. évi CLXIV. törvény, 6.§ (4)-(10) bekezdés
- ¹¹⁵ 210/2009. (IX. 29.) Korm. rendelet, 27. §
- ¹¹⁶ A közigazgatási szabályszegések szankcióinak átmeneti szabályairól, valamint a közigazgatási eljárásjog reformjával összefüggésben egyes törvények módosításáról és egyes jogszabályok hatályon kívül helyezéséről szóló 2017. évi CLXXIX. törvény, 3. § (2) bekezdés
- ¹¹⁷ Szabstv. 11. § (1) bekezdés
- ¹¹⁸ Szabstv. 11. § (3) bekezdés
- ¹¹⁹ 2017. évi CLXXIX. törvény, 3. § (5) bekezdés
- ¹²⁰ A közigazgatási szabályszegések szankcióiról szóló 2017. évi CXXV. törvény, 11. § (5)-(6) bekezdés
- ¹²¹ A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (Btk.), 105. § (1) bekezdés
- ¹²² Btk. 113. § (1) bekezdés
- ¹²³ Szabstv. 27. §
- ¹²⁴ Az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (Ákr.)
- ¹²⁵ A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.)
- ¹²⁶ Ákr. 24. §